Kakva reforma lokalne/regionalne (područne) samouprave treba Republici Hrvatskoj?

Madunić, Klara

Master's thesis / Diplomski rad

2015

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:137:931431

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Image not found or type unknown

Repository / Repozitorij:

Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula

zir.nsk.hr

Image not found or type unknown

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet ekonomije i turizma

„Dr. Mijo Mirković“

Klara Madunić

Kakva reforma lokalne/regionalne (područne) samouprave treba Republici Hrvatskoj?

Diplomski rad

Pula, 2015.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet ekonomije i turizma

„Dr. Mijo Mirković“

Klara Madunić

Matični broj: 415-ED, redovni student

Smjer: Financijski management, VII stupanj

Kakva reforma lokalne/regionalne (područne) samouprave treba Republici Hrvatskoj?

Diplomski rad

Kolegij: Lokalne javne financije

Mentor: Prof. dr. sc. Sandra Krtalić

Sumentor: Dr. sc. Ana Grdović Gnip

Pula, studeni 2015.

KAZALO

1. UVOD……. 1

2. ULOGA LOKALNE SAMOUPRAVE ……. 3

2.1. Definicija lokalne samouprave ……... 3

2.2. Načela lokalne samouprave ……..……. 4

2.3. Obilježja lokalne samouprave …….……... 5

2.4. Političko-administrativno uređenje lokalne samouprave ……...…… 6

3. LOKALNA SAMOUPRAVA U HRVATSKOJ ……..……... 10

3.1. Razvitak lokalne samouprave u Hrvatskoj .....……...……..…… 11

3.2. Političko-administrativni i teritorijalni ustroj lokalne samouprave u Hrvatskoj ……... 15

3.2.1. Tijela jedinica lokalne samouprave ……..……... 21

3.3. Statistička podjela lokalnih jedinica ……..……...…… 25

3.4. Financiranje lokalne i regionalne (područne) samouprave ……...……. 37

3.4.1. Fiskalna decentralizacija ……...……...……... 42

4. ANALIZA LOKALNIH PRORAČUNA ……...……..… 49

4.1. Analiza županijskih proračuna ……. 50

4.2. Analiza gradskih proračuna …….……. 52

4.2.1. Analiza proračuna Grada Zagreba ……..……...……. 54

4.2.2. Analiza proračuna gradova ispod 10.000 stanovnika …….…… 57

4.3. Analiza lokalnih proračuna općina ……....……. 62

4.3.1. Analiza proračuna općina ispod 3.000 stanovnika ……..…..……. 65

4.4. Analiza prihoda i rashoda prema NUTS podjeli ……...….. 77

4.5. Fiskalni položaj lokalnih jedinica …...……..…… 82

5. ZAKLJUČAK ……..……..... 98

LITERATURA ……..……...……. 101

POPIS TABLICA ……..…….. 107

POPIS GRAFIKONA ……. 112

POPIS PRILOGA 114

SAŽETAK ……..…….. 134

1. UVOD

Nakon uspostave samostalne Hrvatske, doneseni su odgovarajući zakoni o lokalnoj samoupravi, među kojima i Zakon o područjima županija, gradova i općina (NN 33/01, 60/01,129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13) prema kojemu je definirano 419 općina, 70 gradova, 20 jedinica lokalne samouprave i uprave i Grad Zagreb s položajem i ovlastima grada i županije. U narednim godinama broj općina i gradova postupno se povećavao te je prema istoimenom Zakonu u 2014. godini na teritoriju Republike Hrvatske ustrojeno sveukupno 428 općina, 128 gradova (s uključenim Gradom Zagrebom, koji ima poseban status grada i županije) te 20 jedinica područne (regionalne) samouprave.

Često se ističu karakteristike teritorijalne strukture hrvatske lokalne samouprave koje govore u prilog tome da je ona složena, nedovoljno stabilna, neuravnotežena, nedovoljno efikasna, slabih razvojnih potencijala te da osigurava centralistički način upravljanja zemljom (Koprić, 2013:1). Slijedom navedenoga, ističe se potreba za teritorijalnom reorganizacijom postojećeg sustava.

Cilj ovoga rada je prikazati i analizirati postojeći sustav lokalne i regionalne (područne) samouprave, analizirati izvore financiranja lokalnih jedinica i dosadašnje učinke decentralizacije te objasniti indeks razvijenosti. Također, na temelju analiza proračuna i fiskalnog kapaciteta županija, gradova i općina cilj je predložiti prijedloge za izmjene postojećeg sustava.

Nakon uvodnog razmatranja, u drugom poglavlju definirana je lokalna samouprava koja podrazumijeva pravo i mogućnost lokalnih jedinica da u okvirima određenim zakonom, upravljaju i uređuju, uz vlastitu odgovornost i u interesu lokalnog pučanstva, bitnim dijelom javnih poslova. Također, definirane su statističke regije u skladu s NUTS klasifikacijom teritorija koju je utemeljio Eurostat, a koja obuhvaća tri kategorije regionalnih jedinica i dvije jedinice lokalne samouprave.

U trećem poglavlju definirana je lokalna samouprava u Hrvatskoj te je prikazan povijesni razvoj lokalne samouprave u Hrvatskoj. Također, definirana su tijela jedinica koja čine predstavničko tijelo (općinsko vijeće, gradsko vijeće i županijska skupština), izvršno tijelo (u županiji je župan, u općini je općinski načelnik, u gradu je gradonačelnik) te upravni odjeli i službe. Također, objašnjen je pojam indeksa razvijenosti te je razmatrano financiranje jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

U četvrtom poglavlju izvršena je analiza proračuna jedinica lokalnih i područnih (regionalnih) samouprava za 2014. godinu. Također su analizirani proračuni gradova ispod 10.000 stanovnika te proračuni općina ispod 3.000 stanovnika za vremensko razdoblje od 2005. do 2014. godine.

Posljednji dio odnosi se na zaključna razmatranja te literaturu.

Prva poglavlja rada izuzev uvoda pisana su na temelju deduktivne metode gdje se opisuje postojeći sustav lokalne samouprave u Hrvatskoj i njezino financiranje, učinci decentralizacije te se objašnjava indeks razvijenosti. Četvrto poglavlje pisano je na temelju induktivne metode gdje se na temelju analize proračuna općina, gradova i županija daju smjernice za preustroj lokalnih i područnih (regionalnih) jedinica. Zaključak je izveden metodom analize i činjenica do kojih se došlo prilikom pisanja ovoga rada. Metoda dokazivanja korištena je u cijelom radu. U radu su također korištene povijesna, deskriptivna i statistička metoda.

2. ULOGA LOKALNE SAMOUPRAVE

Smatra se da lokalna samouprava u sustavima suvremenih država obavlja dvije važne, isprepletene uloge: ulogu predstavnika i zaštitnika interesa lokalnog stanovništva (politička dimenzija) te ulogu nositelja/pružatelja mnogih javnih poslova, od kojih su najvažnije lokalne komunalne službe. Ovisno o društvenom shvaćanju i stupnju autonomije lokalnih jedinica, jedna će uloga u nekom trenutku biti dominantnija i izrazitija (Koprić, 2013:56).

Ulogu lokalne samouprave možemo promatrati i kroz njezinu socijalnu ulogu koja se odnosi na pružanje javnih usluga (obrazovanje, socijalna skrb, zdravstvo, kultura i sl.), a koja je sa središnje države prešla na lokalnu samoupravu. Lokalna samouprava također služi izražavanju interesa lokalnog stanovništva, donošenju političkih odluka o tim interesima te njihovoj provedbi (Hrvatski institut za lokalnu samoupravu, 2005:4).

U posljednjih nekoliko desetljeća lokalna i druge samoupravne razine afirmiraju ulogu poticanja društvenog i gospodarskog razvoja. Oblikovanje kvalitetnog životnog prostora te generiranje lokalnog društvenog i gospodarskog razvoja kroz mjere lokalne fiskalne politike i stimulaciju poduzetništva jesu funkcije u kojima opća klauzula o samoupravnom djelokrugu može zaživjeti. Kultura, planiranje prostora, oblikovanje lokalnog identiteta i imidža, promocija lokalnih ekonomskih potencijala, privlačenje investicija te poticanje poduzetništva i zapošljavanja neke su od funkcija koje kreiraju novu ulogu teritorijalnih samoupravnih jedinica (Koprić, Škarica i Milošević, 2015:26).

2.1. Definicija lokalne samouprave

Europska povelja o lokalnoj samoupravi (NN – Međunarodni ugovori 14/97) predstavlja pravni instrument za definiranje i zaštitu načela lokalne samouprave. Sukladno navedenome pod lokalnom samoupravom podrazumijeva se pravo i mogućnost lokalnih jedinica da, u okvirima određenim zakonom, upravljaju i uređuju, uz vlastitu odgovornost i u interesu lokalnog pučanstva, bitnim dijelom javnih poslova.

Lokalna samouprava neposredna je razina vlasti i sudjelovanja građana u kojoj se ogleda uspješnost demokracije u cjelini. Sustav je to lokalnih jedinica koje samostalno i u okviru vlastitih prihoda odlučuju o građanima primarno bitnim pitanjima i pružaju javne usluge (Koprić i Đulabić, 2013:143).

Lokalna samouprava je zajednički naziv za različite organizirane načine na koje građani lokalne zajednice na vlastitu odgovornost relativno samostalno uređuju određene javne poslove i upravljanje njima.

Lokalna vlast odnosi se na određene institucije stvorene nacionalnim ustavima (Brazil, Danska, Francuska, Indija, Italija, Japan), državnim ustavima (Australija, SAD), zakonodavstvima više razine središnje razine (Novi Zeland, Velika Britanija), provincijskim ili državnim zakonodavstvom (Kanda, Pakistan) ili izvršnom odredbom (Kina) koja nastoji pružiti usluge na relativno malim geografskim područjima (Adeyami, 2013:86).

Lokalna samouprava može biti promatrana kao najniža razina s upravnim i izvršnim dužnostima kojima se nastoji omogućiti stanovništvu određene četvrti ili mjesta bolji život.

Lokalna vlast kao jedan od pokretača razvoja koristi sredstva dostupna od središnje države kojima nastoji poboljšati živote ljudi iniciranjem razvojnih projekata te pružanjem komunalnih usluga, usluga obrazovanja, stanovanja, socijalne skrbi i dr.

2.2. Načela lokalne samouprave

Načelima lokalne samouprave uređen je odnos između središnje vlasti i uprave te lokalnih jedinica (Dobrić, 2008:60):

- konstitucionalizacija prava na lokalnu samoupravu – temeljem članka 2. Europske povelje o lokalnoj samoupravi, ustav većine zemalja garantira građanima pravo na organiziranje lokalne i regionalne samouprave,
- autonomija lokalnih jedinica – jedinice su, uz vlastitu odgovornost, ovlaštene obavljati sve aktivnosti koje su u interesu građana i koje ne predstavljaju povredu zakona,
- načelo zakonitosti – jedino zakonom može biti reguliran sustav lokalne samouprave, kao i svi modaliteti utjecaja središnje vlasti na lokalne jedinice,
- načelo supsidijarnosti – temeljem članka 4. stavka 2. Europske povelje o lokalnoj samoupravi, javne će se ovlasti obavljati tako da se preferira da pripadaju vlastima koje su najbliže građanima,[1]
- načelo razmjernosti lokalnog samoupravnog djelokruga i lokalnih prihoda,

[1] Pritom se mora voditi računa o prirodi i složenosti posla kojeg treba obavljati te o zahtjevima učinkovitosti i ekonomičnosti.

- načelo efikasnosti i ekonomičnosti u radu lokalnih jedinica – trebaju se pridržavati općih okvira državne ekonomske politike i politike razvoja javne uprave, te
- načelo solidarnosti – država je dužna surađivati s lokalnim jedinicama te im pružati pomoć u obavljanju poslova iz njihovog djelokruga.

Za određivanje lokalnih poslova najznačajnije je načelo supsidijarnosti kojim se pri određivanju djelokruga prednost daje onoj razini vlasti koja je najbliža građanima i koja može djelotvorno obaviti povjerene poslove. Načelo supsidijarnosti svoju je najsnažniju ulogu dobilo usvajanjem i potpisivanjem Europske povelje o lokalnoj samoupravi. Glavna ideja je smanjiti pritiske na državne proračune te težiti da decentralizirana uprava brže i bolje reagira na promjene u svojoj okolini.

2.3. Obilježja lokalne samouprave

Oblici lokalne samouprave su različiti. Upravna struktura jedne države raščlanjuje se horizontalno i vertikalno. Horizontalna raščlamba znači da jedinice na istom stupnju obavljaju načelno iste poslove, ali svaka za drugi teritorij, odnosno za drugi krug korisnika (npr. općine svaka na svom području). Tipičan je primjer vertikalnog raščlanjivanja stvaranje novih vrsta teritorijalnih jedinica unutar jedinstvenog sistema državne uprave: uvođenje provincijalne, regionalne, okružne, kotarske i drugih uprava kao teritorijalnih međustupnjeva između centralne i lokalne uprave (Hrvatski institut za lokalnu samoupravu, 2006:72).

Oblici sustava lokalne samouprave uređeni su kao jednostupanjski (federalne zemlje podijeljene na države ili kantone: Austrija, Švicarska), dvostupanjski (gdje drugi stupanj ima različiti položaj: isključivo državne uprave, samouprave ili mješovite prirode) i trostupanjski (Italija, Francuska). Utvrđivanje stupnjevanja između središnje i lokalne razine upravljanja ovisi o veličini lokalnih jedinica.

Tako je Velikoj Britaniji *župa, parohija (parish)* najniži stupanj lokalne samouprave, *okrug, kotar (county)* nešto niža jedinica istog djelokruga te seoski i gradski *distrikti (district*) kao viši stupanj samouprave. U Francuskoj najniža jedinica je *općina (commune)* dok su drugi stupanj jedinice *departman (department)* iznad kojih se nalaze *regije (regions)* kao jedinica decentralizirane uprave. Nizozemsku karakterizira dva stupnja: općine i provincije. I Švedska, baš kao i Norveška, sadržava dva stupnja – općine i okruge kao međustupanj između lokalne i

državne razine upravljanja. Osnovu samouprave u Mađarskoj čine općinska samouprava, a u drugom se stupnju nalaze županije[2] (Hrvatski institut za lokalnu samoupravu, 2006:72-73).

Od stupnjevanja lokalnih jedinica treba razlikovati tipologiju ustroja lokalne samouprave. Povijesno iskustvo i praksa suvremenih zemalja ukazuje na dva temeljna pristupa normativnom uređivanju pravnog položaja jedinica lokalne samouprave – monotipski i politipski.

Monotipska struktura lokalne samouprave izražava normativno opredjeljenje po kojem sve lokalne jedinice imaju isti pravni položaj, pa predstavljaju jedan jedinstveni tip lokalne samouprave (Hrvatski institut za lokalnu samoupravu, 2006:73-74).

Monotipski ustroj izgrađen je u Belgiji, Danskoj, Finskoj, Francuskoj, Grčkoj, Italiji, Nizozemskoj, Norveškoj, Portugalu, Španjolskoj, Švedskoj i Švicarskoj (Čulo, 2011:43).

Politipska struktura lokalne samouprave sastoji se u tome da je zakonom utvrđen različit pravni položaj gradskih i negradskih lokalnih jedinica, pa tako postoje u pravilu dva tipa lokalnih jedinica na istom stupnju – gradske i negradske (seoske) jedinice. (Pavić, 2002:22). Najveći gradovi zemalja koje su primijenili politipsku varijantu lokalne samouprave imaju često posebno regulirani pravni status. Beč je u isti mah općina, kota i zemlja, Sofija je u rangu okruga, Varšava u rangu vojvodstva (Pavić, 2002:24).

Politipski ustroj lokalne samouprave izgrađen je u Austriji, Bugarskoj, Mađarskoj, Njemačkoj, Poljskoj, Rumunjskoj i Engleskoj (Čulo, 2011:43).

2.4. Političko-administrativno uređenje lokalne samouprave

Osnovna definicija vlasti kaže da je to politički sustav u kojemu su stanovništvo ili neka zajednica organizirani ili regulirani. Različite razine vlasti imaju različite odgovornosti, a politički oblik vlasti na nacionalnoj razini određuje snagu nižih razina vlasti (Bajo i Jurlina Alibegović 2008:2).

Sektor opće države čine sve državne jedinice i neprofitne institucije koje kontrolira i uglavnom financira država[3]. Sektor opće države, osim javnih poduzeća, čine podsektori

[2] Dakako da je riječ o pojednostavljenom prikazu, budući se u praksi pojedinih zemalja (Njemačka, Velika Britanija, Francuska) javljaju i drugi oblici upravnih jedinica, odnosno jedinica drugih naziva, ali istog stupnja.
[3] Javni sektor izuzev središnje, regionalne i lokalne vlasti čine i javna društva koja čine financijska javna društva, monetarna javna društva, nemonetarna financijska javna društva i nefinancijska javna društva.

središnje države, savezne države, provincijske ili regionalne vlasti i lokalne vlasti. U brojnim državama ne postoje sve tri razine, već postoji samo središnja država i jedna niža razina vlasti (Bajo i Jurlina Alibegović, 2008:2) .

Središnja država podsektor je opće države te predstavlja najvišu razinu fiskalne vlasti na području neke države. U većini je zemalja složen podsektor kojega čine središnje skupine odjela ili ministarstava. Središnja država odgovorna je za pružanje javnih usluga stanovništvu, kao što su javni red i sigurnost, nacionalna dobra, odnosi s drugim državama te učinkovito funkciniranje društvenog i ekonomskog sustava države. Također može pružati i neke druge javne usluge, kao što su zdravstvo ili obrazovanje, ali ih može prepustiti i nekim drugim razinama fiskalne vlasti (Bajo i Jurlina Alibegović, 2008:3).

Savezne države, provincije ili regije najveća su geografska područja na koja se država može podijeliti zbog političkih ili administrativnih razloga. Drugi su nazivi za te niže razine kantoni, republike, prefekture ili administrativne regije (Bajo i Jurlina Alibegović, 2008:6).

Regionalna razina ima fiskalnu, zakonodavnu i izvršnu vlast nad dijelom teritorija neke zemlje. U nekim državama ne postoje savezne republike ni države, dok u drugim državama, posebice s federalnim sustavima, savezna država može imati veliku moć i odgovornost.

Regionalna, tj. srednja razina vlasti danas je neizostavni dio suvremenih europskih država. Bez obzira da li se radi o prostorno i populacijski velikim ili malim zemljama, organizacija vlasti na nekoliko razina teritorijalne samouprave, postala je uobičajena.

Statističke regije se formiraju s ciljem prikupljanja podataka na određenoj razini teritorijalne organizacije koja treba poslužiti kao temelj unificiranja prilikom vođenja regionalne politike EU. U tom smislu najznačajnija je tzv. NUTS klasifikacija teritorija koju je utemeljila europska statistička služba (EUROSTAT). Riječ je o klasifikaciji teritorijalnih jedinica za potrebe statistike. NUTS klasifikacija obuhvaća tri kategorije regionalnih jedinica koje se razliku s obzirom na broj stanovnika koje obuhvaćaju (Vidjeti tablicu 1).

Monetarna financijska javna društva su rezidentna depozitarna društva koja su pod kontrolom jedinica opće države, a čija je glavna djelatnost financijsko posredovanje. To mogu biti državne razvojne banke ili poslovne banke. Nemonetarna javna društva predstavljaju kombinaciju nemonetarnih financijskih javnih društava i nefinancijskih javnih društava. To su primjerice osiguravajuća društva, središnje nadzorne agencije i sl. Nefinancijska javna društva pod kontrolom su državnih jedinica čija je glavna djelatnost proizvodnja robe ili pružanje financijskih usluga. Sektor financijskih društava čine društva koja se uglavnom bave financijskim posredovanjem, pod kontrolom su državnih jedinica, a glavna djelatnost im je proizvodnja robe ili pružanje financijskih usluga. Sektor financijskih društava čine društva koja se uglavnom bave financijskim posredovanjem.

Pored toga, postoje i dvije razine koje obuhvaćaju jedinice lokalne samouprave. To su lokalne upravne jedinice (Local Administrative Units – LAU) organizirane na dvije razine, gornjoj (LAU 1, prije NUTS 4) i donjoj (LAU 2, prije NUTS 5) (Koprić i Đulabić, 2013:184-185).

Tablica 1. Razine NUTS klasifikacije u EU

Razina	Minimalni broj stanovnika	Maksimalni broj stanovnika
NUTS I	3 milijuna	7 milijuna
NUTS II	800.000	3 milijuna
NUTS III	150.000	800.000

Izvor: Koprić i Đulabić, 2013:184.

Temeljni kriterij NUTS klasifikacije je postojeća administrativno-teritorijalna podjela zemalja članica. Na taj se kriterij nadovezuje kriterij broja stanovnika, a svaka zemlja određuje vlastitu razinu NUTS klasifikacije teritorija poštujući parametre koje je postavio Eurostat.

Manje zemlje prikladne su da kao cjelina budu tretirane kao NUTS I jedinice. U skupinu NUTS II statističkih regija klasificirane su primjerice *regije* u Francuskoj, *wojewodztwo* u Poljskoj, *autonomne zajednice* u Španjolskoj. NUTS III kategoriji, u pravilu, odgovaraju subregionalne jedinice kao što su *provincija* u Italiji, *oblast* u Bugarskoj, *kreis* u Njemačkoj, *kraj* u Češkoj, itd.

Japan je primjerice podijeljen na 47 prefektura, a unutar prefektura razlikuju se *shi* (gradovi) i *ku* (okruzi). *Son* ili *mura* odnose se na „naselja“ te čine najnižu razinu lokalne vlasti.

SAD čini 50 saveznih država. U 48 saveznih država postoje *counties* (županije) i *cities* (gradovi), ali većina saveznih država također pruža druge tipove lokalne samouprave, kao što su *townships* (gradske općine), *school district* (školski okruzi), *wards* (odjeli) i dr.

Zakonodavna i izvršna vlast lokalne države ograničena je na mala geografska područja koja su uglavnom osnovana zbog administrativnih i političkih razloga. Lokalna vlast može imati različite nazive, npr. općine, gradovi, školski okruzi, vodoopskrbni okruzi i sl. Opseg ovlasti lokalne vlasti manji je od opsega ovlasti regionalne vlasti (Bajo i Jurlina Alibegović, 2008:7).

Tablica 2. Broj jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u 27 europskih zemalja

Zemlja	Lokalna vlast	Savezna država, provincijska / regionalna vlast
Austrija	2.354 općina (*Gemeinden*)	9 regija (*lander*)
Belgija	589 općina (*municipalities*)	10 provincija (*provinces*)
Bugarska	264 općina (*obshtina*)	
Češka	6.253 općine (*obec*)	14 regija (*kraje*)

Tablica 2. Nastavak		
Danska	98 općina *(kommuner)*	5 regija *(regioner)*
Estonija	193 općine (*vald*) i 33 grada (*linn*)	
Finska	320 općina (*kunta*)	2 regije (*the Region of Kainuu and the Aland Islands*)
Francuska	36.682 općina	96 departmana, 5 prekomorskih departmana, 22 regije, 4 prekomorske regije
Grčka	325 općine (*dimos*)	13 regija (*peripheria*)
Irska	5 općina (*boroughs*) i 80 gradova (*towns*)	5 gradova i 29 županija
Italija	8.092 općine (*comuni*)	110 provincija (*provincia*) i 20 regija (*regione*)
Latvija	110 općina (*novadi*) i 9 gradova (*pilseta*)	
Litva	60 općina (*savivaldybe*)	
Luksembrug	106 općina	
Mađarska	3.175 općina (*telepulesek*) i gradova (*varosok*)	19 županija (*megyek*)
Malta	68 općina (*kunsill lokali*)	
Njemačka	12.252 općina (*gemeinden*) i gradova (*stadte*)	295 županija (*kreise*) i 16 regija (*lander*)
Nizozemska	408 općina (*gemeenten*)	12 provincija (*provincies*)
Poljska	2.479 općina (*gminy*)	380 županija (*powiaty*), 16 regija (*voivodship-wojewodztwo*)
Portugal	4.259 župe (*freguesias*) i 308 općina (*municipios*)	2 autonomne regije (*Acores and Madeira*)
Rumunjska	2.861 općine (*comune*) i 320 grada (*orase/municipii*)	41 županija (*judete*)
Slovačka	2.792 općine (*obce*) i 138 grada (*mesta*)	8 samoupravnih regija (*samouspravne kraje*)
Slovenija	211 općina (*občin*)	
Španjolska	8.117 općina (*municipios*), 52 županijska vijeća (*diputaciones*) županijska vijeća Kanarskih otoka i Baleara	17 autonomnih zajednica (*comunidades autonomas*) i 2 autonomna grada (*ciudades autonomas*)
Švedska	290 općina (*kommuner*)	17 županijskih vijeća (*landsting*) i 3 regije (*regioner*)
Ukrajina	10.278 sela (*sela*) i 1.239 gradova (*selyshha/mista*)	488 distrikta (*raions*), 24 regije (*oblasti*), autonomna republike (*Krim*)
Velika Britanija	466 lokalne vlasti (*local authorities*)	4 regije: *Engleska, Wales, Škotska, Sjeverna Irska*

Izvor: Mrežna stranica Vijeća Europskih općina i regija (dostupno na www.ccre.org/), izrada autorice

Iz navedene tablice može se vidjeti kako 8 država nema regonalnu/provincijsku vlast (Bugarska, Estonija, Latvija, Litva, Luksemburg, Mađarska, Malta i Slovenija). Najveći broj općina bilježe Francuska (36.682) i Njemačka (12.252), dok najmanje općina bilježe Litva (60) i Malta (68). Kod srednje razine vlasti može se vidjeti kako Ukrajina sa 488 distrikta i 24 regije ima najveću regionalnu vlast, dok primjerice Portugal ima dvije autonomne regije (otoke Azori i Madeiru).

3. LOKALNA SAMOUOPRAVA U HRVATSKOJ

Zakonodavni okvir kojim se uređuju različita pitanja iz područja lokalne samouprave u Republici Hrvatskoj čine brojni propisi.

Ustav Republike Hrvatske (NN 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14) najviši je pravni akt Republike Hrvatske, kojim su, u Poglavlju VI.: Mjesna, lokalna i područna (regionalna) samouprava (čl. 133.-138. Ustava), uspostavljeni opći okvir i utvrđena opća načela za ostvarivanje prava na lokalnu samoupravu.

Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 36/09, 150/11, 114/12, 19/13) uređuje jedinice lokalne samouprave i jedinice područne (regionalne) samouprave, njihov djelokrug i ustrojstvo, način rada njihovih tijela, nadzor nad njihovim aktima i radom te druga pitanja od značenja za njihov rad.

Zakon o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (NN 117/93, 69/97, 33/00, 73/00, 127/00, 59/01, 107/01, 117/01, 150/02, 147/03, 132/06, 26/07, 73/08, 25/12, 147/14, 100/15) uređuje izvore sredstava i financiranje poslova iz samoupravnog djelokruga županije, općine i grada.

Zakon o Gradu Zagrebu (NN 62/01, 125/08, 36/09, 119/14) uređuje položaj, djelokrug i ustrojstvo Grada Zagreba, glavnog grada Republike Hrvatske.

Zakon o lokalnim izborima (NN 114/12) uređuje lokalne izbore, odnosno izbore članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i izbore za općinskog načelnika, gradonačelnika i župana te njihovih zamjenika.

Zakon o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj utvrđuje područno ustrojstvo Republike Hrvatske te se njime određuju područja svih županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj, njihovi nazivi i sjedišta, način utvrđivanja i promjene granica općina i gradova, postupak koji prethodi promjeni područnog ustrojstva te druga pitanja od značaja za područno ustrojstvo jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Sastavni dio nacionalnog pravnog okvira za ostvarivanje prava na lokalnu samoupravu u Republici Hrvatskoj čine i dva međunarodna ugovora kojima je Republika Hrvatska pristupila i koji su pravno obvezujući: Europska povelja o lokalnoj samoupravi[4] i Europska okvirna

[4] Europska povelja o lokalnoj samoupravi je kao međunarodni ugovor sklopljena i potvrđena u skladu s Ustavom i čini dio unutarnjeg pravnog poretka Republike Hrvatske, a po pravnoj snazi je iznad zakona. Zakonom o

konvencija o prekograničnoj suradnji između teritorijalnih jedinica ili vlasti (NN-MU 010/2003).

Hrvatska je lokalna samouprava u proteklih 50-ak godina prošla kroz tri razdoblja glede tipova svojih lokalnih jedinica (Pavić, 2002:25):

a) razdoblje politipske strukture lokalne samouprave od 1946. do 1955. godine
b) razdoblje monotipske strukture lokalne samouprave od 1955. do 1990. godine
c) razdoblje politipske strukture od (1990) 1992. do danas.

Politipsku strukturu Hrvatska je, u okviru bivše države, imala u doba kada je velik broj tipova gradskih jedinica bio posljedica čestih ustavnih i zakonskih promjena kojima se uređivala problematika lokalne samouprave (ustavi iz 1946. i 1953. i opći zakoni o narodnim odborima iz 1946. 1949. i 1952) (Pavić, 2002:26).

Razdoblje monotipske strukture započinje 1955. godine donošenjem Općeg zakona o uređenju općina i kotara i nastavlja se novelom Zakona 1957. te ustavnim aktom 1963. godine (Pavić, 2002:29).

Politipska struktura lokalne samouprave ponovno je uvedena donošenjem Ustava Republike Hrvatske kao samostalne države 1990. godine kojim su utvrđena temeljna načela za ustrojstvo lokalne samouprave (Pavić, 2002:30).

Zakonom o područjima županija gradova i općina u Republici Hrvatskoj na području Hrvatske trenutno je ustrojeno 556 jedinica lokalne samouprave - 428 općina i 128 gradova (Grad Zagreb kao glavni grad Republike Hrvatske, ima poseban status grada i županije) te 20 jedinica područne (regionalne) samouprave, odnosno županija.

3.1. Razvitak lokalne samouprave u Hrvatskoj

Počeci hrvatske države datiraju još iz 7. stoljeća. Dolaskom Hrvata na područje Istre, Primorja, Dalmacije, Gorskog kotara, Like, Korduna, Banije, Moslavine, te Posavlja,

potvrđivanju Europske povelje o lokalnoj samoupravi Republika Hrvatska prihvatila je 1997. godine dio odredbi Europske povelje o lokalnoj samoupravi. Za Republiku Hrvatsku Europska povelja o lokalnoj samoupravi na snazi je od 01. veljače 1998. godine. Zakonom o izmjeni i dopuni Zakona o potvrđivanju Europske povelje o lokalnoj samoupravi Republika Hrvatska prihvatila je i obvezala se na poštivanje preostalih odredbi povelje, a iste su stupile na snagu 01. listopada 2008. godine. Time je Republika Hrvatska u potpunosti ratificirala Europsku povelju o lokalnoj samoupravi.

Podravlja i Zagorja, Hrvati su zatekli tračko-ilirska-keltska plemena koja su pokorili Rimljani. Rimske provincije, pa prema tome i ove koje su nastanili Hrvati bili su podijeljeni na gradove – Civitates (koji su bili upravno-politička, gospodarska i vojna središta) i na 11 županija (Hrženjak, 2004:2).

Unatoč tomu što su hrvatski knezovi i kraljevi: Domagoj, Branimir, Tomislav, Petar Krešimir IV. i drugi osigurali Hrvatskoj državi, tijekom 4 stoljeća (od 8. do 11.) veliko područje i veliku vojnu i gospodarsku moć oni su morali glede tadašnjih prilika na europskom prostorima, sklapati saveze i priznavati tuđa vrhovništva, kako ne bi izlagali državu beskorisnim ratovima ili okupaciji. (Hrženjak, 2004:2).

Plemensko ustrojstvo se dugo vremena zadržalo u hrvatskoj državi. Iz ugovora Pacta Conventa (1102. godine) proizlazi da je svako pleme imalo na čelu svog župana pa je prema tome 12 hrvatskih plemena činilo 12 hrvatskih županija. Pripadnici hrvatskih plemena živjeli su u gradovima koji su bili sjedišta županija odnosno župana ili na selima (u kojima je prema Vinodolskom statutu svako selo bila općina).

U drugoj polovici 13. stoljeća feudalne hrvatske županije bile su ustrojene u središtima i oko središta kraljevskih utvrda – gradova. One su kao takve u prvom redu bile vojničke ustanove, a ne političko-gospodarska plemenska ustrojstva.

U drugoj polovici 14. stoljeća za vladavine kralja Sigmunda došlo je do većih reorganizacija županija. Četiri do pet starohrvatskih župa spojeno je u jednu županiju, a sva se županija dijeli na nekoliko kotara. U svakoj su novoj županiji bila tri dijela. Na čelu cijele uprave županije bio je župan koji je imao pod sobom gradsku upravu i sudstvo. Župana je u tim poslovima zamjenjivao podžupan. Drugo tijelo bio je Kaštelan s vojničkom vlašću. Pod vlašću kaštelana bio je i županijski grad. Treći oblik odnosno tijelo vlasti bili su članovi starog plemstva u svojim plemenskim općinama – kotarima (Hrženjak, 2004:6).

Manje upravno-teritorijalne jedinice od županija bile su satnije koje su obuhvaćale seoske skupine u kojima je bilo oko stotinjak ljudi sposobnih za vojsku.

Pored podjele na plemena, županije, satnije-općine posebne teritorijalno-upravne jedinice bili su gradovi (Siscia, Gradec, Krapina, Varaždin i dr.). Gradovi su činili autonomnu gradsku općinu te su imali svoje satnije i sudsku vlast. Posebni su status imali kraljevski gradovi. Kraljevski su gradovi na čelu imali kneza, načelnika, a upravu grada je vodilo vijeće koje su

birali stanovnici grada. Svi stanovnici gradova koji su nosili naziv kraljevskog slobodnog grada, smatrali su se plemićima.

Početkom XV. stoljeća počela je izgradnja vojnih utvrda za obranu protiv turske invazije na hrvatske zemlje. Dio Hrvatske koji je spadao u vojne krajine imao je specifično vojno ustrojstvo koje se dijelilo na tri generalata: Karlovački, Varaždinski i Banijski. Generalati su se pak dijelili na regimente, a regimenti na satnije. Izvan područja regimenta bile su vojne općine. Krajine i vojno ustrojstvo toga područja ukinuto je tek 1881. godine.

Ukidanjem vojnih krajina 1881. godine zakonom je stvoreno jedinstveno političko-teritorijalno ustrojstvo Hrvatske i Slavonije. Gradovi su i nadalje, kao što su i bili kroz cijeli srednji vijek, ostali izvan sastava županija. (Hrženjak, 2004:10).

Godine 1886. Hrvatska se sastojala od 78 kotara, 29 gradova i 409 općina prikazanih u tablici 3.

Tablica 3. Područna podjela Hrvatske u 1886. godini

Županije	Kotari	Gradovi	Općine
Hrvatska i Slavonija			
Ličko- krbavska	7	2	31
Modruško-senjska	8	1	48
Zagrebačka	14	5	64
Varaždinska	8	1	28
Bjelovarska	7	4	31
Požeška	6	2	35
Virovitička	6	1	26
Srijemska	4	-	33
Dalmacija			
okruzi: 4	12	11	65
Istra			
okruzi-distrikti	6	2	48
Ukupno	78	29	409

Izvor: Hrženjak, 2004: 15.

Najveći broj kotara sadržavala je Hrvatska i Slavonija, njih 60. Dalmaciji je pripadalo 12 okruga, dok je 6 kotara pripadalo Istri. Hrvatskoj i Slavoniji pripadalo je 16 gradova i 217 općina. Dalmaciji je pripadalo ukupno 11 gradova i 65 općina, dok su Istri pripadala 2 grada 48 općina.

Početkom XIX. stoljeća došlo je do podjela na okruge i distrikte. Tako se Riječki okrug dijelio na tri distrikta: Istarski, Gorsko-kotarski i Riječki, a Karlovački okrug se dijelio na

Karlovački, Samoborski i Sisački distrikt. U tim je slučajevima distrikt označivao jedinicu između okruga i države (Hrženjak, 2004:9).

Kroz cijelu hrvatsku povijest pa sve do 1922. godine, županija je prisutna vrsta makroupravne podjele područja. Druga stabilna vrsta je kotar i treća općina (Hrženjak, 2004:14).

Godine 1922. ukinute su županije te je kraljevina Hrvatska podijelila Hrvatsku, Slavoniju i Dalmaciju na oblasti. Takva je podjela ostala sve do 1929. godine kad je Kraljevina SHS pod imenom Kraljevina Jugoslavija podijeljena na 9 banovina. Banovina Hrvatska stvorena je 1939. godine.

U razdoblju između I. i II. svjetskog rata srednja i niža vrsta područnih jedinica, izuzevši brojčano nije se mijenjala.

Godine 1948. Na temelju Zakona o političko-teritorijalnoj podjeli Narodne Republike područje Hrvatske se dijeli na 81 kotar, 18 gradova i 2.278 mjesnih narodnih odbora. Republičkim zakonom iz 1952. Narodna Republika Hrvatska se dijeli na 58 kotara, 6 gradova, 60 gradskih općina i 637 općina (Hrženjak, 2004:17).

Republičkim Zakonom od 5. kolovoza 1955. o uređenju općina i kotara utvrđena je podjela Narodne Republike Hrvatske na 27 kotara i 299 općina. Sljedeći zakoni koji su donašani od 1955. do 1962. ostavljali su podjelu na 27 kotara, ali su uporno smanjivali broj općina tako da je godine 1962. na ovim prostorima bilo svega 194 općine. Novim Zakonom o područjima općina i kotara iz 1962. godine, radikalno se smanjuje broj općina i kotara (Hrženjak, 2004:18).

Godine 1967. ukinuti su kotari.

Ustav Republike Hrvatske iz 1990. godine, Zakon o lokalnoj samoupravi i upravi, Zakon o području županija, gradova i općina te Zakon o lokalnim izborima ustrojili su i definirali sustav lokalne samouprave i uprave na području Republike Hrvatske.

Godine 1992. doneseno je nekoliko zakona kojima je provedena nova teritorijalna podjela i reguliran sustav „lokalne samouprave i uprave“ te izbori za članove predstavničkih tijela u novoformiranim jedinicama. Bilo je riječ o 419 općina i 70 gradova na razini lokalne samouprave te 20 županija na razini „lokalne uprave i samouprave“. Također su utemeljena dva kotara, Knin i Glina koji nikad nisu počeli funkcionirati zbog rata i kasnijih

institucionalnih promjena. Istodobno, ukinute su mjesne zajednice kao jedinice samouprave, a njihova je imovina postala vlasništvom općina i gradova.

Prvi izbori za predstavnička tijela novoformiranih jedinica održani su 1993., a nakon toga održani su opći lokalni izbori 1997. Minimalni krug odredbi Europske povelje o lokalnoj samoupravi[5] (EPLS) ratificiran je 1997., tako da je Povelja počela obvezivati Hrvatsku od 1998. godine.

Ustavne promjene iz 2000. stvorile su nov temelj razvoju lokalne samouprave. Ustav definira županije kao jedinice područne (regionalne) samouprave, uvodi opću klauzulu u određivanju lokalnih poslova, jamči širok samoupravni djelokrug ne samo županijama, već i općinama i gradovima te prihvaća načela supsidijarnosti i solidarnosti.

Nova zakonska regulacija sustava „lokalne i područne (regionalne) samouprave“ izvršena je Zakonom o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi iz 2001. godine te nizom pratećih zakona.

3.2. Političko-administrativni i teritorijalni ustroj lokalne samouprave u Hrvatskoj

U Republici Hrvatskoj postoje tri razine vlasti: središnja, regionalna i lokalna vlast.

Središnju vlast čine 20 ureda državne uprave te ministarstva i državne agencije, regionalnu vlast čine županije i Grad Zagreb, dok lokalnu vlast čine općine i gradovi.

Sukladno Zakonu o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samouprave jedinice područne (regionalne) samouprave su županije dok su jedinice lokalne samouprave općine i gradovi.

Sukladno članku 6. Zakona ***županija*** je jedinica područne (regionalne) samouprave čije područje predstavlja prirodnu, povijesnu, prometnu, gospodarsku, društvenu i samoupravnu cjelinu, a ustrojava se radi obavljanja posla od područnoga (regionalnog) interesa.

Sukladno članku 20. Zakona županija u svom samoupravnom djelokrugu obavlja poslove od područnoga (regionalnog) značaja, a osobito poslove koji se odnose na obrazovanje, zdravstvo, prostorno i urbanističko planiranje, gospodarski razvoj, promet i prometnu

[5] U Europskoj povelji o lokalnoj samoupravi iz 1985. godine utvrđena su načela na kojima se odvija demokratizacija i decentralizacija državne vlasti te gradi lokalna samouprava kao osnovica cjelokupnog demokratskoga državnog ustrojstva u svim europskim državama koje su je potpisale i na čije su se ostvarivanje obvezale.

infrastrukturu, održavanje javnih cesta, planiranje i razvoj mreže obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih i kulturnih ustanova, izdavanje građevinskih i lokacijskih dozvola i drugih akata vezanih uz gradnju te provedbu dokumenata prostornog uređenja za područje županije izvan područja velikoga grada.

Premda su županije od samog uvođenja 1993. godine ostale u jednakom broju i s gotovo jednakim teritorijalnim okvirom, njihova koncepcija se znatno promijenila u reformi 2001. godine. U razdoblju od 1993. do 2001., županije su bile jedinice lokalne uprave i samouprave, a onda su postale jedinice područne (regionalne) samouprave.

Najmanja županija je Međimurska (729 km^2) koja je 7,3 puta manja od najveće županije – Ličko-senjske (5.353 km^2). Prosječna veličina županije je 2.695km^2. Ako izuzmemo Grad Zagreb sa 790.017 stanovnika, najveći broj stanovnika bilježi Splitsko-dalmatinska županija sa 454.798 stanovnika, a najmanji Ličko-senjska županija sa 50.927 stanovnika. Prosječan broj stanovnika po županiji je 204.042 stanovnika. Bez Grada Zagreba prosječan broj stanovnika po županiji je 174.744 stanovnika. Prema navedenim podacima čak 15 županija bilježi manji broj stanovnika od nacionalnog prosjeka (DZS, 2012:56).

Sukladno čl. 5. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi ***grad*** je jedinica lokalne samouprave u kojoj je sjedište županije, te svako mjesto koje ima više od 10.000 stanovnika, a predstavlja urbanu, gospodarsku i društvenu cjelinu. U sustav grada kao jedinice lokalne samouprave mogu biti uključena i prigradska naselja koja s gradskim naseljem čine gospodarsku i društvenu cjelinu.

Sukladno čl. 19. Zakona gradovi u svom samoupravnom djelokrugu obavljaju poslove lokalnog značaja kojima se nepotrebno ostvaruju potrebe građana, a koji nisu Ustavom ili zakonom dodijeljeni državnim tijelima i to osobito poslove koji se odnose na uređenje naselja i stanovanja, prostorno i urbanističko planiranje, brigu o djeci, socijalnu skrb, odgoj i osnovno obrazovanje, kulturu, tjelesnu kulturu i šport, zaštitu potrošača, zaštitu i unapređenje prirodnog okoliša, protupožarnu i civilnu zaštitu, promet na svom području te ostale poslove sukladno posebnim zakonima.

Godine 2005. utemeljena je posebna kategorija velikih gradova, a to su oni s više od 35.000 stanovnika. Status posebnog grada dobilo je sveukupno 16 gradova: Zagreb, Split, Rijeka, Osijek, Zadar, Velika Gorica, Slavonski Brod, Karlovac, Pula, Sisak, Šibenik, Varaždin,

Dubrovnik, Bjelovar, Samobor i Vinkovci. Njihov je samoupravni djelokrug proširen s dva dodatna posla, izdavanjem građevinskih i lokacijskih dozvola te održavanjem javnih cesta.

Iste ovlasti ima i 8 gradova koji predstavljaju sjedišta županija, a imaju manje od 35.000 stanovnika.

Grad Zagreb ima dvostruki status, grada i županije. Položaj, djelokrug i ustrojstvo glavnog grada Republike Hrvatske uređuje se Zakonom o Gradu Zagrebu.

Gradovi su zamišljeni kao pretežno urbane jedinice koje imaju više od 10.000 stanovnika. Ipak, dodatnim je kriterijima[6] ta kategorija znatno proširena. Od 1993. funkcionira najprije 68 gradova, uz Grad Zagreb koji ima poseban status grada i županije. Godine 1998. Hrvatska je brojila 122 grada[7]. Danas postoji sveukupno 128 gradova, te je njihov broj gotovo udvostručen u odnosu na 1993. godinu kada ih je bilo 68. Prosječan broj stanovnika u gradovima je 23.564 stanovnika. Izuzev grada Zagreba, samo tri grada imaju više od 100.000 stanovnika: Split, Rijeka i Osijek. Najmanji grad je Komiža sa 1.526 stanovnika, a najveći Split sa 178.102 stanovnika izuzmemo li Grad Zagreb koji broji 790.017 stanovnika (DZS, 2011).

Sukladno članku 4. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi ***općina*** je jedinica lokalne samouprave koja se osniva, u pravilu, za područje više naseljenih mjesta koja predstavljaju prirodnu, gospodarsku i društvenu cjelinu, te koja su povezana zajedničkim interesima stanovništva.

Općine u svom samoupravnom djelokrugu obavljaju iste poslove kao i gradovi.

Općine su zamišljene kao jedinice pretežno ruralnog karaktera koje se u pravilu osnivaju za više naseljenih mjesta. U početku (1992. godine) osnovano je 419 općina, 1998. godine zabilježeno je 420 općina dok danas Hrvatska broji sveukupno 428 općina. 70,8% općina ima manje od 5.000 stanovnika. Najmanja općina Civljane ima 239 stanovnika, dok najveća općina Viškovo ima 14.445 stanovnika. Šest općina ima preko 10.000 stanovnika i nema status grada. Prosječan broj stanovnika u općinama je 2.964 stanovnika (DZS, 2011).

[6] Dodatni su kriteriji administrativni, koji status grada osigurava svakoj jedinici koja je proglašena sjedištem županije, i gravitacijski, koji omogućuju da se stanovništvu jednog većeg centralnog naselja pribroji stanovništvo prigradskih naselja koja su s njim povezana svakodnevnim migracijama. No, zakonodavac je omogućio da se i bez toga neko naselje utemelji kao grad zbog posebnih razloga i posebnog značenja, koje može biti gospodarsko, povijesno, geoprometno i drugo (kriterij iznimke).

[7] Čak 52 grada dobila su status po populacijskom kriteriju poduprtom kriteriju gravitacije.

Posebno je važno napomenuti da se općine i gradovi sastoje od više naselja. Tako se, primjerice Grad Zagreb sastoji od 70 naselja, Split od 8, Osijek od 11 naselja. Rijeka, Županja i Biograd na Moru gradovi su koji se sastoje od samo jednog naselja.

U narednim tablicama prikazane su županije, gradovi i općine, broj stanovnika te njihova površina.

Tablica 4. Prikaz županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj u 2015. godini

Redni broj	Županija	Broj gradova	Broj općina
I.	Zagrebačka	9	25
II.	Krapinsko-zagorska	7	25
III.	Sisačko-moslavačka	7	12
IV.	Karlovačka	5	17
V.	Varaždinska	6	22
VI.	Koprivničko-križevačka	3	22
VII.	Bjelovarsko-bilogorska	5	18
VIII.	Primorsko-goranska	14	22
IX.	Ličko-senjska	4	8
X.	Virovitičko-podravska	3	13
XI.	Požeško-slavonska	5	5
XII.	Brodsko-posavska	2	26
XIII.	Zadarska	6	28
XIV.	Osječko-baranjska	7	35
XV.	Šibensko-kninska	5	15
XVI.	Vukovarsko-srijemska	5	26
XVII.	Splitsko-dalmatinska	16	39
XVIII.	Istarska	10	31
XIX.	Dubrovačko-neretvanska	5	17
XX.	Međimurska	3	22
XXI.	Grad Zagreb	1	
	Ukupno	**128**	**428**

Izvor: Mrežna stranica Ministarstva uprave, izrada autorice

Iz navedene tablice razvidno je da se najveći broj gradova nalazi na prostoru Splitsko-dalmatinske (16) i Primorsko-goranske županije (14), dok se najmanji broj gradova nalazi na prostoru Brodsko-posavske (2), Koprivničko-križevačke (3) i Virovitičko-podravska županije (3). Najveći broj općina zabilježen je u Splitsko-dalmatinskoj (39) i Osječko-baranjskoj županiji (35), dok je najmanji broj općina zabilježen u Požeško-slavonskoj (5) i Ličko-senjskoj županiji (8)[8].

[8] Za detaljniji prikaz gradova i općina pregledati Prilog 1, str. 115.

Tablica 5. Površina i broj stanovnika po županijama u Republici Hrvatskoj u 2014. godini

Županija	Površina [9]	Postotni udio u površini	Broj stanov. u 2014.	Postotni udio u stanovništvu
Hrvatska	**56.594**	**100,00**	**4.238.389**	**100,00**
Zagrebačka	3.060	5,41	318.453	7,51
Krapinsko-zagorska	1.229	2,17	129.967	3,07
Sisačko-moslavačka	4.468	7,89	163.975	3,87
Karlovačka	3.626	6,41	124.127	2,93
Varaždinska	1.262	2,23	173.454	4,09
Koprivničko-križevačka	1.748	3,09	113.688	2,68
Bjelovarsko-bilogorska	2.640	4,66	115.536	2,72
Primorsko-goranska	3.588	6,34	293.811	6,93
Ličko-senjska	5.353	9,46	48.670	1,15
Virovitičko-podravska	2.024	3,58	82.162	1,94
Požeško-slavonska	1.823	3,22	74.991	1,77
Brodsko-posavska	2.030	3,59	154.082	3,63
Zadarska	3.646	6,44	171.462	4,05
Osječko-baranjska	4.155	7,34	298.272	7,04
Šibensko-kninska	2.984	5,27	105.532	2,49
Vukovarsko-srijemska	2.454	4,34	173.441	4,09
Splitsko-dalmatinska	4.540	8,02	454.627	10,73
Istarska	2.813	4,97	208.201	4,91
Dubrovačko-neretvanska	1.781	3,15	122.355	2,89
Međimurska	729	1,29	113.159	2,67
Grad Zagreb	641	1,13	798.424	18,84

Izvor: DZS, 2015, 2014:60.

Iz navedene tablice može se zaključiti kako površina Republike Hrvatske iznosi 56.594 km^2. Površinom najveće županije su Ličko-senjska (5.353 km^2) te Splitsko-dalmatinska županija (4.540 km^2). Najmanja županija je Grad Zagreb (641 km^2) i Međimurska županija (729 km^2). U Hrvatskoj je 2014. godine živjelo ukupno 4.238.389 stanovnika. Prema procjeni stanovništva iz 2014. godine Grad Zagreb je zabilježio najveći broj stanovnika (798.424). Potom slijedi Splitsko-dalmatinska županija (454.627). Ličko-senjska županija, koja je površinom najveća županija, ima najmanji broj stanovnika (48.670), potom ju slijedi Požeško-slavonska županija (74.991).

Detaljan prikaz broja stanovnika u gradovima u nastavku je prikazan tablicom 6, dok je detaljan prikaz broja stanovnika u općinama prikazan tablicom 7.

[9] Podaci Državne geodetske uprave odnose se na površinu kopna.

Tablica 6. Gradovi u Republici Hrvatskoj prema popisu stanovništva iz 2011. godine

	Broj gradova	% gradova	Broj stanovnika	% stanovnika
Ukupno	**128**	**100,00**	**3.028.042**	**100,00**
Do 5.000 stanovnika	18	14,17	59.681	1,98
5.001 – 10.000	42	33,07	296.726	9,84
10.001 – 15.000	31	24,22	384.492	12,70
15.001 – 20.000	8	6,30	132.465	4,39
20.001 – 30.000	11	8,66	272.599	9,04
30.001 – 40.000	4	3,15	142.466	4,72
40.001 – 50.000	5	3,94	223.937	7,42
50.001 – 60.000	3	2,36	172.306	5,71
60.001 – 70.000	1	0,79	63.517	2,11
70.001 – 80.000	1	0,79	75.062	2,49
80.001 – 90.000	-	-	-	-
90.001 – 100.000	-	-	-	-
100.001 – 200.000	3	2,36	414.774	13,75
200.001 i više stanovnika	1	0,79	790.017	26,19

*Napomena: prema podacima iz 2011. Popovača je bila općina. Godine 2013. dobila je status grada, te je u tablici uvrštena među gradove.

Izvor: DZS, 2014:60 i 130.

Prema popisu stanovništva iz 2011., u gradovima živi 3.028.042 stanovnika, odnosno 71,4% ukupnog stanovništva Hrvatske. Čak 99 gradova ima manje od 20.000 stanovnika, a u njima živi 28,8% ukupnog gradskog stanovništva. Ukupno je 5 gradova od 50.000 do 100.000 stanovnika koji čine 10,3% gradskog stanovništva. U 4 grada zabilježeno je više od 100.000 stanovnika koji čine 40,0% gradskog stanovništva, među kojima je grad sa najvećim brojem stanovnika Grad Zagreb (790.017).

Tablica 7. Općine u Republici Hrvatskoj prema popisu stanovništva iz 2011. godine

	Broj općina	% općina	Broj stanovnika	% stanovnika
Ukupno	**428**	**100,00**	**1.256.847**	**100,00**
Do 1 000 stanovnika	37	8,62	27.321	2,15
1 001 – 1 500	49	11,42	62.122	4,90
1 501 – 2 000	71	16,55	125.659	9,90
2 001 – 2 500	63	14,69	139.421	10,99
2 501 – 3 000	56	13,05	155.295	12,24
3 001 – 3 500	29	6,76	95.459	7,52
3 501 – 4000	35	8,16	131.194	10,34
4 001 – 4 500	15	3,50	63.341	4,99

Tablica 7. Nastavak				
4 501 – 5 000	21	4,90	98.803	7,79
5 001 – 6 000	24	5,59	130.497	10,29
6 001 – 7 000	13	3,03	85.702	6,75
7 001 – 8 000	4	0,93	29.491	2,32
8 001 – 9 000	4	0,93	32.955	2,60
9 001 – 10 000	1	0,23	9.129	0,72
10 001 – 11 000	1	0,23	10.059	0,79
11 001 – 12 000	4	0,93	45.954	3,66
12 001 – 13 000	-	-	-	-
13 001 – 14 000	-	-	-	-
14 001 – 15 000	1	0,23	14.445	1,14

*Napomena: prema podacima iz 2011. Popovača je bila općina. Godine 2013. dobila je status grada, te u tablici koja prikazuje općine prema broju stanovnika nije uvrštena.

Izvor: DZS, 2014: 60 i 130.

Prema podacima iz 2011. u općinama je zabilježeno 1.256.847 stanovnika. Ukupno 376 općina bilježi manje od 5.000 stanovnika, a u njima živi 898.615 stanovnika odnosno 71,5% ukupnog općinskog stanovništva. Samo jedna općina ima više od 14 001 stanovnika; Viškovo (14.455), četiri općine zabilježile su između 11.001 i 12.000 stanovnika; Nedelišće (11.975), Čepin (11.599), Matulji (11.246) i Brdovec (11.134).

3.2.1. Tijela jedinica lokalne samouprave

Unutarnje ustrojstvo jedinica lokalne i područne samouprave sastoji se od: predstavničkog tijela, izvršnih tijela te upravnih tijela, a uređena su Zakonom o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi.

Predstavničko tijelo čine općinsko vijeće, gradsko vijeće i županijska skupština koja donose akte te obavljaju druge poslove u skladu za zakonom i statutom jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave.

Sukladno čl. 35. Zakona predstavničko tijelo: donosi statut jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave, donosi odluke i druge opće akte kojima uređuju pitanja iz samoupravnog djelokruga jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave, osniva radna tijela, bira i razrješuje članove tih tijela te bira, imenuje i razrješuje i druge osobe određene zakonom, drugim propisom ili statutom, uređuje ustrojstvo i djelokrug upravnih tijela jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave, osniva javne ustanove i druge pravne osobe za obavljanje gospodarskih, društvenih, komunalnih i drugih djelatnosti

od interesa za jedinicu lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave, obavlja i druge poslove koji su zakonom ili drugim propisom stavljeni u djelokrug predstavničkog tijela.

Sukladno čl. 28. Zakona broj članova predstavničkog tijela jedinica lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave je neparan, a određuje se ovisno o broju stanovnika, i to tako da predstavničko tijelo:

- jedinice do 500 stanovnika, ima 7 članova,
- jedinice s više od 500 do 1.000 stanovnika, ima 9 članova,
- jedinice s više od 1.000 do 2.500 stanovnika, ima 11 članova,
- jedinice s više od 2.500 do 5.000 stanovnika, ima 13 članova,
- jedinice s više od 5.000 do 10.000 stanovnika, ima 15 članova,
- jedinice s više od 10.000 do 20.000 stanovnika, ima 17 članova,
- jedinice s više od 20.000 do 35.000 stanovnika, ima 21 člana,
- jedinice s više od 35.000 do 60.000 stanovnika: ako se radi o županiji, ima 35 članova, ako se radi o gradu, ima 25 članova,
- jedinice s više od 60.000 do 100.000 stanovnika: ako se radi o županiji, ima 35 članova, ako se radi o gradu, ima 31 člana,
- jedinice s više od 100.000 do 200.000 stanovnika: ako se radi o županiji, ima 41 člana, ako se radi o gradu, ima 35 članova,
- jedinice s više od 200.000 do 300.000 stanovnika, ima 45 članova,
- jedinice s više od 300.000 stanovnika, ima 51 člana.

Redoviti izbori za članove predstavničkih tijela održavaju se svake četvrte godine.[10]

Izvršno tijelo jedinice lokalne i jedinice područne (regionalne) samouprave u županiji je župan, u općini je općinski načelnik, u gradu je gradonačelnik.[11]

Sukladno čl. 48. Zakona općinski načelnik, gradonačelnik, odnosno župan: priprema prijedloge općih akata, izvršava ili osigurava izvršavanje općih akata predstavničkog tijela, usmjerava djelovanje upravnih tijela jedinica lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave u obavljanju poslova iz njihovoga samoupravnog djelokruga te nadzire njihov

[10] Mandat člana predstavničkog tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave izabranog na prijevremenim izborima traje do isteka tekućeg mandata predstavničkog tijela izabranog na redovnim izborima.
[11] Iznimno, izvršno tijelo je i zamjenik koji obnaša dužnost općinskog načelnika, gradonačelnika, odnosno župana.

rad, upravlja nekretninama i pokretninama u vlasništvu jedinica lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave kao i njezinim prihodima i rashodima. U skladu sa zakonom i statutom, odlučuje o stjecanju i otuđivanju nekretnina i pokretnina jedinica lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave i raspolaganju ostalom imovinom. U skladu s ovim Zakonom, statutom jedinice i posebnim propisima, imenuje i razrješuje predstavnike jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave u javnim tijelima javnih ustanova, trgovačkih društava i drugih pravnih osoba ovoga Zakona, osim ako posebnim zakonom nije drugačije određeno, obavlja i druge poslove utvrđene zakonom i statutom.

Prema podacima Statističkog ljetopisa (DZS, 2014:78), Republika Hrvatska je 2013. godine imala 20 župana, 42 zamjenika župana, 12 zamjenika župana iz reda pripadnika nacionalnih manjina, 128 gradonačelnika, 195 zamjenika gradonačelnika, 16 zamjenika gradonačelnika iz reda nacionalnih manjina, 428 načelnika općina, 434 zamjenika načelnika općina, 47 zamjenika načelnika općina iz reda pripadnika nacionalnih manjina te 14 zamjenika načelnika općina iz reda pripadnika hrvatskog naroda.

Upravni odjeli i službe (upravna tijela) ustrojavaju se radi obavljanja poslova iz samoupravnog djelokruga jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave kao i poslova državne uprave prenijetih na te jedinice. U općinama i gradovima, do 3.000 stanovnika, ustrojava se jedinstveni upravni odjel za obavljanje svih poslova iz samoupravnog djelokruga, a u općinama i gradovima iznad 3.000 stanovnika može se ustrojiti jedinstveni upravni odjel.

Upravnim tijelima[12] upravljaju pročelnici koje na temelju javnog natječaja imenuje općinski načelnik gradonačelnik, odnosno župan.

Sukladno čl. 54. Zakona dvije ili više jedinica lokalne samouprave, osobito one koje su u prostorno povezane u jedinstvenu cjelinu (općine i gradovi na otokui sl.), mogu obavljanje pojedinih poslova, iz svog samoupravnog djelokruga organizirati zajednički. Za obavljanje poslova iz samoupravnog djelokruga jedinice lokalne samouprave mogu osnovati zajedničko tijelo, zajednički upravni odjel, ili službu, zajedničko trgovačko društvo[13] ili mogu zajednički organizirati njihovo obavljanje u skladu s posebnim zakonima.

[12] Upravna tijela mogu biti primjerice: odjel za predškolski odgoj i školstvo, odjel za urbanizam i prostorno uređenje, odjel za socijalnu skrb, odjel za komunalne djelatnosti, odjel za finacije, odjel za kulturu i sport i sl.
[13] Trgovačka društva osnivaju općine i gradove, najčešće za obavljanje određenih komunalnih djelatnosti kao što su opskrba pitkom vodom i odvodnja otpadnih voda, održavanje groblja i krematorija, javni prijevoz itd.

Sukladno Zakonu o službenicima i namještenicima u lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 86/08, 61/11) poslove u upravnim tijelima obavljaju službenici i namještenici.

Službenici su osobe koje u upravnim tijelima lokalnih jedinica kao redovito zanimanje obavljaju poslove iz samoupravnog djelokruga lokalnih jedinica i poslove državne uprave povjerene tim jedinicama. Službenici u upravnim tijelima lokalnih jedinica obavljaju opće, administrativne, financijsko-planske, materijalno-financijske, računovodstvene, informatičke i druge stručne poslove.

Namještenici su osobe koje u upravnim tijelima lokalnih jedinica obavljaju pomoćno-tehničke i ostale poslove čije je obavljanje potrebno radi obavljanja poslove iz djelokruga upravnih tijela lokalnih jedinica.

Prikaz članova županijskih skupština i skupštine Grada Zagreba, članova vijeća gradova i vijeća gradskih četvrti Grada Zagreba te članova vijeća općine i vijeća mjesnih odbora Grada Zagreba prikazani su u tablici 8.

Tablica 8. Prikaz članova županijskih, gradskih i općinskih skupština u Republici Hrvatskoj u 2013. godini

Županija	Članovi županijskih skupština i skupštine Grada Zagreba	Članovi vijeća gradova i vijeća gradskih četvrti Grada Zagreba	Članovi vijeća općine i vijeća mjesnih odbora Grada Zagreba
Ukupno	**904**	**2.521**	**6.575**
Zagrebačka	51	179	319
Krapinsko-zagorska	41	105	317
Sisačko-moslavačka	43	133	157
Karlovačka	43	91	193
Varaždinska	41	104	278
Koprivničko-križevačka	41	57	262
Bjelovarsko-bilogorska	41	92	219
Primorsko-goranska	45	230	271
Ličko-senjska	32	61	95
Virovitičko-podravska	36	54	169
Požeško-slavonska	36	86	69
Brodsko-posavska	42	42	332
Zadarska	42	102	324
Osječko-baranjska	55	141	438
Šibensko-kninska	42	88	164

Tablica 8. Nastavak			
Vukovarsko-srijemska	43	98	339
Splitsko-dalmatinska	51	273	449
Istarska	45	168	351
Dubrovačko-neretvanska	41	87	189
Međimurska	42	51	280
Grad Zagreb	51	279	1.360

Izvor: DZS, 2014:78-80.

Iz navedene tablice može se zaključiti kako Hrvatska ukupno broji 904 člana županijskih skupština i skupština Grada Zagreba, od kojih se najviše nalazi u Osječko-baranjskoj županiji (55), a najmanje u Ličko-senjskoj (32). Od 2.521 člana vijeća gradova i vijeća gradskih četvrti Grada Zagreba izuzev Grada Zagreba (279) najviše ih ima Splitsko-dalmatinska županija (273), a najmanje Brodsko-posavska (42). Od 6.575 članova vijeća općina i vijeća mjesnih odbora Grada Zagreba, najveći broj izuzev Grada Zagreba (1.360) ima Splitsko-dalmatinska (449), a najmanje Požeško-slavonska županija (69).

3.3. Statistička podjela lokalnih jedinica

Državni zavod za statistiku u suradnji s drugim tijelima državne uprave bio je obvezan do studenoga 2002. pripremiti i definirati, a do 2003. i uspostaviti regionalnu statističku podjelu teritorija zemlje u okviru Projekta Nomenklatura jedinica za statistiku koji je dovršen 2002. godine. Hrvatska se trebala podijeliti na pet prostornih jedinica: Sjeverna Hrvatska, Zapadna Hrvatska, Središnja Hrvatska, Istočna Hrvatska i Južna Hrvatska. Vlada Republike Hrvatske je 16. siječnja 2003. godine ovaj prijedlog uputila Hrvatskom saboru na razmatranje. Međutim, prijedlog formiranja 5 statističkih regija NUTS II razine, Komisija Europskih zajednica nije prihvatila tražeći novi prijedlog koji će udovoljavati kriterijima EU. Stoga je Državni zavod za statistiku u veljači 2005. izmijenio prijedlog predlažući formiranje 4 regije: *Središnju Hrvatsku,* sastavljenu od sedam županija, *Zagrebačku regiju,* sastavljenu od Grada Zagreba i Zagrebačke županije, *Jadransku Hrvatsku* sastavljenu od sedam županija i *Istočnu Hrvatsku* sastavljenu od pet županija. Ovaj prijedlog Državnog zavoda je prihvaćen od strane europskih tijela te je uvršten u Nomenklaturu teritorijalnih jedinica za statistiku EUROSTAT-a.

Vlada se naknadno usprotivila ovom prijedlogu te je započela pripremu trećeg prijedloga koji je u ožujku 2007. godine rezultirao Nacionalnom klasifikacijom prostornih jedinica za statistiku prema kojem je Hrvatska podijeljena na tri regije: *Sjeverozapadna Hrvatsk*a,

sastavljena od Grada Zagreba i pet županija (Zagrebačka, Krapinsko-zagorska, Varaždinska, Koprivničko-križevačka i Međimurska), *Središnja i Istočna (Panonska) Hrvatska,* sastavljena od osam županija (Bjelovarsko-bilogorska, Virovitičko-podravska, Požeško-slavonska, Brodsko-posavska, Osječko-baranjska, Vukovarsko-srijemska, Karlovačka i Sisačko-moslavačka) te *Jadranska Hrvatska,* sastavljena od sedam županija (Primorsko-goranska, Ličko-senjska, Zadarska, Šibensko-kninska, Splitsko-dalmatinska, Istarska i Dubrovačko-neretvanska). Hrvatska je bila podijeljena na tri regije sve do 2012. godine.

Od 2013. godine postojeća administrativna podjela Republike Hrvatske udovoljava kriterijima Eurostata o statističkoj regionalizaciji na razinama NUTS 1 (cijela Hrvatska), NUTS II (Jadranska i Kontinentalna Hrvatska), NUTS III (županije) i LAU2 (općine i gradovi).

Tablica 9. Statistička podjela Hrvatske u 2015. godini

Prostorna jedinica za statistiku 1. razine	Prostorne jedinice za statistiku 2. razine	Prostorne jedinice za statistiku 3. razine
Hrvatska	Jadranska Hrvatska	Primorsko-goranska županija Ličko-senjska županija Zadarska županija Šibensko-kninska županija Splitsko-dalmatinska županija Istarska županija Dubrovačko-neretvanska županija
	Kontinentalna Hrvatska	Grad Zagreb Zagrebačka županija Krapinsko-zagorska županija Varaždinska županija Koprivničko-križevačka županija Međimurska županija Bjelovarsko-bilogorska županija Virovitičko-podravska županija Požeško-slavonska županija Brodsko-posavska županija Osječko-baranjska županija Vukovarsko-srijemska županija Karlovačka županija Sisačko-moslavačka županija

Izvor: Nacionalno Vijeće za Konkurentnost, 2013:15.

Iz navedene tablice može se vidjeti kako prostor jedinice za statistiku 1. razine čini cjelokupni teritorij Republike Hrvatske, prostorne jedinice za statistiku 2. razine čine dvije regije:

Jadranska Hrvatska i Kontinentalna Hrvatska dok prostorne jedinice 3. razine čine županije, njih 20 plus Grad Zagreb.

Neovisno o NUTS podjeli, Hrvatska je utvrdila potrebu definiranja potpomognutih područja, a koji se odnose na područja posebne državne skrbi, brdsko-planinska područja i otoke.

Područja od posebne državne skrbi (PPDS) definirana su Zakonom o područjima posebne državne skrbi (NN 86/08, 57/11, 51/13, 148/13, 76/14), a odnose se na teritorij Republike Hrvatske koja su zbog agresije u tijeku Domovinskog rata i stanja okupiranosti pretrpjela štete ratnog razaranja i suočila se s teškim demografskim, gospodarskim i socijalnim problemima. Postoje tri skupine područja posebne državne skrbi. Prva i druga skupina određena je okolnostima nastalim na temelju posljedica agresije na Republiku Hrvatsku, dok je treća skupina utvrđena prema četiri kriterija: kriteriju strukturnih poteškoća[14], kriteriju ekonomske razvijenosti[15], demografskom kriteriju[16] i posebnom kriteriju[17]. Prvoj skupini pripada sveukupno 48 jedinica u cijelosti i 5 naselja u dva grada, drugoj skupini pripada sveukupno 53 jedinice u cijelosti i 74 naselja u 8 gradova dok trećoj skupini pripada sveukupno 69 jedinica.

Druga kategorija potpomognutih područja odnosi se na brdsko-planinska područja koja su definirana Zakonom o brdsko-planinskim područjima (NN 12/02, 32/02, 117/03, 42/05, 90/05, 80/08, 148/13, 147/14). Brdsko-planinska područja predstavljaju područja od posebnog interesa za Republiku Hrvatsku radi poticanja demografske obnove, naseljavanja i stvaranja preduvjeta da se prirodni i gospodarski resursi što kvalitetnije koriste za gospodarski razvoj tih područja. Zakonom se uređuju poticajne mjere za demografsku obnovu, gospodarski rast i održivi razvitak te stvaranje preduvjeta za rješavanje socijalnih prilika i podizanje životnog standarda stanovnika u brdsko-planinskim područjima. Ovu kategoriju čini ukupno 44 jedinica lokalne samouprave (11 gradova i 33 općine).

Posebnu kategoriju potpomognutih područja čine i otoci koji zbog svog geografskog položaja imaju posebne poteškoće u razvoju, pa su izdvojeni kao zasebno područje razvojne politike. Prema Popisu stanovništva iz 2011 (DZS, 2011) na otocima je živjelo svega 124.955

[14] Kriterij strukturnih poteškoća očituje se izrazitim problemima gospodarskog restrukturiranja i problemima nezaposlenosti.
[15] Kriterij ekonomske razvijenosti odnosi se na područja koja gospodarski zaostaju, a mjeri se pokazateljima kao što su: prihodi jedinica lokalne samouprave, dohodak stanovništva.
[16] Demografski kriterij mjeren je pokazateljima kretanja stanovništva,gustoće naseljenosti, vitalnim indeksom, dobnom i obrazovnom strukturom stanovništva i sl.
[17] Posebni kriteriji odnose se na granične općine koje su se s promjenom republičke u državnu granicu suočile s razvojnim poteškoćama te za općine s miniranim područjem.

stanovnika[18] ili 2,92% ukupnog stanovništva Republike Hrvatske. Otoci se u Republici Hrvatskoj glede gospodarske razvijenosti i demografskog stanja razvrstavaju u dvije skupine: prvu skupinu čine nedovoljno razvijeni i nerazvijeni te malo, povremeno nastanjeni i nenastanjeno otoci (njih 43), dok su u drugoj skupini otoci koji nisu razvrstani u prvu skupinu i poluotok Pelješac.

S ciljem daljnjeg razvoja i poboljšanja sustava upravljanja regionalnim razvojem, Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije počelo je pripremati nacrt novog Zakona o regionalnom razvoju 2013. godine. Tijekom 2014. godine Ministarstvo je pripremalo izmjene i dopune Zakona o PPDS i Zakona o brdsko-planinskim područjima kako bi ih se uskladilo s novim zakonom. Novi Zakon o regionalnom razvoju (NN 147/14) donesen je 2014. godine, a glavna novina su ukidanje povlaštenih statusa u sustavu financiranje PPDS i BPP te uvođenje potpomognutih područja.

Zakonom se uređuju ciljevi i načela upravljanja regionalnim razvojem RH, planski dokumenti politike regionalnog razvoja, tijela nadležna za upravljanje regionalnim razvojem, ocjenjivanje stupnja razvijenosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, način utvrđivanja urbanih i potpomognutih područja, poticanje razvoja potpomognutih područja, provedba, praćenje i izvještavanje o provedbi politike regionalnog razvoja u svrhu što učinkovitijeg korištenja fondova Europske unije.

Radi učinkovitijeg planiranja te usklađivanja i provedbe politike regionalnog razvoja ustrojavaju se urbana područja kao urbane anglomeracije, veća urbana područja i manja urbana područja.

Urbane anglomeracije su (Hrvatska gospodarska komora, 2015):

- urbana anglomeracija Zagreb, sa sjedištem u Zagrebu,
- urbana anglomeracija Split, sa sjedištem u Splitu,
- urbana anglomeracija Rijeka, sa sjedištem u Rijeci, te
- urbana anglomeracija Osijek, sa sjedištem u Osijeku.

[18] Prema Popisu stanovštva iz 2011. godine 47 otoka je bilo naseljeno: Krk (19.383), Korčula (15.522), Brač (13.956), Hvar (11.077), Rab (9.328), Pag (9.059), Lošinj (7.589), Ugljan (6.049), Čiovo (5.908), Murter (4.895), Vis (3.445), Cres (3.079), Vir (3.000), Pašman (2.845), Šolta (1.700), Dugi otok (1.655), Mljet (1.088), Lastovo (792), Iž (615), Šipan (419), Prvić (403), Silba (292), Zlarin (284), Vrgada (249), Lopud (249), Molat (197), Kaprije (189), Ist (182), Krapanja (170), Koločep (163), Susak (151), Drvenik veli (150), Olib (140), Rava (117), Žirje (103), Unije (88), Drvenik mali (87), Ilovik (85), Premuda (64), Sestrunj (48), Zverinac (43), Rivanj (31), Ošljak (29), Kornati (19),Biševo (15), Vele Srakane (3), Male Srakane (2).

Veća urbana područja su gradovi koji nisu uključeni u anglomeracije i prema zadnjem popisu stanovništva imaju više od 35.000 stanovnika.

Manja urbana područja su gradovi koji prema posljednjem popisu stanovništva imaju manje od 35.000 stanovnika, a čija središnja naselja imaju više od 10.000 stanovnika i/ili su sjedište županije.

Prema novom modelu (Koprić, 2013:118):

- smanjen je i racionaliziran broj pokazatelja društvenog i gospodarskog razvoja,
- ocjenjivanje je obuhvatilo sve samoupravne jedinice, dakle samoupravne jedinice prvog (općine i gradovi), ali i drugog stupnja (županije i Grad Zagreb),
- glavni kriterij dobivanja statusa potpomognutog područja jest odstupanje od nacionalnog prosjeka, a ne kao dosad izloženost ratnim razaranjima ili geografski položaj. Potpomognutim područjem sada se smatra jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave čiji je indeks razvijenosti niži od 75% prosjeka Hrvatske,
- predviđeno je da se ocjenjivanje provodi na temelju serije podataka o osnovnim pokazateljima razvoja za trogodišnje razdoblje, što treba omogućiti sustavno praćenje dinamike razvoja u potpomognutim područjima (IMO, 2005, 2008).

Posebna novina u odnosu na dosadašnju regionalnu politiku je uvođenje jedinstvenog indeksa razvijenosti kao temelja za ocjenjivanje stupnja gospodarske i društvene razvijenosti samoupravnih jedinica. Indeks podrazumijeva i ocjenjivanje stupnja razvijenosti jedinica područne (regionalne) samouprave, a ne samo osnovnih jedinica (općine i gradovi).

Indeks razvijenosti je pokazatelj koji se računa kao ponderirani prosjek više društveno-gospodarskih pokazatelja radi mjerenja stupnja razvijenosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Izračunava se na temelju sljedećih pokazatelja (Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije, 2015):

- stope nezaposlenosti,
- dohotka po stanovniku,
- proračunskih prihoda jedinica lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave po stanovniku,
- općeg kretanja stanovništva, te
- stope obrazovanosti.

Stopa nezaposlenosti izračunava se kao omjer broja nezaposlenih i zbroja svih zaposlenih te nezaposlenih osoba na području pojedine jedinice lokalne odnosno područne (regionalne) samouprave.

Dohodak po stanovniku izračunava se kao omjer ukupnog iznosa dohotka kojega su tijekom jednog poreznog razdoblja ostvarili obveznici, fizičke osobe s prebivalištem ili uobičajenim boravištem na području jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave za koju se vrši izračun, i broja stanovnika koji žive na području te jedinice.

Proračunski prihodi jedinica lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave po stanovniku izračunavaju se kao omjer ostvarenih prihoda jedinica lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave, umanjenih za prihode od domaćih i stranih pomoći i donacija, iz posebnih ugovora, ostvarene na osnovi dodatnih udjela u porezu na dohodak, od pomoći izravnanja za financiranje decentraliziranih funkcija, prireza porezu na dohodak te broja stanovnika na području jedinice lokalne odnosno područne (regionalne) samouprave.

Opće kretanje stanovništva izračunava se kao omjer usporedivog broja stanovnika jedinica lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave u dva zadnja popisa stanovništva Republike Hrvatske.

Stopa obrazovanosti izračunava se kao udjel stanovništva sa završenom srednjom školom i višom razinom obrazovanosti u ukupnom stanovništvu, u dobi između 16 i 65 godina, na području jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave.

Stopa nezaposlenosti zauzima ponder od 30% udjela u ukupnoj vrijednosti indeksa razvijenosti, dohodak po stanovniku zauzima ponder od 25%, proračunski prihodi jedinica lokalne odnosno područne (regionalne) samouprave po stanovniku, opće kretanje stanovništva i stopa obrazovanosti zauzimaju ponder od 15%. U narednoj tablici dan je prikaz županija prema razvijenosti.

Tablica 10. Ocjenjivanje i razvrstavanje županija prema pokazateljima indeksa razvijenosti u RH u razdoblju od 2010.-2012. godine

Županija	Prosječni dohodak per capita	Prosječni izvori prih. per capita	Prosječna stopa nezaposl.	Kretanje stanov.	Udio obrazovanog stanov. u stanov. 16-65 godina
	2010.-2012.	2010.-2012.	2010.-2012.	2010.-2001.	2011.
Virovitičko-podravska	19.600	1.599	25,9%	92,2	63,31%
Brodsko-posavska	19.455	1.381	25,6%	96,7	69,75%
Vukovarsko-srijemska	20.368	1.441	25,4%	95,1	69,31%
Bjelovarsko-bilogorska	21.687	1.689	23,0%	92,4	65,52%
Požeško-slavonska	20.760	1.368	19,5%	93,9	67,92%
Sisačko-moslavačka	25.429	2.336	24,1%	90,8	72,31%
Osječko-baranjska	24.508	2.111	23,4%	95,9	73,08%
Karlovačka	26.633	2.167	20,1%	91,6	74,26%
Koprivničko-križevačka	22.887	2.650	15,4%	95,3	62,49%
Ličko-senjska	24.731	2.702	16,3%	90,7	73,73%
Međimurska	22.080	1.725	14,0%	99,6	71,20%
Krapinsko-zagorska	25.432	1.772	12,9%	95,0	69,67%
Šibensko-kninska	24.562	2.623	17,3%	99,5	78,96%
Varaždinska	25.799	2.079	12,5%	97,2	74,46%
Splitsko-dalmatinska	26.019	3.090	19,5%	104,2	83,09%
Zadarska	24.163	3.174	15,1%	109,1	77,97%
Dubrovačko-neretvanska	27.746	3.499	13,3%	104,0	83,74%
Zagrebačka	29.558	2.826	11,2%	106,5	76,82%
Primorsko-goranska	32.813	4.757	12,7%	99,3	84,97%
Istarska	31.997	4.884	7,8%	104,1	80,78%
Grad Zagreb	42.175	5.997	10,6%	101,9	86,93%
Republika Hrvatska	**28.759**	**3.310**	**16,0%**	**99,4%**	**77,7%**

Izvor: Mrežna stranica Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije

Iz navedene tablice može se zaključiti kako je prema prosječnom dohotku per capita najbogatija županija Grad Zagreb (42.175), potom Primorsko-goranska (32.813) te Istarska županija (31.997). Županije s najnižim dohotkom su Brodsko-posavska (19.455), Virovitičko-

podravska (19.600) te Vukovarsko-srijemska županija (20.368). Najveća nezaposlenost zabilježena je u Virovitičko-podravskoj (25,9%), Brodsko-posavskoj (25,6%) i Vukovarsko-srijemskoj županiji (25,4%). Najniža stopa nezaposlenosti zabilježena je u Istarskoj županiji (7,8%), Gradu Zagrebu (10,2%) i Zagrebačkoj županiji (11,2%). Pozitivno kretanje stanovništva zabilježilo je samo 6 županija, dok su preostale županije imale negativno kretanje stanovništva. Najveći udio obrazovanog stanovništva zabilježen je u Gradu Zagrebu (86,93%), Primorsko-goranskoj (84,97%) te Istarskoj županiji (80,78%). Najmanji udio obrazovanog stanovništva zabilježen je u Koprivničko-križevačkoj (62,49%), Virovitičko-podravskoj (63,31%) i Bjelovarsko-bilogorskoj županiji (65,52%).

Prema čl. 27. Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske jedinice područne (regionalne) samouprave razvrstavaju se prema indeksu razvijenosti u:

I. skupinu jedinica područne (regionalne) samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti manja od 75% prosjeka Republike Hrvatske. Prema posljednjem izračunu I. skupinu čine: Bjelovarsko-bilogorska županija, Brodsko-posavska županija, Karlovačka županija, Koprivničko-križevačka županija, Krapinsko-zagorska županija, Ličko-senjska županija, Međimurska županija, Osječko-baranjska županija, Požeško-slavonska županija, Sisačko-moslavačka županija, Virovitičko-podravska županija i Vukovarsko-srijemska županija.

II. skupinu jedinica područne (regionalne) samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti između 75% i 100% prosjeka Republike Hrvatske. Prema posljednjem izračunu II. skupinu čine: Splitsko-dalmatinska županija, Šibensko-kninska županija i Varaždinska županija.

III. skupinu jedinica područne (regionalne) samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti između 100% i 125% prosjeka Republike Hrvatske. Prema posljednjem izračunu III. skupinu čine: Dubrovačko-neretvanska županija, Zadarska županija i Zagrebačka županija.

IV. skupinu jedinica područne (regionalne) samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti veća od 125% prosjeka Republike Hrvatske. Prema posljednjem izračunu IV. skupinu čine: Grad Zagreb, Istarska županija i Primorsko-goranska županija.

Sukladno čl. 25. Zakona jedinice lokalne samouprave razvrstavaju se prema indeksu razvijenosti u:

I. skupinu jedinica lokalne samouprave čija je vrijednosti indeksa razvijenosti manja od 50% prosjeka Republike Hrvatske. Prema posljednjem izračunu I. skupinu čini 47 jedinica lokalne samouprave među kojima su sve jedinice općine.

II. skupinu jedinica lokalne samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti između 50% i 75% prosjeka Republike Hrvatske. Prema posljednjem izračunu II. skupinu čini 217 jedinica lokalne samouprave (29 gradova i 188 općina).

III. skupinu jedinica lokalne samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti između 75% i 100% prosjeka Republike Hrvatske. Prema posljednjem izračunu III. skupinu čine 173 jedinice lokalne samouprave (48 gradova i 125 općine).

IV. skupinu jedinica lokalne samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti između 100% i 125% prosjeka Republike Hrvatske. Prema posljednjem izračunu IV. skupinu čini čine 93 jedinice lokalne samouprave (56 gradova i 37 općina).

V. skupinu jedinica lokalne samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti veća od 125% prosjeka Republike Hrvatske koju čini 26 jedinica lokalne samouprave (10 gradova i 16 općina).

Potpomognuto područje je područje Republike Hrvatske koje je na temelju indeksa razvijenosti ocijenjeno kao područje koje prema stupnju razvijenosti zaostaje za nacionalnim prosjekom i čiji je razvoj potrebno dodatno poticati, a definiraju se na razini jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Status potpomognutog područja stječe jedinica područne (regionalne) samouprave razvrstana u I. skupinu te jedinica lokalne samouprave razvrstana u I. i II. skupinu[19].

Ukupno je 170 gradova i općina koje imaju poseban status a ne ulaze u potpomognuta područja

[19] Za detaljniji pregled vidjeti Prilog 2, str. 117.

Tablica 11. Klasifikacija županija Republike Hrvatske prema indeksu razvijenosti iz 2014. godine

Županija	Indeks razvijenosti	Skupine	Skupine
Virovitičko-podravska	**5,56%**	**<75%**	**I.**
Brodsko-posavska	**18,43%**	**<75%**	**I.**
Vukovarsko-srijemska	**18,73%**	**<75%**	**I.**
Bjelovarsko-bilogorska	**23,29%**	**<75%**	**I.**
Požeško-slavonska	**33,81%**	**<75%**	**I.**
Sisačko-moslavačka	**38,70%**	**<75%**	**I.**
Osječko-baranjska	**46,07%**	**<75%**	**I.**
Karlovačka	**56,34%**	**<75%**	**I.**
Koprivničko-križevačka	**59,19%**	**<75%**	**I.**
Ličko-senjska	**64,82%**	**<75%**	**I.**
Međimurska	**69,65%**	**<75%**	**I.**
Krapinsko-zagorska	**73,24%**	**<75%**	**I.**
Šibensko-kninska	80,93%	75-100%	II.
Varaždinska	86,34%	75-100%	II.
Splitsko-dalmatinska	93,75%	75-100%	II.
Zadarska	106,39%	100-125%	III.
Dubrovačko-neretvanska	120,84%	100-125%	III.
Zagrebačka	124,23%	100-125%	III.
Primorsko-goranska	139,21%	>125%	IV.
Istarska	156,80%	>125%	IV.
Grad Zagreb	186,44%	>125%	IV.

Izvor: Mrežna stranica Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije

Sukladno navedenoj tablici može se vidjeti kako je 12 županija ispod prosjeka Republike Hrvatske među kojima najlošiji ponder ima Virovitičko-podravska županija 5,56%. Šibensko-kninska, Varaždinska i Splitsko-dalmatinska županije ulaze u II. skupinu. Zadarska, Dubrovačko-neretvanska i Zagrebačka županija čine treću skupinu dok tri najrazvijenije županije, Primorsko-goranska, Istarska županija i Grad Zagreb čine četvrtu skupinu gdje prednjači Grad Zagreb sa ponderom razvijenosti od 186,44%.

Tablica 12. Zaposlenost po županijama u 2013. godini

Županija	Broj stanovnika	Broj zaposlenih	Udio zaposlenih u (u %)
Zagrebačka	317.606	74.351	23,4
Krapinsko-zagorska	132.892	32.878	25,1
Sisačko-moslavačka	172.439	39.842	24,7
Karlovačka	128.899	34.619	26,8
Varaždinska	175.951	58.070	33,0
Koprivničko-križevačka	115.584	30.671	26,8
Bjelovarsko bilogorska	119.764	30.462	26,5

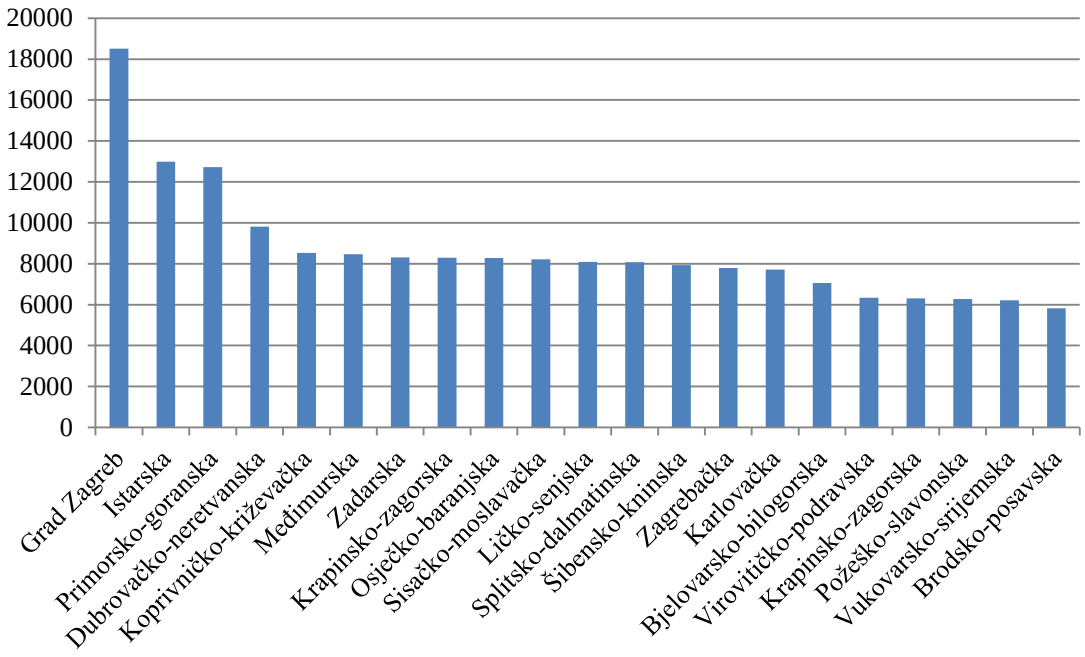
Tablica 12. Nastavak			
Primorsko-goranska	296.195	103.101	34,8
Ličko-senjska	50.927	12.976	25,5
Virovitičko-podravska	84.836	19.515	23,0
Požeško-slavonska	78.034	16.885	21,6
Brodsko-posavska	158.575	32.658	20,6
Zadarska	170.017	43.443	25,5
Osječko-baranjska	305.032	80.960	26,5
Šibensko-kninska	109.375	27.807	25,4
Vukovarsko-srijemska	179.521	40.259	22,4
Splitsko-dalmatinska	454.798	129.140	28,4
Istarska	208.055	76.047	36,5
Dubrovačko-neretvanska	122.568	37.653	30,7
Međimurska	113.804	35.830	31,5
Grad Zagreb	790.017	390.469	49,4
Ukupno	**4.284.889**	**1.347.636**	**31,4**

Izvor: DZS, 2014: 60 i 159-160.

Prosječna zaposlenost po županijama sa Gradom Zagrebom iznosi 31,4%. Sukladno tome čak 17 županija je ispod prosjeka. Najveću zaposlenost ima Grad Zagreb (49,4%), Istarska (36,5%) i Primorsko-goranska (34,8%). Najnižu zaposlenost imaju Brodsko-posavska (20,6%), Požeško-slavonska (21,6%) i Vukovarsko-srijemska (22,4%). Važno je istaknuti kako je za izračun stope zaposlenosti uspoređivano ekonomski aktivno stanovništvo sa ukupnim brojem stanovnika, a ne sa radno sposobnim stanovništvom (16-64).

Po ekonomskoj aktivnosti postoje značajne razlike među županijama. Prosječan BDP u Hrvatskoj u 2011. godini iznosi 8.651,09 eura. Među županijama, očekivano najveći BDP po stanovniku ostvaruje je Grad Zagreb (18.503 eura po glavi stanovnika). Ako se izuzme Grad Zagreb, najveći BDP po glavi stanovnika ostvaruju Istarska (12.991 eura po glavi stanovnika) i Primorsko-goranska županija (12.724 eura po glavi stanovnika). Najmanji BDP po glavi stanovnika ostvaruje Brodsko-posavska (5.822 eura po glavi stanovnika) i Vukovarsko srijemska županija (6.217 eura po glavi stanovnika).

Grafikon 1. BDP po glavi stanovnika hrvatskh županija (u eurima) u 2011. godini

Izvor: DZS, 2015.

Regionalni indeks konkurentnosti daje jasnu sliku o jakim stranama i slabostima pojedinačnih županija i regija te donosi preporuke za jačanje konkurentnosti gospodarstva na lokalnoj razini. Cilj i uloga praćenja podnacionalne konkurentnosti leži u procjeni kvalitete poslovnog okruženja i poslovnog sektora te u procjeni kvalitete njihove interakcije. Model regionalnog indeksa konkurentnosti konstruiran je kombinacijom statističkih i perceptivnih stupova konkurentnosti koji izražavaju kvalitetu poslovnog okruženja i poslovnog sektora[20]. U tablici 13. rangirane su županije prema ukupnom rangu konkurentnosti.

Tablica 13. Rangiranje županija u Republici Hrvatskoj po konkurentnosti u 2007., 2010. i 2013. godini

Županija	2007.	2010.	2013.
Grad Zagreb	1	2	1
Varaždinska	4	1	2
Istarska	3	3	3
Međimurska	2	4	4
Primorsko-goranska	6	7	5
Zadarska	9	6	6
Zagrebačka	5	5	7

[20] Metodološki pristup agregiranju podataka i analizi temelji se na metodama istraživanja poslovne konkurentnosti (koje provodi Svjetski gospodarski forum) i globalne konkurentnosti (koje provodi Institut za razvoj menadžmenta), imajući u vidu raspoloživost i dostupnost podataka na županijskoj razini u Hrvatskoj.

Tablica 13. Nastavak			
Koprivničko-križevačka	7	12	8
Splitsko-dalmatinska	8	8	9
Dubrovačko-neretvanska	10	9	10
Osječko-baranjska	14	13	11
Krapinsko-zagorska	15	11	12
Karlovačka	12	14	13
Šibensko-kninska	13	10	14
Bjelovarsko-bilogorska	11	15	15
Brodsko-posavska	18	16	16
Ličko-senjska	19	18	17
Virovitičko-podravska	17	17	18
Sisačko-moslavačka	16	19	19
Vukovarsko-srijemska	21	20	20
Požeško-slavonska	20	21	21

Izvor: Nacionalno Vijeće za Konkurentnost, 2013:21.

Tablicom 13 prikazane su promjene u rangiranju županija po konkurentnosti. U 2013. godini najkonkurentnije županije zadržale su svoj prijašnji status, dok su najmanje konkurentne županije to i ostale. Prema regionalnom indeksu konkurentnosti prvih pet mjesta zauzimaju Grad Zagreb, Varaždinska, Istarska, Međimurska i Primorsko-goranska županija. Najmanje konkurente županije prema podacima za 2013.godinu su Požeško-slavonska, Vukovarsko-srijemska, Sisačko-moslavačka, Virovitičko-podravska i Ličko-senjska županija. Županije koje su ostvarile jačanje konkurentnosti (pozitivan pomak za tri ili više mjesta) su Zadarska županija (sa 9. na 6. mjesto), Krapinsko-zagorska županija (sa 15. na 12. mjesto) i Osječko-baranjska županija (sa 14. na 11. mjesto). Županije koje su ostvarile slabljenje konkurentnosti (negativan pomak za 3 ili više mjesta) su Sisačko-moslavačka županija (sa 16. na 19. mjesto) i Bjelovarsko-bilogorska županija (sa 11. na 15. mjesto). Ostale županije su zadržale isti rang ili osciliraju za jedno do dva mjesta.

3.4. Financiranje lokalne i regionalne (područne) samouprave

Županije, općine i gradovi tvore nižu razinu fiskalnih vlasti u Hrvatskoj, a njihovo je financiranje uređeno brojim propisima. Najvažniji zakoni su: Zakon o jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, Zakon o proračunu (NN 87/08, 136/12, 15/15) te Zakon o financiranju lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Prema zakonu o proračunu svaka je jedinica dužna za svaku kalendarsku godinu donijeti godišnji proračun – godišnji plan prihoda i rashoda. Sredstva proračuna koriste se za

financiranje poslova, funkcija i programa tijela lokalnih jedinica i korisnika lokalnih proračuna u visini koja je neophodna za njihovo obavljanje.

Proračun donosi predstavničko tijelo za svaku proračunsku godinu, prije početka godine na koju se odnosi, a uz proračun donosi i odluku o izvršavanju proračuna.

Prikaz izvora financiranja jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave dan je u narednoj tablici.

Tablica 14. Prikaz izvora financiranja jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u 2015. godini

Porezni prihodi	**Županijski porezi:** Porez na nasljedstva i darove Porez na cestovna motorna vozila Porez na plovila Porez na automate za igru **Općinski/gradski porezi:** Porez na potrošnju Porez na kuće za odmor Porez na tvrtku ili naziv Porez na korištenje javnih površina Prirez porezu na dohodak
Neporezni prihodi	Registar neporeznih prihoda Ministarstva financija čini 245 neporeznih prihoda.
Kapitalni prihodi	Prihodi od financijske i nefinancijske imovine
Udio u zajedničkim prihodima	Porez na dohodak Porez na promet nekretnina
Primici od zaduživanja	Suglasnost Vlade Republike Hrvatske na zaduživanje JLP(R)S

Izvor: Jurlina Alibegović, 2010:98-99.

Porez na nasljedstva i darove plaća se na nekretnine, gotov novac, novčane tražbine i vrijednosne papire (vrijednosnice) te na pokretnine ako im je pojedinačna tržišna vrijednost veća od 50.000,00 kn na dan utvrđivanja porezne obveze. Obveznici poreza na nasljedstva i darove su fizičke i pravne osobe, koje na teritoriju Republike Hrvatske naslijede ili prime na dar ili steknu po drugoj osnovi bez naknade imovinu na koju se plaća porez na nasljedstva i darove. Porez na nasljedstva i darove plaća se po stopi do 5%.

Porez na cestovna motorna vozila plaćaju pravne i fizičke osobe koje su vlasnici registriranih osobnih automobila i motocikla. Porez na motorna vozila plaća se godišnje prema snazi motora iskazanoj u kW i godinama starosti vozila i to: za osobne automobile od 200,00 do 1.500,00 kn i za motocikle od 50,00 do 1.200,00 kn.

Porez na plovila plaćaju pravne i fizičke osobe koje su vlasnici plovila. Porez na plovila plaća se godišnje prema dužini plovila iskazanoj u metrima, godinama starosti plovila, ima li plovilo kabinu ili nema te snazi motora iskazanoj u kW i to za plovila bez kabine od 200,00 do 600,00 kn, za plovila s kabinom na motorni pogon od 200,00 do 5.000,00 kn i za plovila s kabinom i pogonom na jedra od 300,00 do 4.000,00 kn.

Kod *poreza na automate za igru* predmet oporezivanja su automati za zabavne igre koji se stavljaju u uporabu u zabavnim klubovima, ugostiteljskim objektima, javnim objektima i drugim javnim prostorima. Obveznik poreza na automate za zabavne igre je pravna ili fizička osoba koja automate za zabavne igre stavlja u uporabu u zabavnim klubovima, ugostiteljskim objektima, javnim objektima i drugim javnim prostorima. Porez na automate za zabavne igre plaća se mjesečno 100,00 kuna.

Porez za potrošnju plaća se na potrošnju alkoholnih pića (vinjak, rakiju i žestoka pića), prirodnih vina, specijalnih vina, piva i bezalkoholnih pića u ugostiteljskim objektima. Obveznik poreza na potrošnju jest pravna i fizička osoba koja pruža ugostiteljske usluge. Osnovicu poreza na potrošnju čini prodajna cijena pića koja se proda u ugostiteljskim objektima. Visinu stope poreza na potrošnju propisuje grad, odnosno općina. Stopa ne može biti veća od 3% od osnovice na koju se plaća porez na potrošnju.

Porez na kuće za odmor plaćaju pravne i fizičke osobe koje su vlasnici kuća za odmor. Porez na kuće za odmor plaća se od 5,00 do 15,00 kn po jednom četvornom metru korisne površine kuće za odmor. Visinu poreza na kuće za odmor propisuju svojom odlukom općina ili grad.

Obveznici *poreza na tvrtku ili naziv* su pravne i fizičke osobe koje su obveznici poreza na dobit ili poreza na dohodak i registrirani su za obavljanje djelatnosti. Porez na tvrtku ili naziv plaća se u godišnjem iznosu koji propisuju općina ili grad, a ne može iznositi više od 2.000,00 kuna po svakoj tvrtki ili nazivu.

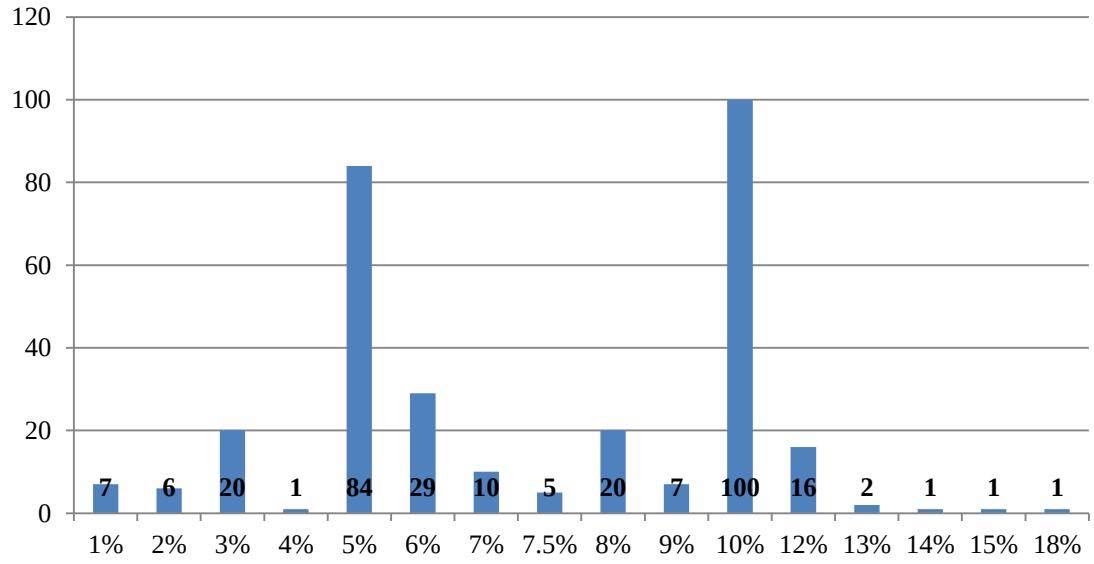
Porez na korištenje javnih površina plaćaju pravne i fizičke osobe koje koriste javne površine. Porez na korištenje javnih površina plaća se u visini, na način i pod uvjetima koje propišu općina ili grad.

Općina, odnosno grad mogu obveznicima poreza na dohodak sa svoga područja propisati plaćanje *prireza na dohodak* i to: općina po stopi do 10%, grad ispod 30.000 stanovnika po stopi do 10%, grad iznad 30.000 stanovnika po stopi do 15%, Grad Zagreb po stopi do 18%.

Prirez porezu na dohodak plaća se po stopi koju utvrdi općina ili grad i pripada općini ili gradu na području kojih je prebivalište ili uobičajeno boravište obveznika poreza.

Prirez porezu na dohodak uvelo je sveukupno 309 općina i gradova. Najveći broj jedinica uveo je prirez od 10% (100 jedinica) i 5% (86 jedinca). Poreznu stopu višu od 10% prirez uvela je svega 21 jedinica. Stopa od 13% propisana je u gradu Osijeku i Vinkovcima, stopa od 14% u Karlovcu, stopa od 15% u Rijeci dok najvišu stopu ima Grad Zagreb, 18%.

Grafikon 2. Broj općina i gradova u Republici Hrvatskoj prema stopama prireza u primjeni od 2015. godine

Izvor: Izrada autorice prema podacima s mrežne stranice porezne uprave

Iz svega se može zaključiti kako je fiskalna autonomija lokalnih jedinica u raspolaganju prihodima niska budući lokalne jedinice jedino utvrđuju stopu poreza na korištenje javnih površina, te stope prireza porezu na dohodak u granicama koje utvrdi središnja vlast.

Tablica 15. Autonomija u raspodjeli ovlasti za utvrđivanje poreznih stopa i poreznih osnovica

	Središnja vlast	Lokalna vlast, autonomno	Lokalna vlast, ograničeno
ZAJEDNIČKI POREZI			
na dohodak	X		
na promet nekretnina	X		
ŽUPANIJSKI POREZI			
na nasljedstva i darove	X		
na cestovna motorna vozila	X		
na plovila	X		

Tablica 15. Nastavak na automate za igru	X		
OPĆINSKI I GRADSKI POREZI na potrošnju na kuće za odmor na korištenje javnih površina na tvrtku ili naziv prirez porezu na dohodak		 X 	 X X X X

Izvor: Bajo i Jurlina Alibegović, 2008:123.

Lokalni neporezni prihodi namjenski su prihodi i mogu se rabiti samo za točno utvrđene namjene. Najznačajniji neporezni prihod u strukturi općinskih i gradskih proračuna su komunalni doprinosi i komunalna naknada. Lokalne jedinice stječu brojne druge prihode, kao što su naknade i pristojbe iz područja komunalnog gospodarstva, korištenja pomorskog dobra, mineralnih sirovina, boravišne pristojbe. Zbog niskih fiskalnih kapaciteta lokalne jedinice autonomno propisuju više stope naknada i pristojbi.

Tablica 16. Primjer lokalnih neporeznih prihoda

Funkcije	Neporezni prihodi
Opće javne usluge	Upravne pristojbe
Ekonomski poslovi	Naknada za koncesiju za korištenje poljoprivrednog zemljišta Turistička (boravišna) pristojba Naknade za parkiranje
Zaštita okoliša	Naknada za eksploataciju mineralnih sirovina nafte i plina
Usluge unapređenja stanovanja i zajednice po glavi stanovnika	Komunalna naknada Komunalni doprinos Naknada za korištenje voda Koncesije za obavljanje komunalnih djelatnosti
Rekreacija, kultura i religija	Spomenička renta

Izvor: Ministarstvo financija, 2015.

Prihodi od *poreza na dohodak* izuzev poreza na dohodak po osnovi kamata za štednju raspodjeljuju se na: udio općine odnosno grada 60%, udio županije 16,5%, udio za decentralizirane funkcije 6%, udio pozicije za pomoći izravnanja za decentralizirane funkcije 16%, udio pozicije za pomoći projekte sufinancirane sredstvima europskih i strukturnih i investicijskih fondova čiji su nositelji općine, gradovi i županije, odnosno pravne osobe u njihovu većinskom vlasništvu ili suvlasništvu i ustanovama čiji su osnivači 1,5%.

Županije, gradovi i općine te Grad Zagreb koji prema posebnim zakonima financiraju decentralizirane funkcije imaju pravo na dodatni udio u porezu na dohodak, i to za: osnovno školstvo 1,9%, srednje školstvo 1,3%, socijalnu skrb 0,8% (centri za socijalnu skrb 0,2% i

domovi za starije i nemoćne osobe 0,6%), zdravstvo 1,0% i vatrogastvo 1,0% (javne vatrogasne pristojbe).

Udio općine odnosno grada u *porezu na promet nekretnina* iznosi 80% dok udio države iznosi 20%.

Zaduživanje lokalnih jedinica i davanje jamstava regulirano je Zakonom o proračunu. Sukladno čl. 86. st. 1. Zakona jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave može se zadužiti uzimanjem kredita, zajmova i izdavanjem vrijednosnih papira.

Jedinice lokalne samouprave mogu se zadužiti kratkoročno (do 12 mjeseci) i dugoročno (samo za investiciju koja se financira iz njezina proračuna, a koju potvrdi njezino predstavničko tijelo uz suglasnost Vlade).

Godišnje ograničenje zaduživanja jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave: 20% ostvarenih proračunskih prihoda iz prethodne godine. Dodatno ograničenje zaduživanja jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave: 2,3% ukupno ostvarenih prihoda poslovanja svih jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave za prethodnu godinu. Država daje jamstva radi zaštite od rizika nemogućnosti otplate duga lokalne jedinice. Ako lokalna jedinica ne može otplatiti glavnicu i kamate kredita, država mora preuzeti obveze i povrata duga iz prihoda središnjega državnoga proračuna. Zbog toga prije zaduživanja lokalne jedinice moraju dobiti jamstvo Vlade (Bajo i Jurlina Alibegović, 2008:165).

3.4.1. Fiskalna decentralizacija

Zakonom o financiranju jedinica lokalne i regionalne samouprave utvrđeni su izvori sredstava i način financiranja poslova općina, gradova i županija. Tim Zakonom (njegovim izmjenama i dopunama) započela je reforma financiranja jedinica lokalne samouprave i fiskalna decentralizacija.

Sredinom 2001. godine započeo je proces fiskalne decentralizacije dijela javnih funkcija i prijenos određenih administrativnih i organizacijskih poslova i aktivnosti sa središnje države na lokalnu i regionalnu razinu vlasti. Proces je obuhvatio financijsku i administrativnu decentralizaciju u dijelu odabranih javnih usluga u obrazovanju, zdravstvenoj i socijalnoj zaštiti te u javnom vatrogastvu.

Financiranje decentraliziranih funkcija u srednjem školstvu, zdravstvu i socijalnoj skrbi su preuzele županije i Grad Zagreb, dok su uz županije i Grad Zagreb, danas 33 grada[21] preuzela financiranje decentraliziranih funkcija u osnovnom školstvu. Općine i gradovi osnivači javnih vatrogasnih pristojbi su preuzeli decentralizirano financiranje troškova javnih vatrogasnih pristojbi[22]. To znači da su do sada ukupno 54 jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave preuzele financiranje decentraliziranih javnih rashoda u školstvu, zdravstvu i socijalnoj skrb (Bajo i Jurlina Alibegović, 2010:124). Do sada je ukupno 160 općina i gradova preuzelo financiranje rashoda javnih vatrogasnih pristojbi.

Tablica 17. Financiranje javnih rashoda za decentralizirane funkcije

Decentr. funkcije	Županije, Grad Zagreb, gradovi (32)	Državni proračun
Osnovno školstvo	materijalni i financijski rashodi, rashodi za materijal, dijelove i usluge tekućeg i investicijskog održavanja prostora, opreme, rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine, dodatna ulaganja na nefinancijskoj imovini	plaće i prijevoz zaposlenika, naknade zaposlenika, stručno usavršavanje, informatizacija škola, opremanje knjižnica
Srednje školstvo	materijalni troškovi, prijevoz zaposlenika, sufinanciranje smještaja i prehrane učenika u učeničkim domovima , investicijsko održavanje prostora, opreme, nastavnih pomagala, nabava školske opreme i nastavnih sredstava i pomagala, kapitalna izgradnja prema standardima i normativima koje utvrđuje ministar	plaće i prijevoz zaposlenika, naknade zaposlenika, stručno usavršavanje nastavnika i stručnih suradnika, školovanje učenika na jeziku i pismu nacionalnih manjina, školovanje učenika s teškoćama u razvoju, programi s darovitim učenicima, informatizacija škola, opremanje knjižnica, sufinanciranje programa privatnog školstva
Socijalna skrb	rashodi za zaposlene u domu za starije i nemoćne osobe, materijalni i financijski rashodi domova za starije i nemoćne osobe, rashodi za nabavu nefinancijske imovine u domovima za	

[21] Osim Grada Zagreba, još su 33 grada preuzela decentralizirano financiranje osnovnog školstva. Velika Gorica, Samobor, Vrbovec, Zaprešić, Krapina, Sisak, Kutina, Karlovac, Varaždin, Koprivnica, Križevci, Bjelovar, Rijeka, Crikvenica, Opatija, Gospić, Virovitica, Požega, Slavonski Brod, Zadar, Osijek, Šibenik, Vinkovci, Makarska, Split, Pula, Labin, Pazin, Poreč, Rovinj, Umag, Dubrovnik i Čakovec.

[22] Ukupno se financira 61 vatrogasna postrojba čiji su osnivači i suosnivači 130 jedinica lokalne samouprave (66 općina i 64 grada).

Tablica 17. Nastavak Socijalna skrb	starije i nemoćne osobe, materijalni i financijski rashodi centara za socijalnu skrb, rashodi za pomoći za podmirenje troškova stanovanja korisnicima koji se griju na drva	rashodi za zaposlene u centrima za socijalnu skrb, rashodi za nabavu nefinancijske imovine u centrima za socijalnu skrb
Zdravstvo	investicijsko održavanje prostora, opreme i prijevoznih sredstava zdrastvenih ustanova u vlasništvu županija odnosno Grada Zagreba, informatizacija zdrastvene djelatnosti	rashodi za zaposlene u zdrastvenim ustanovama, stručno usavršavanje, nabavka kapitalnih sredstava
Vatrogastvo	rashodi za zaposlene u javnim vatrogasnim pristojbama, materijalni rashodi za javne vatrogasne pristojbe, financijski rashodi za javne vatrogasne pristojbe	

Izvor: Jurlina Alibegović, 2010:127.

Na temelju prikazanih javnih rashoda može se zaključiti kako je jedina decentralizirana javna funkcija vatrogastvo budući su svi rashodi u nadležnosti financiranja lokalne samouprave. Rashodi za zaposlene i dalje se osiguravaju u državnom proračunu, dok je dio rashoda za provođenje funkcija osnovnog i srednjeg školstva prenesen u nadležnost gradova i županija. U primarnom zdravstvu samo je mali dio nadležnosti prenesen na županije. U području socijalne skrbi rashodi za zaposlene u domovima za starije i nemoćne osobe prenesen je u nadležnost županija, dok se rashodi za zaposlene u centrima socijalne skrbi i dalje osiguravaju u državnom proračunu.

Lokalnim jedinicama koje su preuzele financiranje decentraliziranih funkcija središnja je država osigurala veći udio u porezu na dohodak. Način raspodjele poreza na dohodak definiran je Zakonom o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, uredbama o načinu izračuna iznosa pomoći izravnanja za decentralizirane funkcije jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i odlukama o minimalnim financijskim standardima za svaku decentraliziranu funkciju.

Lokalne se jedinice međusobno razlikuju po stupnju gospodarskog razvoja. Poradi ublažavanja nejednakosti nastalih zbog različitih mogućnosti prikupljanja prihoda na nižim razinama vlasti država primjenjuje mehanizam fiskalnog izravnanja unutar kojega se razlikuje okomito i vodoravno fiskalno izravnanje.

Okomitim fiskalnim izravnanjem država nastoji osigurati dodatna sredstva za financiranje osnovnih ili dodatnih decentraliziranih funkcija lokalnih jedinica. Osnovni instrument

okomitoga fiskalnog izravnanja jesu zajednički porezi (dijeljenje poreza). Vodoravnim fiskalnim izravnanjem nastoje se ublažiti fiskalne nejednakosti, koje nastaju zbog neujednačenoga gospodarskog razvoja pojedinih područja, kako bi se osigurao minimum potrebne razine javnih usluga u svim lokalnim jedinicama. Osnovni instrument vodoravnog fiskalnog izravnanja su najčešće dotacije (Bajo i Jurlina Alibegović, 2008:126).

Raspodjele zajedničkih poreza prikazane su u narednim tablicama.

Tablica 18. Raspodjela zajedničkih poreza između središnje države i lokalnih jedinica od 2001. do 2015. godine

Porez na:	Središnja država	Županije	Općine i gradovi
Dobit, 2001.-2007.	70%	10%	20%
Dobit, od 2007.	**100%**	**-**	**-**
Promet nekretnina, 2001.-2014.	40%	-	60%
Promet nekretnina	**20%**	**-**	**80%**

Izvor: Mrežna stranica Narodnih novina

Do 2007. porez na dobit trgovačkih društava dijelio se između središnje države i lokalnih jedinica. Od 2007. godine država je ukinula udjele lokalnih jedinica u porezu na dobit te je u cijelosti preuzela prihod od poreza na dobit koji se uplaćuje u državni proračun čime je povećala stupanj centralizacije. Porez na promet nekretnina do 2014. godine dijelio se u omjeru 40% država, 60% gradovi i općine. Od 2015. godine omjer se povećao u korist lokalnih jedinica kojoj pripada 80% dok središnjoj državi pripada 20%.

Tablica 19. Dijeljenje poreza na dohodak od 2001. do 2015. godine

Razdoblje	Središnja država	Županija	Grad ili općina	Decentr. funkcije	Fond izravnanja za decentral. funkcije	Pomoć za EU projekte
1.7.2001.	29,2%	8,0%	32,0%	9,8%	21,0%	
1.1.2002.-1.1.2003.	29,6%	8,0%	32,0%	9,4%	21,0%	
1.1.2003.-1.1.2007.	25,6%	10,0%	34,0%	9,4%	21,0%	
1.1.2007.-1.7.2008.	-	15,0%	52,0%	12,0%	21,0%	
1.7.2008.-1.3.2012.	-	15,5%	55,0%	12,0%	17,5%	
1.3.2012.-31.12.2014.	-	16,0%	56,5%	12,0%	15,5%	
Od 2015.		16,5%	60,0%	6,0%	16,0%	1,5%

Izvor: Sistematizacija autorice

Od 2001. započeo je proces fiskalne decentralizacije te se od tada politika decentralizacije neprestano mjenja. U razdoblju od 2001. do 2007. godine udio županija povećava se s 8,0% na 10%, dok se udio gradova i općina povećava s 32,0% na 34,0%. U navedenom razdoblju decentralizirane funkcije dobivale su 9,4% poreza na dohodak, dok je fond izravnanja dobivao 21,0%. Od 2007. godine porez na dobit u cjelosti je pripao državnom proračunu, stoga je država povećala udio županija u porezu na dohodak s 10,0% na 15,0%, udio gradova i općina s 34,0% na 52,0%, dok su decentralizirane funkcije dobivale 12,0% poreza na dohodak. Tokom narednih godina razdioba poreza na dohodak nije se bitnije promjenila te su najveći postotak u 2015. godini dobili gradovi i općine, 60%, potom županije, 16,5%. Fond izravnanja je u 2015. godini dobio 16,0%, a decentralizirane funkcije 6,0% poreza na dohodak. Novina je ta da će jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave kao nositelji projekta dobivati 1,5% poreza na dohodak za projekte sufinancirane sredstvima europskih struktunih i investicijskih fondova.

Tablica 20. Dijeljenje poreza na otočkim jedinicama u razdoblju od 2001. do 2015. godine

Razdoblje	Središnja država	Županija	Grad/ općina	Dec. funk.	Fond izravnanja za dec. funk.	Udio za zajedničko financiranje kapitalnog projekta	Pomoć za EU projekte
1.7.2001.		8,0%	61,2%	9,8%	21,0%	-	
1.1.2002.-1.1.2003.	-	8,0%	61,6%	9,4%	21,0%	-	
1.1.2003.-1.1.2007.	-	10,0%	59,6%	9,4%	21,0%	-	
1.1.2007.-1.7.2008.	-	15,0%	52,0%	12,0 %	-	21,0%	
1.7.2008.-1.3.2012.	-	15,5%	55,0%	12,0 %	-	17,5%	
1.3.2012.-23.1.2015.	-	16,0%	56,5%	12,0 %	-	15,5%	
Od 2015.		16,5%	60,0%	6,0%		16,0%	1,5%

Izvor: Sistematizacija autorice

Djeljenje poreza na dohodak kod otočnih jedinica nije se bitnije mjenjalo sve do 2007. godine kada je uveden udio za zajedničko financiranje kapitalnog projekta. Od 2007. godine udio županija se povećao s 10,0% na 15,0% u odnosu na prethodno razdoblje, udio gradova i općina se smanjio s 59,6% na 52,0% dok se udio za decentralizirane funkcije povećao se s 9,4% na 12,0%, Udio za financiranje kapitalnog projekta dobivao je 21,0% poreza na

dohodak. Od 2015. godine županija dobiva 16,5%, gradovi i općine 60,0%, decentralizirane funkcije 6,0%, financiranje kapitalnog projekta 16,0% te pomoć za EU projekte 1,5% poreza na dohodak.

Tablica 21. Dioba poreza na dohodak PPDS i BPP u razdoblju od 2001. do 2015. godine

Razdoblje	Središnja država	Županija	Grad/općina	Dec.funkcije	Fond izravnanja za dec. funkcije
1.7.2001.-1.1.2003.	-	8,0%	92,0%	-	-
1.1.2003.-23.1.2015.	-	10,0%	90,0%	-	-
2015. I i II skupina		12,0%	88,0%		

Izvor: Sistematizacija autorice

Lokalne jedinice na području PPDS-a i BPP imaju povlašten status u sustavu financiranju. U razdoblju od 2001. do 2003. godine županija je dobivala 8,0% a gradovi i općine 92,0% poreza na dohodak. U razdoblju od 2003. do 2014. godine županija je povećala svoj udio sa 8,0% na 10,0%, dok su gradovi i općine smanjili svoj udio s 92,0% na 90,0%. Od 2015. godine lokalne jedinice na PPDS-u i BPP izgubile su povlašteni status u sustavu financiranje te će im se smanjiti udio u porez na dohodak s 90,0% na 60,0%. Jedinice koje se nalaze na potpomognutim područjima (I. i II. skupina) povećale su udio u porezu na dohodak s 56,5% na 88,0%.

Tablica 22. Dioba Grada Zagreba u razdoblju od 2001. do 2015. godine

Razdoblje	Središnja država	Grad Zagreb	Decentralizirane funkcije	Fond izravnanja za decentralizirane funkcije	Pomoć za EU projekte
1.7.2001.	24,2%	45,0%	9,8%	21,0%	
1.1.2002.-1.1.2003	24,6%	45,0%	9,4%	21,0%	
1.1.2003.-1.1.2007.	21,6%	47,0%	10,4%	21,0%	
1.1.2007.-1.7.2008.	-	67,0%	12,0%	21,0%	
1.7.2008.-1.3.2012.	-	70,5%	12,0%	17,5%	
1.3.2012.-31.12.2014.	-	72,5%	12,0%	15,5%	
Od 2015.	-	76,5%	6,0%	16,0%	1,5%

Izvor: Sistematizacija autorice

U razdoblju od 2001. do 2007. godine nije bilo značajnijih promjena u raspodjeli poreza na dohodak Grada Zagreb. Početkom 2007. godine kada je porez na dobit u cjelosti pripao državnom proračunu, udio Grada Zagreba u porezu na dohodak povećao se s 47,0% u prethodnoj godini na 67,0% u 2007. godini. U 2007. godini decentralizirane funkcije dobile su 12,0%, dok je fond izravnanja dobio 21,0% poreza na dohodak. Tokom narednih godina udio grada u porezu na dohodak povećavao se te u 2015. godini Grad Zagreb dobiva 76,5% poreza na dohodak. Međutim, smanjen je udio poreza na dohodak za sredstva za decentralizirane funkcije s 12,0% na 6,0%. Fond za izravnanje u 2015. godini dobiva 16,0%, a za projekte EU 1,5% poreza na dohodak.

Ako prihodi od poreza na dohodak nisu dovoljni za financiranje decentraliziranih funkcija, lokalne jedinice dobivaju dodatna sredstva iz fonda za izravnanje koji predstavlja dio poreza na dohodak što ga središnja država ustupa lokalnim jedinicama za financiranje decentraliziranih funkcija.

Tablica 23. Dodatni udio u porezu na dohodak za decentralizirane funkcije

Decentralizirane funkcije:	Do 30.6.2008.	1.7.2008.-31.12.2014.	Od 2015.
osnovno školstvo	3,1%	3,1%	1,9%
srednje školstvo	2,2%	2,2%	1,3%
socijalna skrb	2,2%	2,2%	0,8%
zdravstvo	3,2%	3,2%	1,0%
vatrogastvo		1,3%	1,0%
Ukupno	10,7%	12,0%	6,0%

Izvor: Mrežna stranica Ministarstva financija

Iz tablice je razvidno kako je do 2008. godine udio u porezu na dohodak za decentralizirane funkcije iznosio 10,7%. U razdoblju od 2008. do 2014. godine udio se povećao s 10,7% na 12,0%. U 2015. godini decentralizirane funkcije dobivale su svega 6,0% poreza na dohodak.

4. ANALIZA LOKALNIH PRORAČUNA

Prema zakonu o proračunu svaka jedinica je dužna za svaku kalendarsku godinu donijeti godišnji proračun čija se sredstva koriste za financiranje poslova, funkcija i programa tijela lokalnih jedinica i korisnika lokalnih proračuna. U narednoj tablici prikazani su prihodi i rashodi proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u konsolidiranim prihodima i rashodima opće države.

Tablica 24. Prihodi i rashodi lokalne države u ukupnim prihodima i rashodima konsolidirane opće države u Hrvatskoj

Godina	Prihodi proračuna JLP(R)S		Rashodi proračuna JLP(R)S	
	Ostvarenje u tisućama kuna	Udio u konsolidiranim prihodima opće države	Ostvarenje u tisućama kuna	Udio u konsolidiranim rashodima opće države
2004.	10.458.468	10,14	9.713.927	11,40
2005.	10.458.468	10,14	9.713.927	9,66
2006.	11.901.172	10,60	10.469.573	9,72
2007.	13.379.019	10,56	11.819.046	9,95
2008.	14.747.477	10,95	13.650.745	10,48
2009.	14.031.660	10,95	13.927.532	10,52
2010.	13.900.006	11,24	13.043.877	9,77
2011.	12.650.222	10,28	12.629.733	9,50
2012.	13.260.825	10,51	13.257.257	10,01
2013.	13.834.306	10,99	13.853.957	10,02

*Napomena: podaci za 53 najveće jedinice koje predstavljaju 70 do 80% ukupnih transakcija (20 županija, Grad Zagreb i 32 ostala grada).

Izvor: DZS, 2007: 234., 2008: 236., 2011: 233., 2014: 245, izračun autorice

Iz navedene tablice može se zaključiti kako je udio u konsolidiranim prihodima i rashodima opće države ostao gotovo nepromijenjen. Najniži udio u prihodima ostvaren je 2004. godine kada su lokalni proračuni činili 10,14% ukupnog proračuna opće države, a najveći 2010. godine kada su lokalni proračuni činili 11,24% ukupnih prihoda opće države. Najmanji udio u rashodima ostvaren je 2011. godine kada su lokalni proračuni činili 9,50% proračuna opće države dok je najveći udio ostvaren u 2004. godini kada su udjeli lokalnih proračuna činili 11,40% ukupnih rashoda opće države.

Iz navedenoga se može zaključiti kako je Hrvatska centralizirana država glede donošenja javnih ovlasti koje su najčešće u rukama središnje države, koja ujedno ostvaruje većinu javnih prihoda i rashoda (oko 90%).

4.1. Analiza županijskih proračuna

Županije su u 2014. godini ostvarile ukupno 3,7 milijardi kuna prihoda te čine 16% ukupnih prihoda lokalnih jedinica. Glavni izvor županija su porezni prihodi koji su ostvareni u iznosu od 1,8 milijardi kuna, među kojima dominiraju porez i prirez na dohodak u iznosu od 1,6 milijardi kuna. Potom slijede pomoći koje su ostvarene u iznosu od 1,5 milijardi kuna te zauzimaju visokih 41% u ukupnim prihodima. Najveći dio pomoći odnosi se na pomoći iz proračuna te tekuće pomoći izravnanja decentraliziranih funkcija što dovodi do zaključka da su proračuni županija uvelike ovisni o proračunu središnje države. Prihodi od imovine ostvareni su u ukupnom iznosu od 252 milijuna kuna, a najveći udio odnosi se na prihode od nefinancijske imovine. Prihodi od administrativnih pristojbi ostvareni su u iznosu od 129 milijuna kuna te čine svega 3,5% ukupnih prihoda. Razlog nisko ostvarenim prihodima leži u činjenici da županije ne ostvaruju prihode od komunalnih doprinosa koji čine glavni izvor neporeznih prihoda gradova i općina.

Tablica 25. Proračunski prihodi i njihova struktura u županijskim proračunima Republike Hrvatske u 2014. godini, u kunama i u %

	Iznos u kunama	%
Prihodi poslovanja	**3.728.913.727**	**99,79**
Prihodi od poreza	1.760.231.931	47,10
Porez i prirez na dohodak	1.602.583.099	42,89
Porez na dobit	0	0,00
Porezi na imovinu	5.110.414	0,14
Porezi na robu i usluge	152.495.064	4,08
Ostali prihodi od poreza	43.354	0,00
Pomoći iz inozemstva (darovnice) i od subjekata unutar općeg proračuna	1.525.237.106	40,82
Prihodi od imovine	251.821.767	6,74
Prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi, pristojbi po posebnim propisima i naknada	129.176.838	3,46
Prihodi od prodaje nefinancijske imovine	**8.017.633**	**0,21**
Ukupni prihodi	**3.736.931.360**	**100**
Primici od financijske imovine i zaduživanja	71.173.795	
Primljene otplate (povrati) glavnice danih zajmova	21.655.997	
Primici od izdanih vrijednosnih papira	0	
Primici od prodaje dionica i udjela u glavnici	3.696.872	
Primici od zaduživanja	45.820.926	
Primici od prodaje vrijednosnih papira iz portfelja		
Izdaci za financijsku imovinu i otplate zajmova	132.420.830	
Izdaci za dane zajmove	27.554.810	

Tablica 25. Nastavak		
Izdaci za ulaganja u vrijednosne papire	0	
Izdaci za dionice i udjele u glavnici	40.878.005	
Izdaci za otplatu glavnice primljenih kredita i zajmova	62.735.815	
Izdaci za otplatu glavnice za izdane vrijednosne papire	1.252.200	
UKUPNI PRIHODI I PRIMICI	3.808.105.155	

Izvor: Ministarstvo financija, 2014.

Županije su ukupno ostvarile 3,6 milijardi kuna rashoda koji čine 16% ukupnih rashoda proračuna lokalnih jedinica. Najveći postotak od 40% odnosi se na materijalne rashode među kojima je najznačajniji trošak za usluge. Značajan udio čine i rashodi za zaposlene koji čine 18% ukupnih rashoda te rashodi za nabavu nefinancijske imovine koji zauzimaju 13% ukupnih rashoda. Najmanji udio odnosi se na financijske rashode (0,9%) i subvencije (2,9%).

Tablica 26. Proračunski rashodi i njihova struktura u županijskim proračunima Republike Hrvatske u 2014. godini, u kunama i u %

	Iznos u kunama	%
RASHODI POSLOVANJA	**3.128.501.670**	**86,6**
Rashodi za zaposlene	603.270.060	16,7
Materijalni rashodi	1.441.192.770	39,89
Financijski rashodi	32.027.972	0,89
Subvencije	104.896.766	2,9
Pomoći dane u inozemstvo i unutar općeg proračuna	312.861.948	8,66
Naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade	270.290.754	7,48
Ostali rashodi	363.961.400	10,07
Rashodi za nabavu nefinancijske imovine	**484.064.488**	**13,4**
UKUPNI RASHODI	**3.612.566.158**	**100**

Izvor: Ministarstvo financija, 2014.

Županije su najveće rashode prema funkcijskoj klasifikaciji ostvarile u području obrazovanja 38% te općih javnih usluga 17%. U području obrazovanja županije najviše troše na predškolsko i osnovno obrazovanje dok od općih javnih usluga najveća sredstva su utrošena za financiranje izvršnih i zakonodavnih tijela. Najmanji trošak odnosi se na obranu 0,02% i na javni red i sigurnost 0,82%.

Tablica 27. Struktura proračunskih rashoda u županijskim proračunima Republike Hrvatske prema funkcijskoj klasifikaciji u 2014. godini, u kunama i u %

	Iznos u kunama	%
Opće javne usluge	629.425.770	17,42
Obrana	509.949	0,02
Javni red i sigurnost	29.558.648	0,82
Ekonomski poslovi	432.509.664	11,97
Zaštita okoliša	75.017.442	2,08
Usluge unapređenja stanovanja i zajednice	135.805.505	3,76
Zdravstvo	450.852.174	12,48
Rekreacija, kultura i religija	161.572.899	4,47
Obrazovanje	1.376.761.353	38,11
Socijalna zaštita	320.552.755	8,87
SVEUKUPNO	**3.612.566.159**	**100**

Izvor: Ministarstvo financija, 2014.

4.2. Analiza gradskih proračuna

Proračuni gradova u 2014. godini ukupno su ostvarili 15,5 milijardi kuna prihoda te čine 69% ukupnih prihoda svih proračuna lokalnih razina vlasti. Porezni prihodi ostvareni su u iznosu od 9,5 milijardi kuna te čine 61% ukupnih prihoda, a od kojeg je najznačajniji prihod od poreza i prireza na dohodak koji je ostvaren u iznosu od 8,7 milijardi kuna. Prihodi od administrativnih pristojbi ostvareni su u iznosu od 2,8 milijardi kuna te u ukupnim prihodima čine 18%, a najveći postotak odnosi se na komunalne doprinose. Pomoći su ostvarene u iznosu od 1,2 milijarde kuna, a najveći postotak odnosi se na pomoći iz proračuna što upućuje na ovisnost gradskih proračuna o proračunu središnje države. Prihodi od imovine ostvareni su u iznosu 1,2 milijardi kuna, a najvećim dijelom odnose se na prihode od nefinancijske imovine.

Tablica 28. Proračunski prihodi i njihova struktura u gradskim proračunima Republike Hrvatske u 2014. godini, u kunama i u %

	Iznos u kunama	%
Prihodi poslovanja	**14.988.866.843**	**96,81**
Prihodi od poreza	9.473.766.782	61,19
Porez i prirez na dohodak	8.653.155.908	55,89
Porez na dobit	0	0,0
Porezi na imovinu	524.676.482	3,39

Tablica 28. Nastavak		
Porezi na robu i usluge	295.871.148	1,91
Ostali prihodi od poreza	63.244	0,0
Pomoći iz inozemstva (darovnice) i od subjekata unutar općeg proračuna	1.223.013.595	7,90
Prihodi od imovine	1.244.577.651	8,04
Prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi, pristojbi po posebnim propisima i naknada	2.808.539.610	18,14
Prihodi od prodaje nefinancijske imovine	**493.946.192**	**3,19**
Ukupni prihodi	**15.482.813.035**	**100**
Primici od financijske imovine i zaduživanja	1.489.922.750	
Primljene otplate (povrati) glavnice danih zajmova	50.510.337	
Primici od izdanih vrijednosnih papira	0	
Primici od prodaje dionica i udjela u glavnici	1.817.815	
Primici od zaduživanja	1.437.534.087	
Primici od prodaje vrijednosnih papira iz portfelja	60.511	
Izdaci za financijsku imovinu i otplate zajmova	714.641.818	
Izdaci za dane zajmove	29.452.487	
Izdaci za ulaganja u vrijednosne papire	0	
Izdaci za dionice i udjele u glavnici	56.641.828	
Izdaci za otplatu glavnice primljenih kredita i zajmova	548.742.539	
Izdaci za otplatu glavnice za izdane vrijednosne papire	79.804.964	
UKUPNI PRIHODI I PRIMICI	**16.972.735.785**	

Izvor: Ministarstvo financija, 2014.

Ukupni rashodi gradova u 2014. godini iznosili su 16,2 milijardu kuna te zauzimaju 69% ukupnih proračuna lokalnih jedinica. Najveći rashodi odnose se na materijalne rashode koji su ostvareni u iznosu od 5,1 milijardu kuna te čine 32% ukupnih rashoda. Među navedenim rashodima najviše se troši na rashode za usluge. Značajan udio čine i rashodi za zaposlene koji su ostvareni u iznosu od 3,7 milijardi kuna, među kojima je najznačajniji trošak za bruto plaće. Gradovi su najmanje trošili na financijske rashode koji su ostvareni u iznosu od 278 milijuna kuna i na pomoći koje su ostvarene u iznosu od 135 milijuna kuna.

Tablica 29. Proračunski rashodi i njihova struktura u gradskim proračunima Republike Hrvatske u 2014. godini, u kunama i u %

	Iznos u kunama	%
RASHODI POSLOVANJA	**13.102.199.470**	**81,05**
Rashodi za zaposlene	3.735.503.356	23,11
Materijalni rashodi	5.102.014.395	31,56
Financijski rashodi	278.291.280	1,72
Subvencije	977.616.521	6,05
Pomoći dane u inozemstvo i unutar općeg proračuna	135.386.677	0,84

Tablica 29. Nastavak		
Naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade	837.389.418	5,18
Ostali rashodi	2.035.997.823	12,59
Rashodi za nabavu nefinancijske imovine	**3.064.075.078**	**18,95**
UKUPNI RASHODI	**16.166.274.548**	**100**

Izvor: Ministarstvo financija, 2014.

U strukturi proračuna gradova najveći rashodi odnosili su se na rashode za usluge unapređenja stanovanja i zajednice 23% od kojih se najviše sredstava utrošilo na rashode vezane za stanovanje i komunalne pogodnosti te na rashode za obrazovanje 19% među kojima prednjače rashodi za predškolsko i osnovno obrazovanje. Najmanji rashodi ostvareni su kod funkcije obrane 0,02% i kod funkcije zdravstva 1,8%.

Tablica 30. Struktura proračunskih rashoda u gradskim proračunima Republike Hrvatske prema funkcijskoj klasifikaciji u 2014. godini, u kunama i u %

	Iznos u kunama	%
Opće javne usluge	2.487.890.627	15,39
Obrana	2.491.957	0,02
Javni red i sigurnost	521.735.176	3,23
Ekonomski poslovi	2.369.605.777	14,65
Zaštita okoliša	484.831.572	3
Usluge unapređenja stanovanja i zajednice	3.763.814.254	23,28
Zdravstvo	284.494.947	1,76
Rekreacija, kultura i religija	2.260.910.066	13,98
Obrazovanje	3.084.182.415	19,08
Socijalna zaštita	906.317.757	5,61
SVEUKUPNO	**16.166.274.548**	**100**

Izvor: Ministarstvo financija, 2014.

4.2.1. Analiza proračuna Grada Zagreba

Grad Zagreb ukupno je ostvario 6,7 milijardi kuna. U strukturi ukupnih prihoda najveći postotak od 76% odnosi se na prihode od poreza koji su ostvareni u iznosu od 5,0 milijardi kuna. U strukturi poreznih prihoda najveći udio odnosi se na prihode od poreza i prireza na dohodak koji su ostvareni u iznosu od 4,8 milijardi kuna. Prihodi od administrativnih pristojbi ostvareni su u iznosu od 942 milijuna kuna te u strukturi ukupnih prihoda čine 14%, a najveći prihodi ostvareni su od komunalnih djelatnosti. Prihodi od imovine ostvareni su u iznosu od 441 milijuna kuna te čine 6,6% ukupnih prihoda, a najveći udio ostvaren je od nefinancijske

imovine. Pomoći čine svega 1,7% ukupnih prihoda što ukazuje na činjenicu da Grad Zagreb ima dostatnih sredstava za financiranje svojih nadležnosti.

Tablica 31. Proračunski prihodi i njihova struktura u proračunu Grada Zagreba u 2014. godini, u kunama i u %

	Iznos u kunama	%
Prihodi poslovanja	**6.607.809.704**	**99,36**
Prihodi od poreza	5.030.213.934	75,64
Porez i prirez na dohodak	4.751.445.668	74,44
Porez na dobit	0	0,0
Porezi na imovinu	151.529.339	2,28
Porezi na robu i usluge	127.238.927	1,91
Ostali prihodi od poreza	0	0,0
Pomoći iz inozemstva (darovnice) i od subjekata unutar općeg proračuna	115.492.651	1,74
Prihodi od imovine	440.702.744	6,63
Prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi, pristojbi po posebnim propisima i naknada	942.157.457	14,17
Prihodi od prodaje nefinancijske imovine	**42.826.517**	**0,64**
Ukupni prihodi	**6.650.636.221**	**100**
Primici od financijske imovine i zaduživanja	1.193.213.166	
Primljene otplate (povrati) glavnice danih zajmova	7.357.923	
Primici od izdanih vrijednosnih papira	0	
Primici od prodaje dionica i udjela u glavnici	213.174	
Primici od zaduživanja	1.185.642.069	
Primici od prodaje vrijednosnih papira iz portfelja	0	
Izdaci za financijsku imovinu i otplate zajmova	222.083.822	
Izdaci za dane zajmove	2.411.150	
Izdaci za ulaganja u vrijednosne papire	0	
Izdaci za dionice i udjele u glavnici	12.000	
Izdaci za otplatu glavnice primljenih kredita i zajmova	219.660.672	
Izdaci za otplatu glavnice za izdane vrijednosne papire	0	
UKUPNI PRIHODI I PRIMICI	**7.843.849.387**	

Izvor: Ministarstvo financija, 2014.

Proračun Grada Zagreba ostvario je ukupno 7,6 milijardi kuna ukupnih rashoda. Najviši troškovi odnose se na materijalne rashode, 2,3 milijarde kuna koji čine 31% ukupnih rashoda, među kojima je najznačajniji trošak rashodi za usluge. Rashodi za nabavu nefinancijske imovine ostvareni su u iznosu od 1,7 milijardi kuna a odnose se na građevinske objekte dok su rashodi za zaposlene ostvareni u iznosu od 5,9 milijardi kuna među kojima prednjače troškovi za bruto plaće. U Gradu Zagrebu najmanje se izdvajalo za pomoći, 55 milijuna kuna i za financijske rashode 128 milijuna kuna.

Tablica 32. Proračunski rashodi i njihova struktura u proračunu Grada Zagreba u 2014. godini, u kunama i u %

	Iznos u kunama	%
RASHODI POSLOVANJA	**5.947.020.426**	**77,91**
Rashodi za zaposlene	1.502.495.019	19,68
Materijalni rashodi	2.341.182.511	30,67
Financijski rashodi	128.287.368	1,68
Subvencije	723.873.154	9,48
Pomoći dane u inozemstvo i unutar općeg proračuna	55.499.347	0,73
Naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade	478.081.764	6,26
Ostali rashodi	717.601.263	9,4
Rashodi za nabavu nefinancijske imovine	**1.686.205.852**	**22,09**
UKUPNI RASHODI	**7.633.226.278**	**100**

Izvor: Ministarstvo financija, 2014.

Grad Zagreb najveći trošak ima na usluge unapređenja stanovanja i zajednice 24% od kojih se najviše novaca utrošilo na rashode vezane za stanovanje i komunalne pogodnosti i obrazovanje 22% od kojih se najviše utrošilo na predškolsko i osnovno obrazovanje. Najmanji troškovi odnose se na zaštitu okoliša 0,77% te na javni red i sigurnost 1,19%.

Tablica 33. Struktura proračunskih rashoda u proračunu Grada Zagreba prema funkcijskoj klasifikaciji u 2014. godini, u kunama i u %

	Iznos u kunama	%
Opće javne usluge	791.075.244	10,36
Obrana	0	0
Javni red i sigurnost	91.455.041	1,19
Ekonomski poslovi	1.355.233.061	17,76
Zaštita okoliša	59.002.855	0,77
Usluge unapređenja stanovanja i zajednice	2.096.118.553	27,46
Zdravstvo	241.184.244	3,16
Rekreacija, kultura i religija	873.871.536	11,46
Obrazovanje	1.651.154.080	21,63
Socijalna zaštita	474.131.664	6,21
SVEUKUPNO	**7.633.226.278**	**100**

Izvor: Ministarstvo financija, 2014.

4.2.2. Analiza proračuna gradova ispod 10.000 stanovnika

Budući da čak 60 gradova[23] ne udovoljava populacijskom kriteriju za dobivanje statusa grada od 10.000 stanovnika odnosno 47% gradova svoj je status dobilo po kriteriju iznimno postavlja se pitanje da li gradovi opravdano postoje i da li su financijski održivi. Na temelju navedenoga provodi se analiza proračuna u kojima se nastoji dati odgovor da li su gradovi ispod 10.000 stanovnika fiskalno održivi.

Tablica 34. Ostvarenje proračunskih kategorija u gradskim proračunima Republike Hrvatske za gradove ispod 10.000 stanovnika u 2014. godini

Grad	Po stanovniku, u kunama				Ukupno, u milijunima kuna		
	Prihodi	Rashodi	Suficit ili deficit	Broj stanov.	Prihodi	Rashodi	Suficit ili deficit
Novalja	11.659	11.252	407	3.663	43	41	1
Vis	10.534	9.741	793	1.934	20	19	2
Vrlika	10.466	10.203	264	2.177	23	22	1
Krk	10.450	9.403	1.047	6.281	66	59	7
Supetar	8.908	6.477	2.430	4.074	36	26	10
Novigrad (Istra)	8.900	8.519	381	4.345	39	37	2
Mali Lošinj	8.208	8.256	-48	8.116	67	67	0
Hvar	7.987	8.689	-702	4.251	34	37	-3
Cres	7.740	7.940	-200	2.879	22	23	-1
Biograd na Moru	7.302	7.173	129	5.569	41	40	1
Nin	7.049	6.788	261	2.744	19	19	1
Lipik	7.009	6.171	839	6.170	43	38	5
Pazin	6.944	8.504	-1.560	8.638	60	73	-13
Buzet	6.321	5.858	463	6.133	39	36	3
Stari Grad	6.242	6.781	-539	2.781	17	19	-1
Vodnjan	6.238	6.529	-292	6.119	38	40	-2
Korčula	6.143	5.999	144	5.663	35	34	1
Pakrac	5.894	5.348	546	8.460	50	45	5
Bakar	5.826	5.421	404	8.279	48	45	3
Novi Vinodolski	5.583	5.248	335	5.113	29	27	2
Senj	5.469	3.639	1.830	7.182	39	26	13
Vodice	5.459	4.467	991	8.875	48	40	9
Pag	5.282	4.594	688	3.846	20	18	3
Delnice	4.906	5.253	-346	5.952	29	31	-2
Komiža	4.606	4.090	516	1.526	7	6	1
Rab	4.370	5.231	-861	8.065	35	42	-7
Buje	4.135	4.400	-265	5.182	21	23	-1
Orahovica	3.950	2.885	1.065	5.304	21	15	6
Zabok	3.929	3.827	103	8.994	35	34	1
Obrovac	3.913	4.096	-184	4.323	17	18	-1
Slunj	3.694	3.557	138	5.076	19	18	1
Čabar	3.595	4.139	-544	3.770	14	16	-2
Vrbovsko	3.592	3.288	305	5.076	18	17	2
Đurđevac	3.312	2.948	364	8.264	27	24	3
Kraljevica	3.231	3.235	-4	4.618	15	15	0
Drniš	2.984	3.623	-639	7.498	22	27	-5
Donja Stubica	2.844	2.853	-9	5.680	16	16	0

[23] Za detaljniji pregled vidjeti Prilog 3, str. 125.

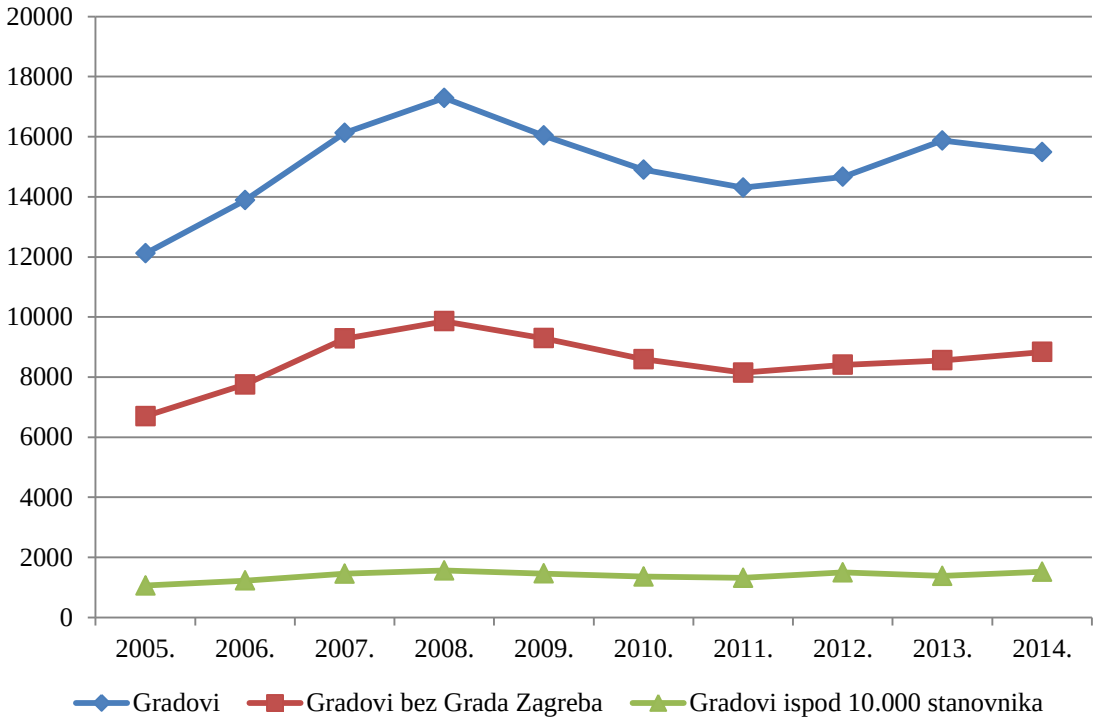
Tablica 34. Nastavak							
Skradin	2.828	3.884	-1.056	3.825	11	15	-4
Otočac	2.767	2.071	697	9.778	27	20	7
Glina	2.683	2.209	474	9.283	25	21	4
Ilok	2.625	2.083	542	6.767	18	14	4
Ludbreg	2.590	2.517	73	8.478	22	21	1
Hrvatska Kostajnica	2.549	1.930	619	2.756	7	5	2
Prelog	2.527	2.890	-363	7.815	20	23	-3
Lepoglava	2.520	2.475	45	8.283	21	21	0
Klanjec	2.495	2.081	414	2.915	7	6	1
Vrgorac	2.482	2.869	-387	6.572	16	19	-3
Grubišno Polje	2.465	3.284	-819	6.478	16	21	-5
Opuzen	2.461	2.937	-477	3.254	8	10	-2
Ozalj	2.180	2.301	-121	6.817	15	16	-1
Otok (Vinkovci)	2.124	1.788	336	6.343	13	11	2
Oroslavje	2.072	1.983	89	6.138	13	12	1
Čazma	1.999	1.892	108	8.077	16	15	1
Donji Miholjac	1.944	1.697	248	9.491	18	16	2
Trilj	1.913	1.864	48	9.109	17	17	0
Zlatar	1.850	1.255	594	6.096	11	8	4
Pregrada	1.829	1.832	-4	6.594	12	12	0
Varaždinske Toplice	1.770	1.771	-1	6.364	11	11	0
Mursko Središće	1.593	1.487	106	6.307	10	9	1
Kutjevo	1.336	1.323	13	6.247	17	16	1

Izvor: Ott i Barić, 2015:3-13.

Iz navedenoga grafikona može se zaključiti kako je 28,3% gradova odnosno njih 17 u svojim proračunima zabilježilo deficite. Najveći deficit bilježi proračun grada Pazin (-1.560 kuna po glavi stanovnika) i proračun grada Skradin (-1.056 po glavi stanovnika). Preostala 43 grada u svom proračunu bilježi suficite. Najveći suficit ostvario je proračun grada Supetar (2.430 kuna po glavi stanovnika) i proračun grada Senj (1.830 kuna po glavi stanovnika). Većina gradova koja je ostvarila najveće prihode pripadaju Jadranskoj regiji. Primorsko-goranska županija bilježi najveći broj gradova ispod 10.000 stanovnika (10 gradova), a potom slijedi Splitsko-dalmatinska županija (8 gradova).

U nastavku je prikazana analiza proračuna gradova ispod 10.000 stanovnika.

Grafikon 3. Ukupno ostvareni prihodi gradova, gradova bez Grada Zagreba i gradova ispod 10.000 stanovnika za vremensko razdoblje 2005.-2014. (u milijunima kuna)

Izvor: Izračun autorice

Iz navedenoga grafikona može se zaključiti kako gradovi ispod 10.000 stanovnika znatno zaostaju za ostalim gradovima. U 2014. godini gradovi su ostvarili svega 1,5 milijardi kuna prihoda te u strukturi ukupnih prihoda gradova čine svega 10% ukupnih prihoda. Prosječno su gradovi ispod 10.000 stanovnika ostvarivali 1,4 milijarde kuna prihoda. Također je vidljivo kako gradovi bez proračuna Grada Zagreba ostvaruju gotovo dvostruko niže prihode.

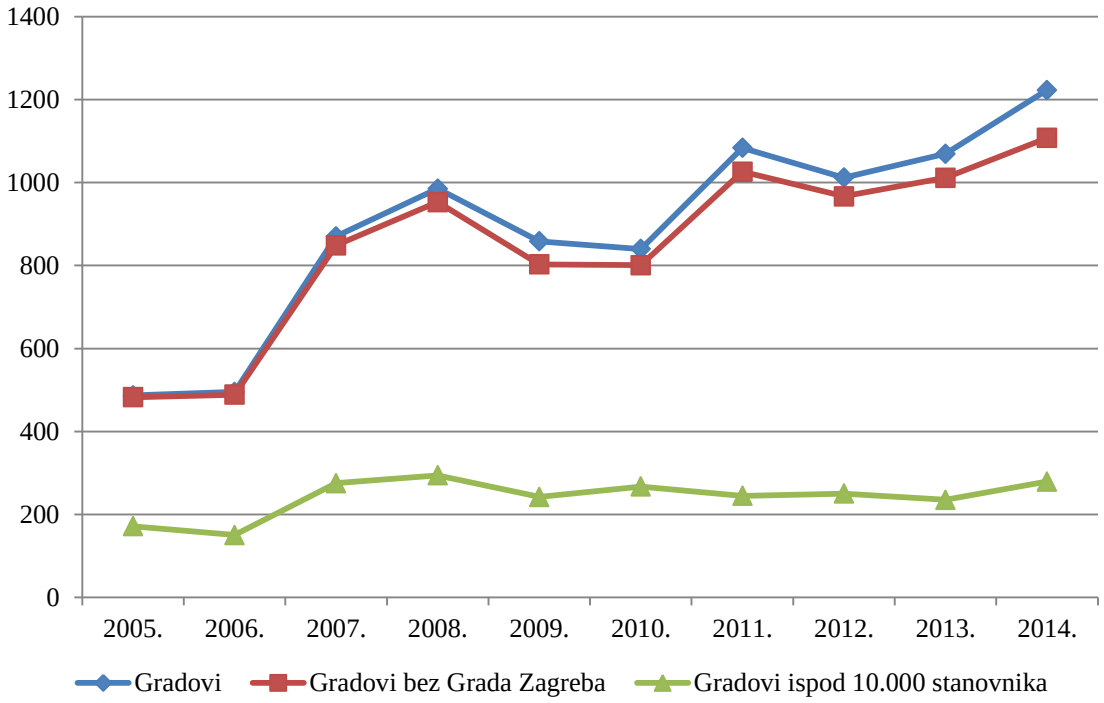
U strukturi *ukupnih prihoda poslovanja* gradova ispod 10.000 stanovnika najveći udio od 47% zauzimaju porezni prihodi. Neporezni prihodi u strukturi ukupnih prihoda poslovanja zauzimaju 24%, pomoći čine 19%, prihodi od imovine 8% te ostali prihodi 2%.

Ako sagledamo *strukturu ukupnih prihoda poslovanja* proračuna svih gradova struktura je drugačija. Porezni prihodi također kao i kod gradova ispod 10.000 stanovnika čine najveći udio. Međutim, njihov udio kod gradova je znatno veći, 62%. Potom slijede neporezni prihodi koji čine 23%, zatim prihodi od imovine 8% te pomoći koje čine 6% ukupnih prihoda poslovanja. Ostali prihodi sa 1% čine najmanji udio.

U strukturi *vlastitih prihoda* gradova ispod 10.000 stanovnika porezni prihodi zauzimaju 66%, dok neporezni prihodi zauzimaju 34%.

U strukturi vlastitih prihoda proračuna svih gradova, porezni prihodi čine 74%, dok neporezni prihodi čine 26% vlastitih prihoda.

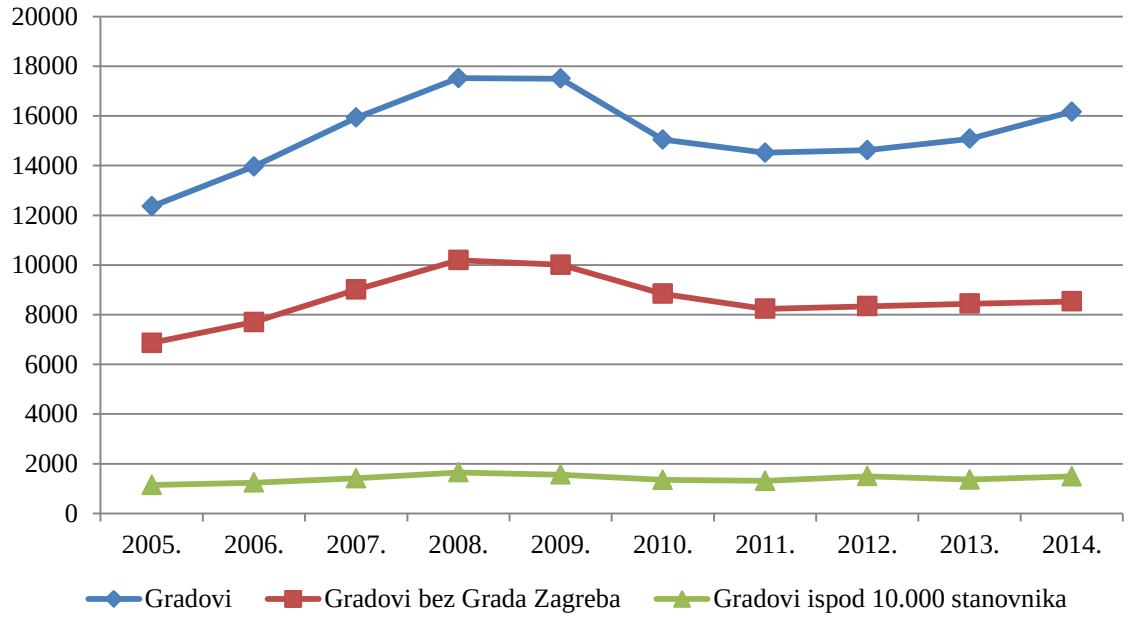
Grafikon 4. Pomoći iz inozemstva i unutar opće države gradova, gradova bez Grada Zagreba i gradova ispod 10.000 stanovnika za vremensko razdoblje 2005.-2014. (u milijunima kuna)

Izvor: Izračun autorice

Iz navedenoga grafikona može se zaključiti kako su gradovi ostvarivali prosječno 892 milijuna kuna pomoći dok su gradovi ispod 10.000 stanovnika ostvarivali prosječno 200 milijuna kuna pomoći. U 2014. godini gradovi ispod 10.000 stanovnika ukupno su ostvarili 300 milijuna kuna pomoći.

Grafikon 5. Ukupno ostvareni rashodi gradova, gradova bez Grada Zagreba i gradova ispod 10.000 stanovnika za vremensko razdoblje 2005.-2014. (u milijunima kuna)

Izvor: Izračun autorice

U strukturi *rashoda poslovanja* gradovi ispod 10.000 stanovnika prosječno su ostvarivali 1,4 milijardi kuna te su ukupno činili 9% ukupnih rashoda gradova. Također se može vidjeti kako su gradovi u 2014. godini ostvarili ukupno 16,2 milijardi kuna odnosno 8,5 milijardi kuna manje ako se izuzme Grad Zagreb.

U strukturi rashoda prema *ekonomskoj klasifikaciji* gradova ispod 10.000 stanovnika najveći udio zauzimaju materijalni rashodi (40%) i rashodi za zaposlene (28%). Najniži udio u rashodima zauzimaju rashodi za pomoći i financijski rashodi (2%).

U strukturi rashoda prema ekonomskoj klasifikaciji svih proračuna gradova, materijalni rashodi sa 37% i rashodi za zaposlene sa 28% čine najveći udio, jednako kao i kod proračuna gradova ispod 10.000 stanovnika. Najmanji udio čine subvencije sa 1% i financijski rashodi sa 2%.

U strukturi rashoda prema *funkcijskoj klasifikaciji* gradova ispod 10.000 stanovnika najveći udio zauzimaju rashodi za opće javne usluge (23%) i usluge unapređenja stanovanja zajednice (21%). Najniži udio odnosi se na rashode za obranu i rashode za zdravstvo (0,6%).

Ako se razmotre rashodi prema funkcijskoj klasifikaciji proračuna svih gradova može se zaključiti kako najveći udio sa 17% čine rashodi za obrazovanje što je posljedica preuzetih obaveza za financiranje decentralizirane funkcije obrazovanja. Potom slijede rashodi za opće javne usluge koji zauzimaju udio od 16%. Najmanji udio, jednako kao i kod proračuna gradova ispod 10.000 stanovnika odnosi se na rashode za obranu i rashode za zdravstvo 2%.

Iz navedene analize može se zaključiti kako gradovi ispod 10.000 stanovnika prema svim izračunatim pokazateljima bitno zaostaju za ostalim gradovima. Tako su primjerice u 2014. godini ostvarili 14 milijardi kuna manje prihode u odnosu na ostale gradove, 15 milijardi kuna manje rashode u odnose na ostale gradove te 11 milijardi kuna manje vlastite prihode u odnosu na ostale gradove.

U strukturi rashoda poslovanja najveći udio zauzimaju materijalni rashodi i rashodi za zaposlene, dok se u strukturi rashoda prema funkcijskoj klasifikaciji najveći udio odnosi na opće javne usluge i na usluge unapređenje stanovanja zajednice što pak upućuje da gradovi imaju velike izdatke za tekuću potrošnju.

4.3. Analiza lokalnih proračuna općina

Ukupni prihodi općina u 2014. godini iznose 3,6 milijardi kuna te čine 15% ukupnih prihoda svih lokalnih jedinica. Glavni izvor prihoda općina su prihodi od poreza koji su ostvareni u iznosu od 1,5 milijardi kuna te čine 43% ukupnih prihoda. U strukturi poreznih prihoda najveći prihod ostvaren je od poreza i prireza na dohodak 1,3 milijardi kuna. Prihodi od administrativnih pristojbi ostvareni su u iznosu od 781 milijuna kuna te čine 18% ukupnih prihoda, a najveći dio odnosi se na prihode od komunalnih doprinosa. Pomoći zauzimaju visokih 18% odnosno 639 milijuna kuna u ukupnoj strukturi državnog proračuna. Najveći udio u pomoći odnosi se na pomoći iz proračuna (80%) što dovodi do zaključka da su općine u velikoj mjeri ovisne o pomoći iz državnog proračun za financiranje svojih nadležnosti. Prihodi od imovine ostvareni su u ukupnom iznosu od 386 milijuna kuna te čine 11% ukupnih prihoda, a najveći udio odnosi se na prihode od nefinancijske imovine.

Tablica 35. Proračunski prihodi i njihova struktura u općinskim proračunima Republike Hrvatske u 2014. godini, u kunama i u %

	Iznos u kunama	%
Prihodi poslovanja	**3.392.012.107**	**94,92**
Prihodi od poreza	1.534.534.091	42,94
Porez i prirez na dohodak	1.265.821.308	35,42
Porez na dobit	0	0
Porezi na imovinu	214.254.421	6
Porezi na robu i usluge	52.979.231	1,48
Ostali prihodi od poreza	1.479.131	0,04
Pomoći iz inozemstva (darovnice) i od subjekata unutar općeg proračuna	638.601.606	17,87
Prihodi od imovine	386.287.213	10,81
Prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi, pristojbi po posebnim propisima i naknada	780.565.258	21,84
Prihodi od prodaje nefinancijske imovine	**181.386.157**	**5,08**
Ukupni prihodi	**3.573.398.264**	**100**
Primici od financijske imovine i zaduživanja	179.069.009	
Primljene otplate (povrati) glavnice danih zajmova	43.898.502	
Primici od izdanih vrijednosnih papira	0	
Primici od prodaje dionica i udjela u glavnici	345.535	
Primici od zaduživanja	134.824.972	
Primici od prodaje vrijednosnih papira iz portfelja	0	
Izdaci za financijsku imovinu i otplate zajmova	158.670.792	
Izdaci za dane zajmove	38.059.420	
Izdaci za ulaganja u vrijednosne papire	0	
Izdaci za dionice i udjele u glavnici	18.071.470	
Izdaci za otplatu glavnice primljenih kredita i zajmova	99.654.365	
Izdaci za otplatu glavnice za izdane vrijednosne papire	2.885.537	
UKUPNI PRIHODI I PRIMICI	**3.752.467.273**	

Izvor: Ministarstvo financija, 2014.

Općine su u 2014. godini ukupno ostvarile 3,5 milijardi kuna rashoda te time čine 15% ukupnih rashoda lokalnih jedinica, jednako kao i županije. Općine su najveći dio financijskih sredstava utrošile na materijalne rashode koji su ostvareni u ukupnom iznosu od 1,1 milijardi kuna te čine 32% ukupnih rashoda, a najveći udio odnosi se na rashode za usluge. Slijede rashodi za nabavu nefinancijske imovine koji su ostvareni u iznosu od 906 milijuna kuna te čine 26% ukupnih prihoda među kojima se najviše troši na postrojenja i opremu. Ostali rashodi ostvareni su u iznosu od 533 milijuna kuna, od kojih se najveći udio odnosi na tekuće donacije. Rashodi za zaposlene ostvareni su u iznosu od 527 milijuna kuna te u ukupnim prihodima čine 15%, među kojima se najveći trošak odnosi na troškove bruto plaća. Naknade

građanima ostvarene su u iznosu od 201 milijuna kuna, pomoći su ostvarene u iznosu od 85 milijuna kuna, financijski rashodi u iznosu od 55 milijuna kuna te subvencije u iznosu od 52 milijuna kuna.

Tablica 36. Proračunski rashodi i njihova struktura u općinskim proračunima Republike Hrvatske u 2014. godini, u kunama i u %

	Iznos u kunama	%
RASHODI POSLOVANJA	**2.580.088.577**	**74,01**
Rashodi za zaposlene	527.200.428	15,12
Materijalni rashodi	1.127.444.252	32,34
Financijski rashodi	55.436.329	1,59
Subvencije	51.622.359	1,48
Pomoći dane u inozemstvo i unutar općeg proračuna	84.224.136	2,42
Naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade	201.373.147	5,78
Ostali rashodi	532.787.926	15,28
Rashodi za nabavu nefinancijske imovine	**905.914.752**	**25,99**
UKUPNI RASHODI	**3.486.003.329**	**100**

Izvor: Ministarstvo financija, 2014.

U strukturi rashoda proračuna općina prema funkcijskoj klasifikaciji najveći trošak odnosi se na opće javne usluge 27% od kojih se najveći dio sredstava odnosi na financiranje izvršne i zakonodavne vlasti te na usluge unapređenja stanovanja i zajednice 24% među kojima prednjače troškovi razvoja zajednice. Najmanji trošak odnosi se na obranu 0,08% te na zdravstvo 0,4%.

Tablica 37. Struktura proračunskih rashoda u općinskim proračunima Republike Hrvatske prema funkcijskoj klasifikaciji u 2014. godini, u kunama i u %

	Iznos u kunama	%
Opće javne usluge	924.443.767	26,52
Obrana	2.789.864	0,08
Javni red i sigurnost	115.262.580	3,31
Ekonomski poslovi	561.836.323	16,12
Zaštita okoliša	217.336.170	6,23
Usluge unapređenja stanovanja i zajednice	838.660.517	24,06
Zdravstvo	13.724.944	0,39
Rekreacija, kultura i religija	261.188.310	7,49
Obrazovanje	365.053.903	10,47
Socijalna zaštita	185.706.940	5,33
SVEUKUPNO	**3.486.003.318**	**100**

Izvor: Ministarstvo financija, 2014.

4.3.1. Analiza proračuna općina ispod 3.000 stanovnika

U Hrvatskoj je trenutno ustrojeno 276 općina koje imaju manje od 3.000 stanovnika. U navedenim općinama živi sveukupno 509.818 stanovnika odnosno 41% ukupnog stanovništva općina[24]. Ako bi podijelili broj stanovnika sa brojem općina ispod 3.000 stanovnika vidjeli bi da u Hrvatskoj prosječno živi 1.840 stanovnika po jednoj općini.

Analizom se želi utvrditi da li je Hrvatskoj uistinu potreban ovako veliki broj općina sa malim brojem stanovnika. U narednim tablicama dan je prikaz ostvarenja proračuna općina ispod 3.000 stanovnika.

Tablica 38. Ostvarenje proračuna općina ispod 3.000 stanovnika koje ostvaruju iznad 5.500 kuna prihoda po glavi stanovnika u 2014. godini

Općina	Po stanovniku, u kn				Ukupno, u mil kn		
	Prihodi	Rashodi	Suficit ili deficit	Broj stanovnika	Prihodi	Rashodi	Suficit ili deficit
Vir	19.313	13.654	5.569	3.000	57,9	41	17
Funtana	12.871	19.606	-6.375	907	11,7	17,8	-6,1
Šolta	12.856	12.676	181	1.700	21,9	21,5	0,3
Baška	12.735	10.785	1.950	1.674	21,3	18,1	3,3
Sutivan	12.042	11.133	909	822	9,9	9,2	0,7
Bol	11.772	10.308	1.464	1.630	19,2	16,8	2,4
Kolan	10.928	11.253	-326	791	8,6	8,9	-0,3
Omišalj	10.581	10.059	522	2.983	31,6	30	1,6
Tar-Vabriga	10.474	11.615	-1.142	1.990	20,8	23,1	-2,3
Bale	9.616	7.947	1.669	1.127	10,8	9	1,9
Karlobag	9.372	9.158	213	917	8,6	8,4	0,2
Punat	9.109	7.456	1.651	1.973	18	14,7	3,3
Vrsar	9.005	8.554	450	2.162	19,5	18,5	1
Rogoznica	8.239	7.545	694	2.345	19,3	17,7	1,6
Grožnjan	8.147	10.592	-2.445	736	6	7,8	-1,8
Fužine	8.101	7.178	923	1.592	12,9	11,4	1,5
Primošten	8.096	7.037	1.059	2.828	22,9	19,9	3
Civljane	7.952	7.709	243	239	1,9	1,8	0,1
Postira	7.623	6.909	714	1.559	11,9	10,8	1,1
Mljet	7.599	6.889	710	1.088	8,3	7,5	0,8
Zadvarje	7.426	8.217	-791	289	2,1	2,4	-0,2
Starigrad	7.375	8.084	-710	1.876	13,8	15,2	-1,3
Povljana	7.278	70.62	216	759	5,5	5,4	0,2
Ravna Gora	7.209	7.096	114	2.430	17,5	17,2	0,3
Milna	7.013	7.939	-926	1.034	7,3	8,2	-1
Pučišća	7.006	6.982	24	2.171	15,2	15,2	0,1
Janjina	6.818	6.847	-29	551	3,8	3,8	0
Lopar	6.685	6.384	302	1.263	8,4	8,1	0,4
Dubrovačko Primorje	6.655	8.789	-2.134	2.170	14,4	19,1	-4,6
Baška Voda	6.546	5.662	884	2.775	18,2	15,7	2,5
Kršan	6.542	5.987	555	2.951	19,3	17,7	1,6

[24] Za detaljniji pregled vidjeti Prilog 4, str. 127.

Tablica 38. Nastavak							
Brtonigla	6.528	5.429	1.099	1.626	10,6	8,8	1,8
Mošćenička Draga	6.382	6.810	-428	1.535	9,8	10,5	-0,7
Vrbnik	6.327	5.082	1.246	1.260	8	6,4	1,6
Pićan	6.292	5.371	921	1.827	11,5	9,8	1,7
Dobrinj	6.246	5.831	415	2.078	13	12,1	0,9
Nerežišća	6.175	6.985	-811	862	5,3	6	-0,7
Lastovo	6.140	5.694	446	792	4,9	4,5	0,4
Saborsko	5.950	6.265	-316	632	3,.8	4	-0,2
Tribunj	5.913	5.861	52	1.536	9,1	9	0,1
Motovun	5.835	5.708	127	1.004	5,9	5,7	0,1
Tkon	5.828	4.919	909	763	4,4	3,8	0,7
Brela	5.752	6.215	-462	1.703	9	10,6	-0,8
Kalinovac	5.685	7.618	-1.933	1.597	9,1	12,2	-3,1
Sveti Lovreč	5.680	5.768	-88	1.015	5,8	5,9	-0,1
Kijevo	5.644	4.899	745	417	2,4	2	0,3
Jasenice	5.618	6.897	-1.278	1.398	7,9	9,6	-1,8
Lovinac	5.617	6.605	-987	1.007	5,7	6,7	-1

Izvor: Ott i Barić, 2015:3-13.

Tablica 39. Ostvarenje proračuna općina ispod 3.000 stanovnika koje ostvaruju od 3.500 kuna do 5.500 kuna prihoda po glavi stanovnika u 2014. godini

Općina	Po stanovniku, u kn				Ukupno, u mil kn		
	Prihodi	Rashodi	Suficit ili deficit	Broj stanov.	Prihodi	Rashodi	Suficit illi deficit
Vižinada	5.367	3.346	2.021	1.158	6,2	3,9	2,3
Murter	5.363	5.324	38	2.044	11	10,9	0,1
Podgora	5.306	6.316	-1.010	2.518	13,4	15,9	-2,5
Molve	5.265	5.758	-493	2.189	11,5	12,6	-1,1
Lećevica	5.263	7.908	-2.644	583	3,1	4,6	-1,5
Kanfanar	5.082	5.305	-223	1.543	7,8	8,2	-0,3
Tučepi	5.065	5.107	-42	1.931	9,8	9,9	-0,1
Kukljica	4.981	4.907	74	714	3,6	3,5	0,1
Ston	4.883	5.176	-293	2.407	11,8	12,5	-0,7
Nova Bukovica	4.876	5.155	-279	1.771	8,6	9,1	-0,5
Magadenovac	4.844	4.763	81	1.936	9,4	9,2	0,2
Rakovica	4.804	4.170	634	2.387	11,5	10	1,5
Klana	4.785	3.595	1.190	1.975	9,4	7,1	2,3
Lokve	4.765	4.411	353	1.049	5	4,6	0,4
Gračišće	4.704	2.878	1.825	1.419	6,7	4,1	2,6
Sali	4.697	3.622	1.075	1.699	8	6,2	1,8
Tinjan	4.673	2.774	1.899	1.684	7,9	4,7	3,2
Stubičke Toplice	4.602	4.644	-42	2.805	12,9	13	-0,1
Vinodolska općina	4.591	4.591	-1	3.577	16,4	16,4	0
Trpanj	4.542	4.377	165	721	3,3	3,2	0,1
Pirovac	4.474	3.905	569	1.930	8,6	7,5	1,1
Mrkopalj	4.425	4.362	63	1.214	5,4	5,3	0,1
Perušić	4.415	3.239	-328	4.123	17,9	19,3	-1,4
Primorski Dolac	4.270	6.315	-2.046	770	3,3	4,9	-1,6
Oprtalj	4.216	8.569	-4.353	850	3,6	7,3	-3,7
Stankovci	4.205	2.419	1.785	2.003	8,4	4,8	3,6
Lupoglav	4.192	6.528	-2.336	924	3,9	6	-2,2
Zemunik Donji	4.064	5.263	-1.198	2.060	8,4	10,8	-2,5
Barilović	4.059	2.493	1.566	2.990	12,1	7,5	4,7
Pašman	4.038	5.139	-1.101	2.082	8,4	10,7	-2,3

Tablica 39. Nastavak							
Crnac	4.024	3.169	855	1.456	5,9	4,6	1,2
Privlaka (Zadar)	3.900	3.252	648	2.253	8,8	7,3	1,5
Podravske Sesvete	3.869	4.319	-449	1.630	6,3	7	-0,7
Cerovlje	3.869	3.797	73	1.677	6,5	6,4	0,1
Vrsi	3.860	3.720	140	2.053	7,9	7,6	0,3
Sućuraj	3.824	6.372	-2.548	463	1,8	3	-1,2
Kali	3.780	3.661	119	1.638	6,2	6	0,2
Koprivnički Bregi	3.758	3.752	6	2.381	8,9	8,9	0
Prgomet	3.745	3.346	399	673	2,5	2,3	0,3
Svetvinčenat	3.737	4.335	-598	2.202	8,2	9,5	-1,3
Novigrad	3.669	4.479	-810	2.375	8,7	10,6	-1,9
Svete Nedjelja (Istra)	3.645	4.148	-503	2.987	10,9	12,4	-1,5
Legrad	3.642	4.418	-775	2.241	8,2	9,9	-1,7
Skrad	3.639	3.777	-138	1.062	3,9	4	-0,1
Ribnik	3.608	3.435	173	475	1,7	1,6	0,1
Ljubešćica	3.587	3.761	-174	1.858	6,7	7	-0,3
Jasenovac	3.556	2.485	1.071	1.997	7,1	5	2,1
Lanišće	3.555	3.802	-247	329	1,2	1,3	-0,1
Polača	3.522	3.263	259	1.468	5,2	4,8	0,4

Izvor: Ott i Barić, 2015:3-13.

Tablica 40. Ostvarenje proračuna općina ispod 3.000 stanovnika koje ostvaruju od 2.300 kuna do 3.500 kuna prihoda po glavi stanovnika u 2014. godini

Općina	Po stanovniku, u kn				Ukupno, u mil kn		
	Prihodi	Rashodi	Suficit ili deficit	Broj stanov.	Prihodi	Rashodi	Suficit ili deficit
Jesenje	3.435	3.599	-164	1.560	5,4	5,6	-0,3
Kaštelir-Labinci	3.396	3.975	-579	1.463	5	5,8	-0,8
Marija Gorica	3.326	2.562	764	2.233	7,4	5,7	1,7
Lovas	3.306	3.356	-50	1.214	4	4,1	-0,1
Luka	3.293	3.609	-316	1.351	4,4	4,9	-0,4
Udbina	3.284	3.256	29	1.874	6,2	6,1	0,1
Gola	3.281	4.995	-1.714	2.431	8	12,1	-4,2
Zagvozd	3.260	3.627	-367	1.188	3,9	4,3	-0,4
Ervenik	3.216	2.293	923	1.105	3,6	2,5	1
Peteranec	3.196	2.788	408	2.704	8,6	7,5	1,1
Klakar	3.192	2.006	1.186	2.319	7,4	4,7	2,8
Viljevo	3.190	1.516	1.675	2.065	6,6	3,1	3,5
Majur	3.163	2.447	716	1.185	3,7	2,9	0,8
Sirač	3.099	2.986	112	2.218	6,9	6,6	0,2
Brod Moravice	3.090	3.087	2	866	2,7	2,7	0
Smokvica	3.079	2.709	370	916	2,8	2,5	0,3
Lišane Ostrovičke	3.063	3.721	-658	698	2,1	2,6	-0,5
Višnjan	3.013	3.433	-420	2.274	6,9	7,8	-1
Selca	2.943	3.231	-288	1.804	5,3	5,8	-0,5
Bosiljevo	2.904	2.330	575	1.284	3,7	3	0,7
Čađavica	2.876	2.614	263	2.009	5,8	5,3	0,5
Pušća	2.866	2.517	349	2.700	7,7	6,8	0,9
Dicmo	2.851	3.314	-463	2.802	8	9,3	-1,3
Lumbarda	2.820	2.382	438	1.213	3,4	2,9	0,5
Lokvičići	2.817	2.772	44	807	2,3	2,2	0
Zagorska Sela	2.798	3.110	-312	996	2,8	3,1	-0,3
Drnje	2.759	2.926	-172	3.940	10,8	11,5	-0,7
Ražanac	2.720	2.692	27	2.940	8	7,9	0,1

Tablica 40. Nastavak							
Vrhovine	2.683	2.982	-299	1.381	3,7	4,1	-0,4
Jagodnjak	2.653	3.816	-1.163	2.023	5,4	7,7	-2,4
Bilice	2.643	2.344	299	2.307	6,1	5,4	0,7
Žumberak	2.584	2.190	394	883	2,3	1,9	0,3
Dekanovec	2.578	1.981	597	774	2	1,5	0,5
Petlovac	2.547	3.159	-612	2.405	6,1	7,6	-1,5
Promina	2.535	2.299	236	1.136	2,9	2,6	0,3
Lasinja	2.521	2.434	88	1.624	4,1	4	0,1
Stara Gradiška	2.510	2.407	104	1.363	3,4	3,3	0,1
Gradište	2.481	1.473	1.008	2.773	6,9	4,1	2,8
Tovarnik	2.473	2.645	-172	2.775	6,9	4,1	2,8
Tounj	2.469	1.659	810	1.150	2,8	1,9	0,9
Barban	2.441	3.506	-1.065	2.721	6,6	9,5	-2,9
Tordinci	2.387	2.045	342	2.032	4,8	4,2	0,7
Kalnik	2.361	2.260	102	1.351	3,2	3,1	0,1
Novigrad Podravski	2.360	2.304	56	2.872	6,8	6,6	0,2
Tompojevci	2.357	2.669	-313	1.565	3,7	4,2	-0,5
Kravarsko	2.341	2.115	227	1.987	4,7	4,2	0,5
Vladislavci	2.337	2.368	-32	1.882	4,4	4,5	-0,1
Zdenci	2.316	1.954	362	1.904	4,4	3,7	0,7

Izvor: Ott i Barić, 2015:3-13.

Tablica 41. Ostvarenje proračuna općina ispod 3.000 stanovnika koje ostvaruju od 1.750 kuna do 2.200 kuna prihoda po glavi stanovnika u 2014. godini

Općina	Po stanovniku, u kn				Ukupno, u mil kn		
	Prihodi	Rashodi	Suficit ili deficit	Broj stanov.	Prihodi	Rashodi	Suficit ili deficit
Cista Provo	2.289	2.542	-254	2.335	5,3	5,9	-0,6
Šandrovac	2.271	2.515	-244	3.483	7,9	8,8	-0,8
Podravska Moslavina	2.271	2.267	4	1.202	2,7	2,7	0
Unešić	2.267	2.156	110	1.686	3,8	3,6	0,2
Čeminac	2.255	2.083	172	2.909	6,6	6,1	0,5
Sveti Petar u Šumi	2.254	4.758	-2.504	1.065	2,4	5,1	-2,7
Veliki Grđevac	2.251	2.108	144	2.849	6,4	6	0,4
Voćin	2.235	3.020	-785	3.282	5,3	7,2	-1,9
Draž	2.226	2.205	21	2.767	6,2	6,1	0,1
Zlatar Bistrica	2.163	2.304	-141	2.600	5,6	6	-0,4
Ružić	2.158	1.918	240	1.591	3,4	3,1	0,4
Šestanovac	2.154	2.424	-270	1.958	4,2	4,7	-0,5
Lovreć	2.147	2.146	1	1.699	3,6	3,6	0
Pokupsko	2.138	2.259	-121	2.224	4,8	5	-0,3
Veliko Trojstvo	2.137	1.949	188	2.741	5,9	5,3	0,5
Dubravica	2.119	2.723	-604	1.437	3	3,9	-0,9
Topusko	2.118	2.334	-216	2.985	6,3	7	-0,6
Privlaka - Vinkovci	2.080	2.297	-217	2.954	6,1	6,8	-0,6
Novo Virje	2.058	1.783	276	1.216	2,5	2,2	0,3
Orehovica	2.043	1.795	247	2.685	5,5	4,8	0,7
Novi Golubovec	2.042	1.758	284	996	2	1,8	0,3
Šenkovec	2.040	2.106	-66	2.879	5,9	6,1	-0,2
Zmijavci	2.039	2.158	-120	2.048	4,2	4,4	-0,2
Karojba	2.028	2.819	-791	1.438	2,9	4,1	-1,1
Severin	2.025	2.084	-60	877	1,8	1,8	-0,1
Generalski Stol	2.019	1.846	172	2.642	5,3	4,9	0,5

Tablica 41. Nastavak							
Kraljevec na Sutli	2.011	2.142	-340	5.976	12	14	-2
Vuka	2.001	1.643	358	1.200	2,4	2	0,4
Berek	1.997	2.011	-15	1.443	2,9	2,9	0
Šodolovci	1.995	1.816	179	1.653	3,3	3	0,3
Gornja Rijeka	1.986	1.711	275	1.779	3,5	3	0,5
Bedenica	1.968	1.669	299	1.432	2,8	2,4	0,4
Velika Ludina	1.952	2.784	-832	2.625	5,1	7,3	-2,2
Popovac	1.944	2.273	-329	2.084	4,1	4,7	-0,7
Škabrnja	1.927	1.865	62	1.776	3,4	3,3	0,1
Tuhelj	1.905	1.671	233	2.104	4	3,5	0,5
Kamanje	1.887	2.409	-522	91	1,7	2,1	-0,5
Satnica Đakovačka	1.860	1.851	9	2.123	3,9	3,9	0
Zrinski Topolovac	1.829	1.976	-147	890	1,6	1,8	-0,1
Punitovci	1.802	1.620	182	1.803	3,2	2,9	0,3
Netretić	1.796	1.552	244	2.862	5,1	4,4	0,7
Krnjak	1.771	1.549	222	1.985	3,5	3,1	0,4
Slivno	1.762	1.425	336	1.999	3,5	2,8	0,7
Cetingrad	1.759	1.706	53	2.027	3,6	3,5	0,1
Ferdinandovac	1.759	1.901	-143	1.750	3,1	3,3	-0,2
Koprivnički Ivanec	1.752	3.457	-1.705	2.121	3,7	7,3	-3,6
Hlebine	1.751	1.519	232	1.304	2,3	2	0,3
Ernestinovo	1.750	1.885	-136	2.189	3,8	4,1	-0,3

Izvor: Ott i Barić, 2015:3-13.

Tablica 42. Ostvarenje proračuna općina ispod 3.000 stanovnika koje ostvaruju od 1.300 kuna do 1.750,00 kuna prihoda po glavi stanovnika u 2014. godini

Općina	Po stanovniku, u kn				Ukupno, u mil kn		
	Prihodi	Rashodi	Suficit ili deficit	Broj stanov.	Prihodi	Rashodi	Suficit ili deficit
Kumrovec	1.741	2.011	-270	1.588	2,8	3,2	-0,4
Čačinci	1.720	1.838	-118	2.802	4,8	5,2	-0,3
Biskupija	1.709	1.886	-178	1.699	2,9	3,2	-0,3
Hrvatska Dubica	1.701	1.563	138	2.089	3,6	3,3	0,3
Sopje	1.694	1.487	207	2.320	3,9	3,4	0,5
Budinšćina	1.674	1.651	23	2.503	4,2	4,1	0,1
Draganić	1.673	1.730	-57	2.741	4,6	4,7	-0,2
Brezrnički Hum	1.658	1.903	-245	1.356	2,2	2,6	-0,3
Donji Lapac	1.616	1.508	108	2.113	3,4	3,2	0,2
Čaglin	1.615	1.331	284	2.723	4,4	3,6	0,8
Vođinci	1.613	1.534	80	1.966	3,2	3	0,2
Jarmina	1.611	1.430	181	2.458	4	3,5	0,4
Petrijevci	1.594	1.593	2	2.870	4,6	4,6	0
Goričan	1.587	1.444	143	2.823	4,5	4,1	0,4
Bogdanovci	1.581	1.424	157	1.960	3,1	2,8	0,3
Strahoninec	1.577	1.100	477	2.682	4,2	2,9	1,3
Veliki Bukovec	1.574	1.846	-272	1.438	2,3	2,7	-0,4
Dragalić	1.568	1.456	112	1.361	2,1	2	0,2
Gvozd	1.564	1.699	-135	2.970	4,6	5	-0,4
Velika Pisanica	1.552	1.544	8	1.781	2,8	2,7	0
Ivanska	1.550	1.814	-264	2.911	4,5	5,3	-0,8
Donja Dubrava	1.526	1.572	-45	1.920	2,9	3	-0,1
Gundinci	1.526	1.012	513	2.027	3,1	2,1	1
Oprisavci	1.517	1.478	39	2.508	3,8	3,7	0,1
Donja Matičina	1.515	1.432	84	1.652	2,5	2,4	0,1
Kula Norinska	1.514	1.386	128	1.748	2,6	2,4	0,2

Tablica 42. Nastavak							
Plaški	1.514	1.237	277	2.090	3,2	2,6	0,6
Gornji Bogićevci	1.501	1.426	75	1.975	3	2,8	0,1
Velika Trnovitica	1.500	1.358	143	1.370	2,1	1,9	0,2
Žakanje	1.471	1.287	185	1.889	2,8	2,4	0,3
Beretinec	1.467	1.436	31	2.176	3,2	3,1	0,1
Trnava	1.447	2.410	-963	1.600	2,3	3,9	-1,5
Sveti Martina na Muri	1.441	1.434	6	2.605	3,8	3,7	0
Hercegovac	1.441	1.445	-4	2.383	3,4	3,4	0
Gorjani	1.421	1.176	246	1.591	2,3	1,9	0,4
Galovac	1.412	1.199	213	1.234	1,7	1,5	0,3
Klenovnik	1.409	1.783	-374	2.022	2,8	3,6	-0,8
Sveta Marija	1.395	1.303	92	2.317	3,2	3	0,2
Donji Vidovec	1.381	1.344	37	1.399	1,9	1,9	0,1
Podcrkavlje	1.379	1.283	96	2.553	3,5	3,3	0,2
Mali Bukovec	1.367	1.258	109	2.212	3	2,8	0,2
Viškovci	1.361	1.265	95	1.906	2,6	2,4	0,2
Rakovec	1.353	1.158	195	1.252	1,7	1,5	0,2
Vrbje	1.353	1.088	265	2.215	3	2,4	0,6
Feričanci	1.352	1.299	53	2.134	2,9	2,8	0,1
Donji Kukuruzari	1.347	1.404	-57	1.634	2,2	2,3	-0,1
Mikleuš	1.329	1.315	14	1.464	1,9	1,9	0

Izvor: Ott i Barić, 2015:3-13.

Tablica 43. Ostvarenje proračuna općina ispod 3.000 stanovnika koje ostvaruju manje od 1.300 kuna prihoda po glavi stanovnika u 2014. godini

Općina	Po stanovniku, u kn				Ukupno, u mil kn		
	Prihodi	Rashodi	Suficit ili deficit	Broj stanovnika	Prihodi	Rashodi	Suficit ili deficit
Domašinec	1.287	982	305	2.251	2,9	2,2	0,7
Dežanovac	1.287	1.795	-508	2.715	3,5	4,9	-1,4
Runovići	1.286	1.421	-135	2.416	3,1	3,4	-0,3
Slavonski Šamac	1.279	1.208	70	2.169	2,8	2,6	0,2
Krašić	1.274	1.279	-5	2.640	3,4	3,4	0
Stari Mikanovci	1.260	1.251	9	2.956	3,7	3,7	0
Đelekovec	1.240	1.200	41	1.535	1,9	1,8	0,1
Mihovljan	1.204	1.077	127	1.938	2,3	2,1	0,2
Marijanci	1.196	1.368	-172	2.405	2,9	3,3	-0,4
Pojezerje	1.187	2.243	-1.056	991	1,2	2,2	-1
Štrigova	1.174	1.033	141	2.766	3,2	2,9	0,4
Gornja Vrba	1.170	1.032	138	2.512	2,9	2,6	0,3
Gornji Mihaljevac	1.160	915	245	1.917	2,2	1,8	0,5
Hrašćina	1.142	982	160	1.617	1,8	1,6	0,3
Orle	1.141	1.155	-14	1.975	2,3	2,3	0
Kapela	1.118	1.733	-615	2.984	3,3	5,2	-1,8
Sikirevci	1.111	871	240	2.476	2,8	2,2	0,6
Breznica	1.101	1.228	-127	2.200	2,4	2,7	-0,3
Levanjska Varoš	1.084	1.491	-407	1.194	1,3	1,8	-0,5
Selnica	1.050	1.073	-22	2.991	3,1	3,2	-0,1
Mače	1.044	880	164	2.534	2,6	2,2	0,4
Končanica	1.028	922	106	2.360	2,4	2,2	0,3
Markušica	1.028	921	107	2.555	2,6	2,4	0,3
Vratišinec	1.025	850	174	1.984	2	1,7	0,3

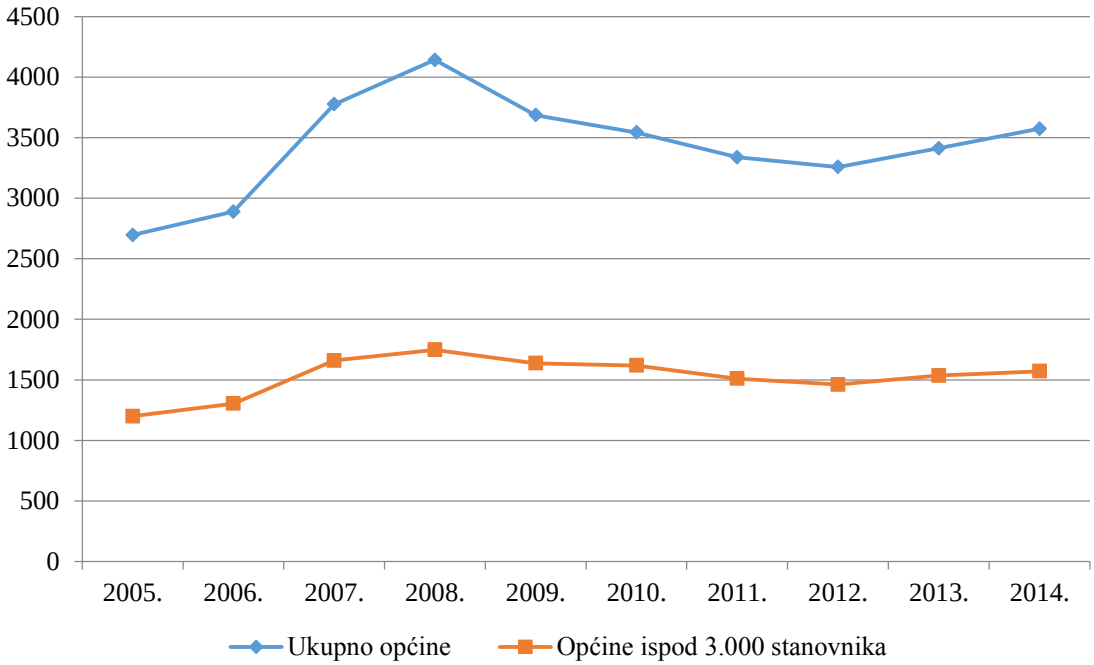
Tablica 43. Nastavak							
Desinić	1.019	966	54	2.933	3	2,8	0,2
Petrovsko	1.018	1.072	-53	2.656	2,7	2,8	-0,1
Štefanje	994	839	155	2.030	2	1,7	0,3
Donja Voća	970	724	246	2.443	2,4	1,8	0,6
Zažablje	922	849	73	757	0,7	0,6	0,1
Farkaševac	917	942	-25	1.937	1,8	1,8	0
Visoko	891	859	32	1.518	1,4	1,3	0
Negoslavci	828	871	-43	1.463	1,2	1,3	-0,1
Strizivojna	802	752	50	2.525	2	1,9	0,1
Drenje	722	752	-29	2.700	2	2	-0,1
Preseka	716	766	-50	1.448	1	1,1	-0,1
Štitar	686	620	65	2.129	1,5	1,3	0,1

Izvor: Ott i Barić, 2015:3-13.

Iz prethodnih tablica može se vidjeti kako od sveukupno 276 općina koje imaju manje od 3.000 stanovnika čak 103 općine u svojim je proračunima bilježe deficit. Najveći deficiti zabilježili su proračuni općina Funtana (-6.375 kuna po glavi stanovnika) i općina Oprtalj (-4.353 kuna po glavi stanovnika). Preostale 173 općine u svojim proračunima bilježe suficite, među kojima najveći suficit ostvaruje proračun općine Vir (5.569 kuna po glavi stanovnika) te proračun općine Baška (1.950 kuna po glavi stanovnika). Najveći broj općina ispod 3.000 stanovnika nalazi se na područjima županija koje pripadaju Jadranskoj regiji, izuzev Osječko-baranjske županije koja broji 25 općina ispod 3.000 stanovnika. Splitsko-dalmatinska i Istarska županija također imaju po 25 općina ispod 3.000 stanovnika dok Zadarska županija ima 20 općina s brojem stanovnika nižim od 3.000.

U nastavku je prikazana analiza proračuna općina ispod 3.000 stanovnika za vremensko razdoblje od 2005. do 2014. godine.

Grafikon 6. Ukupno ostvareni prihodi općina i općina ispod 3.000 stanovnika za vremensko razdoblje 2005.-2014. (u milijunima kuna)

Izvor: Izračun autorice

Općine su u prosjeku ostvarivale 3,4 milijardi kuna ukupnih prihoda, od kojih su 1,6 milijardi kuna ostvarivali proračuni općina ispod 3.000 stanovnika. U 2014. godini proračuni općina ostvarili su ukupno 3,6 milijardi kuna od kojih su 1,6 milijardi kuna ostvarili proračuni općina ispod 3.000 stanovnika.

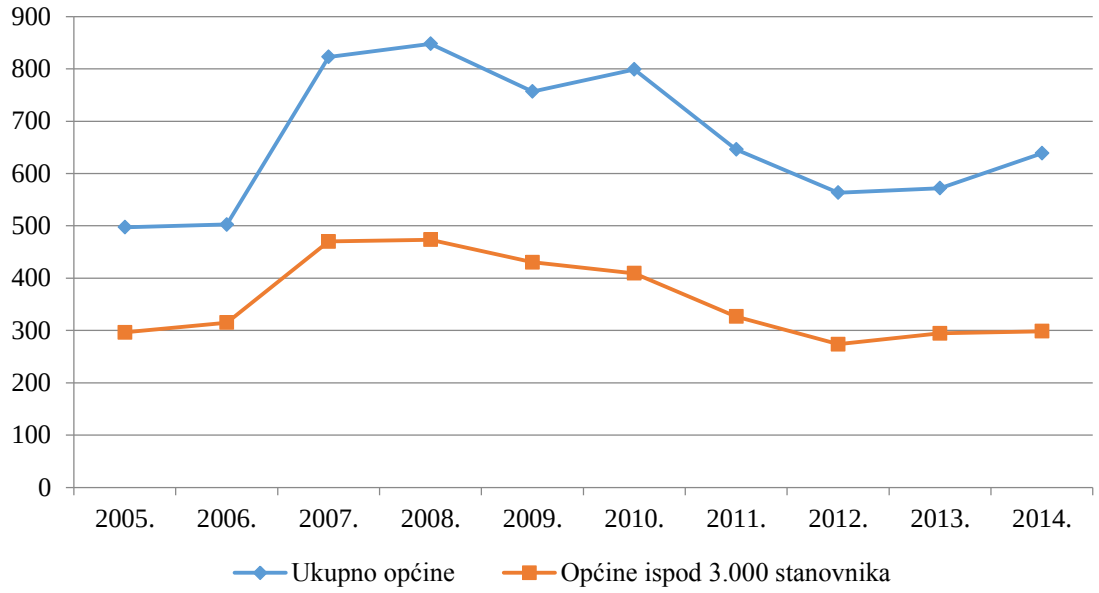
U strukturi *ukupnih prihoda poslovanja* općina ispod 3.000 stanovnika porezni prihodi sa udjelom od 40% čine najveći postotak prihoda poslovanja. Pomoći čine 25% prihoda poslovanja, 21% prihodi od administrativnih pristojbi i po posebnim propisima, 12% prihodi od imovine te 2% ostali prihodi.

U strukturi ostalih prihoda poslovanja svih proračuna općina porezni prihodi jednako kao i kod proračuna ispod 3.000 stanovnika čine najveći udio prihoda, 44%. Potom slijede neporezni prihodi koji čine 24% prihoda. Pomoći čine 20% dok prihodi od imovine čine 10% ukupnih prihoda poslovanja. Najmanji udio čine ostali prihodi, svega 2%.

U *strukturi vlastitih prihoda* porezni prihodi u prosjeku čine 65% strukture vlastitih prihoda, dok neporezni prihodi čine 35% ukupne strukture vlastitih prihoda.

U strukturi vlastitih prihoda proračuna svih općina porezni prihodi čine 66% strukture vlastitih prihoda, dok neporezni prihodi čine 34% ukupnih vlastitih prihoda.

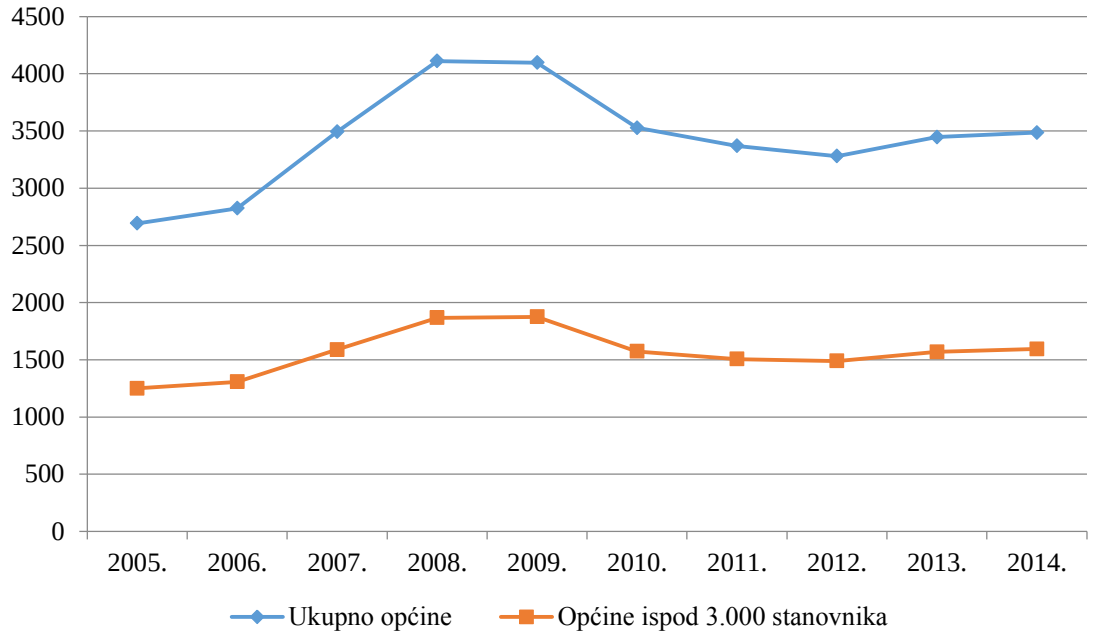
Grafikon 7. Pomoći iz inozemstva i unutar opće države općina i općina ispod 3.000 stanovnika za vremensko razdoblje 2005.-2014. (u milijunima kuna)

Izvor: Izračun autorice

Iz navedenoga grafikona može se zaključiti kako su općine prosječno ostvarivale 700 milijuna kuna pomoći, od čega su 400 milijuna kuna ostvarile općine ispod 3.000 stanovnika. U 2014. godini općine su ukupno ostvarile 640 milijuna kuna. Proračuni općina ispod 3.000 stanovnika ostvarile su ukupno 300 milijuna kuna pomoći.

Grafikon 8. Ukupno ostvareni rashodi općina i općina ispod 3.000 stanovnika za vremensko razdoblje 2005.-2014. (u milijunima kuna)

Izvor: Izračun autorice

Kod *ukupnih rashoda* općine su prosječno ostvarile 2,4 milijarde kuna rashoda, od čega su 1,1 milijardu kuna ostvarile općine ispod 3.000 stanovnika. U 2014. godini općine ispod 3.000 stanovnika ostvarile su 1,2 milijardi kuna rashoda.

Prema *ekonomskoj klasifikaciji* rashoda općina ispod 3.000 stanovnika materijalni rashodi zauzimaju najveći udio u ukupnoj strukturi, 47%. Značajan udio zauzimaju i rashodi za zaposlene i ostali rashodi 19%. Najmanji udio čine financijski rashodi i subvencije, 2%.

Sukladno proračunima svih općina materijalni rashodi sa 44% zauzimaju najveći postotak jednako kao i kod proračuna općina 3.000 stanovnika. Potom slijede ostali rashodi koji čine 23% ukupnih rashoda poslovanja te rashodi za zaposlene koji čine 19% ukupnih rashoda poslovanja. Najmanji udio, jednako kao i kod proračuna općina ispod 3.000 stanovnika čine financijski rashodi, 2% i subvencije sa 3%.

Prema *funkcijskoj klasifikaciji* rashoda općina ispod 3.000 stanovnika rashodi za opće javne usluge čine 30%, usluge unapređenja stanovanja i zajednice 23% i rashodi za zaštitu okoliša 20%. Najniži udio čine rashodi za obranu, rashodi za zdravstvo 0,3% i rashodi za javni red i sigurnost 3%.

U strukturi rashoda prema funkcijskoj klasifikaciji svih proračuna općina najveći udio zauzimaju rashodi za opće javne usluge 26% i usluge unapređenja stanovanja i zajednice 24%, dok najmanji udio čine rashodi za obranu i zdravstvo.

Ako se usporede proračuni općina ispod 3.000 stanovnika sa proračunom svih općina, može se zaključiti kako između strukture prihoda i rashoda poslovanja, te struktura rashoda prema funkcijskoj klasifikaciji nema značajnih razlika.

U Republici Hrvatskoj trenutno postoji 6 općina sa brojem stanovnika većim od 10.000 stanovnika. To su općine Brdovec, Matulji, Viškovo, Pitomača, Čepin i Nedelišće. Popovača je bila općina sve do 2013. godine kada je stekla status grada. U nastavku se uspoređuju zbirni pokazatelji za općine s Gradom Popovačom budući se želi ispitati da li i preostale općine trebaju dobiti status grada.

U strukturi *prihoda poslovanja* općina iznad 10.000 stanovnika najveći udio sa 55% čine porezni prihodi. Potom slijede neporezni prihodi koji čine 26%, zatim pomoći koje čine 10% te prihodi od imovine koji čine 8% ukupnih prihoda poslovanja. Najmanji udio čine ostali prihodi, svega 1%.

U strukturi prihoda poslovanja grada Popovača struktura je bitno drugačija budući da porezni prihodi čine 40% dok prihodi od imovine čine visokih 35% ukupnih prihoda poslovanja. Potom slijede neporezni prihodi koji čine 19%, zatim pomoći sa 5% i ostali rashodi koji čine 1% prihoda poslovanja.

U strukturi *vlastitih prihoda* općina iznad 10.000 stanovnika porezni prihodi čine 69%, a neporezni prihodi 31% ukupnih vlastitih prihoda.

Kod grada Popovača porezni prihodi čine 67%, dok neporezni prihodi čine 33% ukupnih vlastitih prihoda.

Ako se promotre rashodi prema *ekonomskoj klasifikaciji* kod proračuna općina iznad 10.000 stanovnika najveći udio zauzimaju materijalni rashodi sa 35% i ostali rashodi koji čine 27% rashoda poslovanja. Najmanji udio sa 2% čine financijski rashodi i pomoći koje čine 3% prihoda poslovanja.

Kod grada Popovača situacija je podjednaka kao i kod općina iznad 10.000 stanovnika budući materijalni rashodi sa 44%, rashodi za zaposlene sa 22% i ostali rashodi sa 18% čine najveći

udio u rashodima poslovanja. Najmanji udio sa 1% čine financijski rashodi i subvencije koje čine 3% rashoda poslovanja.

Kod rashoda poslovanja prema *funkcijskoj klasifikaciji* općina iznad 10.000 stanovnika najveći udio zauzimaju rashodi za usluge unapređenja stanovanja i zajednice koji čine 32% ukupnih rashoda te opće javne usluge koje čine 18% ukupnih rashoda. Najmanji udio čine rashodi za obranu te rashodi za javni red i sigurnost koji čine 3% ukupnih rashoda.

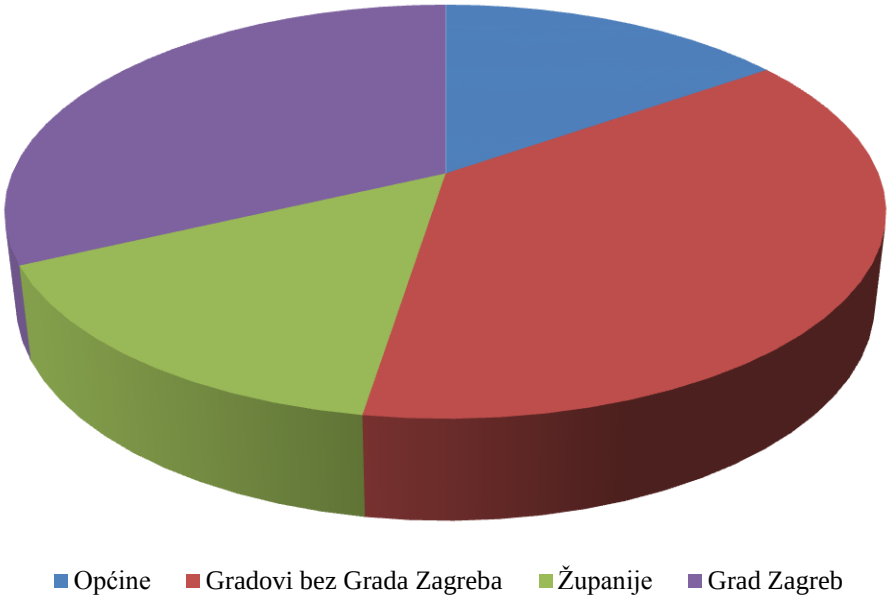
Kod grada Popovača najveći udio od 41% odnosi se na ekonomske poslove. Potom slijede opće javne usluge koje čine 16% ukupnih rashoda. Najmanji udio odnosi se na funkcije obrane i zdravstva, 1%.

Iz svega navedenoga proizlazi da grad Popovača u odnosu na ostale općine znatan dio prihoda ostvaruje od prihoda od imovine. U strukturi vlastitih prihoda nema značajnijih promjena, kao i kod rashoda prema ekonomskoj klasifikaciji. Međutim, kod funkcijske klasifikacije uočene su razlike budući da grad Popovača najviše izdvaja za ekonomske poslove, dok ostale općine najviše izdvajaju za usluge unapređenja stanovanja i zajednice. Stoga se može zaključiti kako ne postoji opravdani razlog zašto preostalih šest općina koje imaju više od 10.000 stanovnika ne dobiju status grada.

Ako se promotre svi lokalni prihodi zbirno može se zaključiti kako 428 općina ukupno ostvaruje 15% prihoda, 128 gradova ostvaruje 69% prihoda dok županije ostvaruju 16% ukupnih prihoda proračuna lokalnih jedinica[25] vidljivih u grafikonu 9.

[25] Bez Grada Zagreba gradovi bi ostvarili 37% ukupnih prihoda.

Grafikon 9. Udio prihoda proračuna županija, gradova, Grada Zagreba i općina u ukupnim proračunima lokalnih jedinica u 2014. godini, u %

Izvor: Mrežna stranica Ministarstva financija, izrada autorice

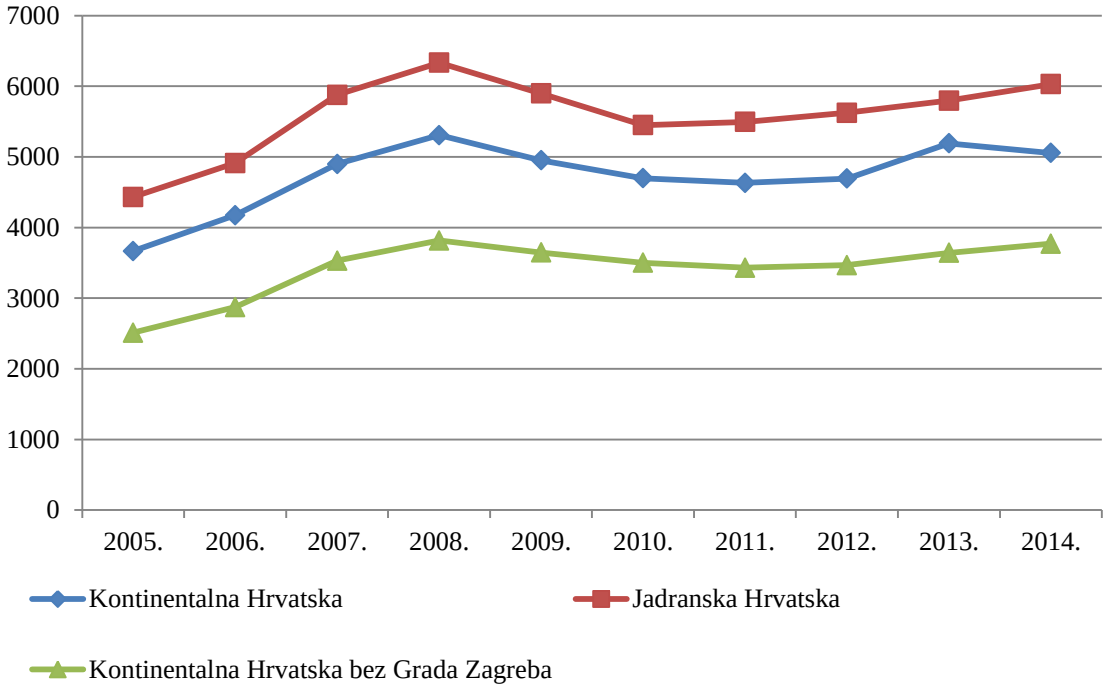
4.4. Analiza prihoda i rashoda prema NUTS podjeli

Ubrzo nakon prihvaćanja dvojne statističke regionalizacije Republike Hrvatske postavljala su se pitanja je li ta regionalizacija izvedena po optimalnim[26] kriterijima regionalizacije ili su pak kriterije nametnula pregovaračka tijela EU (Klempić Bogadi i Lajić, 2014:442).

Cilj ove analize je utvrditi da li je podjela teritorija na dvije statističke regije odgovarajuća. Za potrebe izračuna regije Kontinentalna Hrvatska korišteni su proračuni 14 županija, dok su za potrebe izračuna regije Jadranska Hrvatska korišteni proračuni 7 županija. Radi boljeg uvida u stanje Kontinentalne Hrvatske u analizi su također izračunati podaci za Kontinentalnu Hrvatsku bez Grada Zagreba.

[26] Činjenica je da je Jadranska Hrvatska nesumnjivo korektno izdvojena i prihvaćena kao regija NUTS II, čije granice ne treba mijenjati, jer odgovara i „statističkom“ (NUTS) i fizionomskom i funkcionalnom aspektu regionalizacije. Objedinjuje svih sedam primorskih županija Hrvatske, ukupne površine 26,7 tisuća km^2 i s 1,4 milijuna stanovnika.

Grafikon 10. Ukupno ostvareni prihodi po glavi stanovnika regija Kontinentalna Hrvatska, Jadranska Hrvatska i Kontinetnalna Hrvatska bez Grada Zagreba za vremensko razdoblje 2005.-2014. (u kunama)

Izvor: Izračun autorice

Regije su imali tendencije porasta prihoda po glavi stanovnika sve do 2008. godine kada je porez na dobit postao prihod državnog proračuna te je istu godinu obilježila pojava ekonomske krize. Tako je Jadranska Hrvatska u 2008. godini ostvarila 6.332,32 prihoda po glavi stanovnika. Kontinentalna Hrvatska u 2008. godini ostvarila je ukupno 5.307,07 kuna po glavi stanovnika, odnosno 3.815,85 kuna po glavi stanovnika ako se izuzme Grad Zagreb. U 2014. godini primjetno je smanjenje prihoda kod regija. Jadranska Hrvatska ostvarila je ukupno 6.019,99 kuna po glavi stanovnika što je za 312,33 kuna manje u odnosu na 2008. godinu, dok je Kontinentalna Hrvatska ostvarila u 2014. godini ostvarila ukupno 5.027,96 kuna po glavi stanovnika što je za 279,11 kuna manje u odnosu na 2008. godinu. Jadranska Hrvatska prosječno je ostvarivala 5.584,02 kuna dok je Kontinentalna regija u prosjeku ostvarivala 4.723,91 kuna odnosno 3.415,16 kuna prihoda po glavi stanovnika izuzmemo li Grad Zagreb.

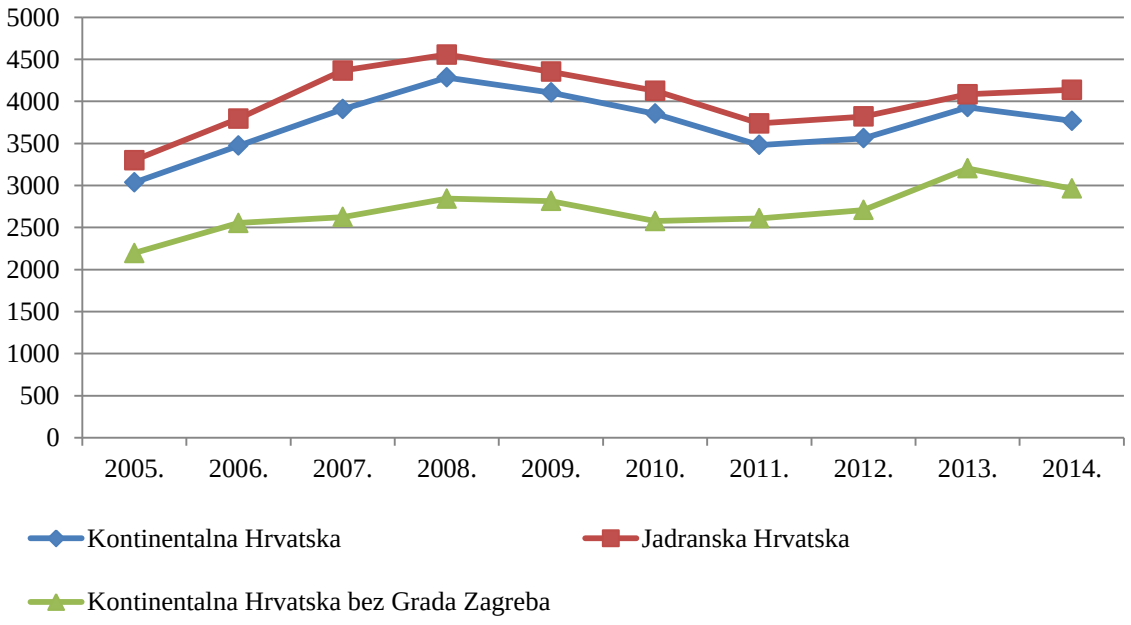
U strukturi *ukupnih prihoda poslovanja* Kontinentalne Hrvatske porezni prihodi sa 58% čine najveći postotak ukupnih prihoda poslovanja Kontinentalne Hrvatske. Pomoći u ukupnoj

strukturi čine 18%, prihodi od administrativnih pristojbi i po posebnim propisima 16%, prihodi od imovine 7%. Najmanji postotak čine ostali prihodi, 1%.

Kod Jadranske regije porezni prihodi sa 53% čine najveći udio u strukturi *ukupnih prihoda poslovanja*. Prihodi od administrativnih pristojbi i po posebnim propisima čine 24% ukupnih prihoda, pomoći 13%, prihodi od imovine 9% a najmanji udio čine ostali prihodi, svega 1%.

Struktura ukupnih prihoda poslovanja Grada Zagreba bitno je drugačija od strukture navedenih regija budući da porezni prihodi čine ukupno 73% ukupnih rashoda. Također, značajan udio zauzimaju od 19% čine prihodi od administrativnih pristojbi i po posebnim propisima. Prihodi od imovine činili su 7% ukupnih prihoda poslovanja, 0,5% činile su pomoći i ostali prihodi. Budući da u proračunu Grada Zagreba pomoći zauzimaju neznatan udjel možemo zaključiti kako Grad Zagreb ima dostatnih sredstava za financiranje svojih nadležnosti.

Grafikon 11. Ukupno ostvareni vlastiti prihodi po glavi stanovnika regija Kontinentalna Hrvatska, Jadranska Hrvatska i Kontinentalna Hrvatska bez Grada Zagreba za vremensko razdoblje 2005.-2014. (u kunama)

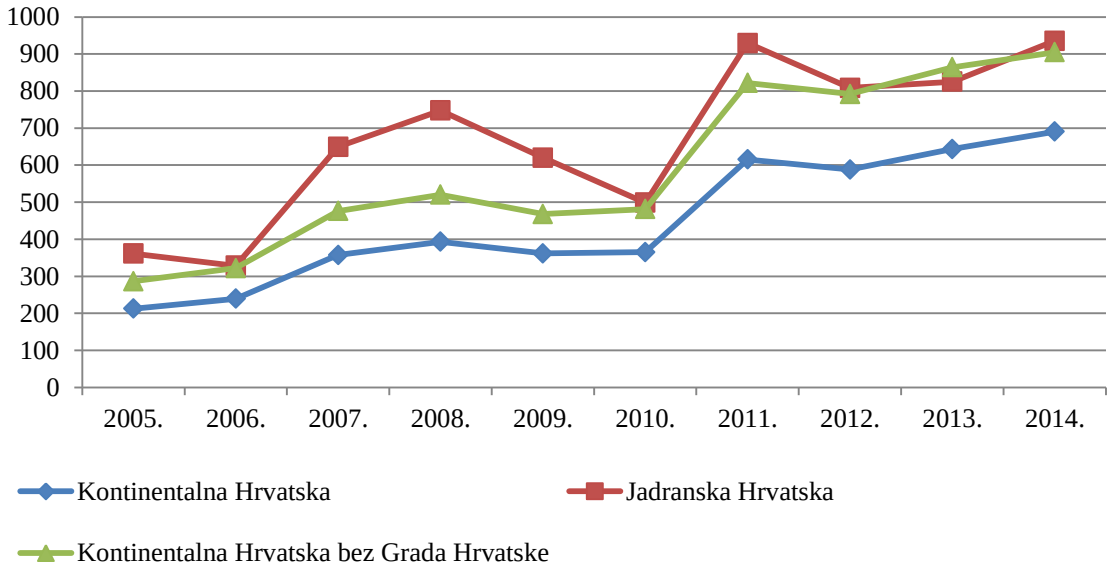

Izvor: Izračun autorice

Jadranska regija u prosjeku je ostvarivala 4.026,54 kuna vlastitih prihoda po glavi stanovnika. Kontinentalna Hrvatska prosječno je ostvarivala 3.737,45 kuna, odnosno 2.708,9 kuna vlastitih prihoda po glavi stanovnika ako se izuzme Grad Zagreb. U zadnjoj promatranoj

godini Jadranska Hrvatska ukupno je ostvarila 4.130,64 kuna vlastitih prihoda, Kontinentalna Hrvatska 3.747,35 kuna dok je Kontinentalna Hrvatska bez Grada Zagreba ukupno ostvarila 2.937,57 kuna po glavi stanovnika.

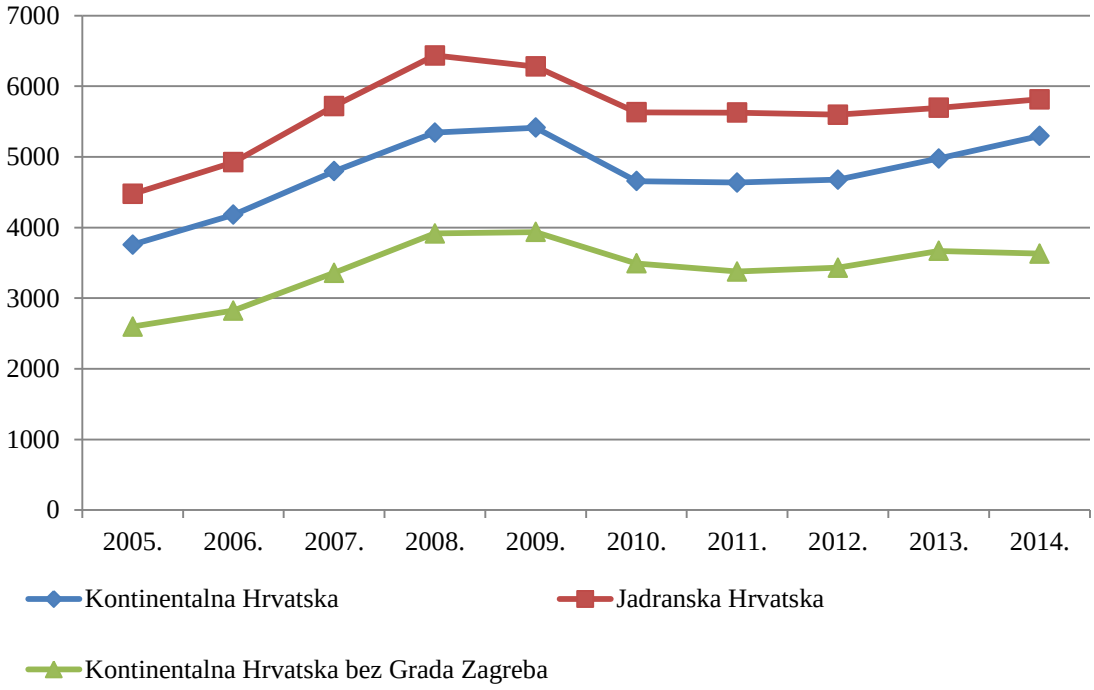
Grafikon 12. Pomoći iz inozemstva i unutar opće države po glavi stanovnika regija Kontinentalna Hrvatska, Jadranska Hrvatska i Kontinentalna Hrvatska bez Grada Zagreba za vremensko razdoblje 2005.-2014. (u kunama)

Izvor: Izračun autorice

Pomoći su se gotovo udvostručile zbog većeg udjela u prihodima od poreza na dohodak lokalnih jedinica koje su preuzele obvezu financiranja decentraliziranih funkcija te zbog pomoći izravnanja za decentralizirane funkcije. Jadranska Hrvatska u prosjeku je ostvarivala 670,28 kuna pomoći po glavi stanovnika, Kontinentalna Hrvatska bez Grada Zagreba u prosjeku ostvaruje 592,94 kuna po glavi stanovnika, dok Kontinentalna Hrvatska ostvaruje u prosjeku 446,38 kuna pomoći po glavi stanovnika. U 2014. godini Jadranska regija ostvarila je najveće pomoći po glavi stanovnika 933,96 kuna, Kontinentalna Hrvatska bez Grada Zagreba 897,04 kuna i Kontinentalna Hrvatska 687,09 kuna po glavi stanovnika.

Grafikon 13. Ukupno ostvareni rashodi po glavi stanovnika regija Kontinentalna Hrvatska, Jadranska Hrvatska i Kontinetnalna Hrvatska bez Grada Zagreba za vremensko razdoblje 2005.-2014. (u kunama)

Izvor: Izračun autorice

Jadranska regije u prosjeku je ostvarivala 5.619,93 kuna rashoda po glavi stanovnika, dok je Kontinentalna regija u prosjeku ostvarivala 4.773,02 kune odnosno 3.422,35 kune rashoda po glavi stanovnika bez Grada Zagreba. U zadnjoj promatranoj godini Jadranska regija ostvarila je 5.813,87 kuna rashoda po glavi stanovnika, 5.295,34 kuna po glavi stanovnika ostvarila je Kontinentalna Hrvatska dok je bez Grada Zagreba ostvarila 3.629, 34 kuna po glavi stanovnika.

Iz navedene analize regija Kontinentalne i Jadranske Hrvatske utvrđeno je kako trenutna podjela nije odgovarajuća. Iako Kontinentalna Hrvatska ostvaruje veće prihode i rashode u odnosu na Jadransku Hrvatsku prihodi Grada Zagreba čine čak 54% ukupnih prihoda Kontinentalne regije i 49% rashoda u 2014. godini. Stoga se može zaključiti kako je podjela Hrvatske na dvije regije neprimjerena te bi se trebalo pristupiti efikasnijoj i učinkovitijoj podjeli regija

4.5. Fiskalni položaj lokalnih jedinica

Fiskalni kapacitet sposobnost je vlasti da prikuplja prihode iz vlastitih izvora te da financira javne usluge (Bajo i Jurlina Alibegović, 2008:109). Fiskalni kapacitet lokalnih jedinica moguće je mjeriti primjenom različitih pokazatelja. U narednim tablicama korišteno je 14 pokazatelja kojima se analiziraju proračuni županija, gradova, gradova ispod 10.000 stanovnika, općina te općina ispod 3.000 stanovnika.

Tablica 44. Pokazatelj fiskalnog kapaciteta prihoda i rashoda prema ekonomskoj klasifikaciji za proračune županija u 2014. godini, u kunama

	Prosjek	Minimum	Maksimum	Standardna devijacija
Prihodi poslovanja po glavi stanovnika	1.111,01	637,94	1.478,43	174,92
Prihodi od poreza po glavi stanovnika	452,95	227,62	798,44	170,00
Pomoći iz inozemstva (darovnice) i od subjekata unutar općeg proračuna po glavi stanovnika	517,00	96,96	1.053,97	222,87
Prihodi od imovine po glavi stanovnika	75,07	26,70	270,83	52,56
Prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi, pristojbi po posebnim propisima i naknada po glavi stanovnika	42,30	15,75	131,53	30,26
Rashodi poslovanja po glavi stanovnika	923,55	517,23	1.104,48	128,74
Rashodi za zaposlene po glavi stanovnika	172,48	80,38	274,61	58,37
Materijalni rashodi po glavi stanovnika	426,37	240,11	591,29	78,59
Financijski rashodi po glavi stanovnika	12,96	1,58	47,13	13,45
Subvencije po glavi stanovnika	28,97	2,52	57,78	15,03
Pomoći dane u inozemstvo i unutar općeg proračuna po glavi stanovnika	82,78	8,34	216,61	53,75
Naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade po glavi stanovnika	96,62	0,00	276,10	67,38
Ostali rashodi poglavi stanovnika	103,37	43,12	240,66	45,04
Ukupni prihodi po glavi stanovnika	1.113,20	642,88	1.482,26	174,44
Ukupni rashodi po glavi stanovnika	1.076,28	628,48	1.407,69	160,14

Izvor: Izračun autorice

Tablica 44 prikazuje fiskalni kapacitet proračuna županija. Županije su u 2014. godini u prosjeku ostvarile 1.113,20 kuna po glavi stanovnika. Ispodprosječne prihode ostvarilo je ukupno 10 županija, među kojima je najniže ukupne prihode ostvarila Osječko-baranjska županija (628,48 kuna po glavi stanovnika), dok je najveće prihode ostvarila Virovitičko-podravska županija (1.482,26 kuna po glavi stanovnika). Najniže ukupne rashode po glavi stanovnika također je ostvarila Osječko-baranjska županija (628,48 kuna po glavi stanovnika), dok je najveće ukupne rashode ostvarila Virovitičko-podravska županija (1.407,69 kuna po glavi stanovnika).

U strukturi *prihoda poslovanja* proračuni županija su najveće prosječne prihode ostvarili od pomoći (517,00 kuna po glavi stanovnika). Najveće pomoći po glavi stanovnika ostvarila je Virovitičko-podravska županija (1.053,97 kuna po glavi stanovnika). Nakon pomoći, proračuni županija najveće su prihode ostvarili od poreznih prihoda (452,95 kuna po glavi stanovnika). Županije su prosječno ostvarile 42,30 kuna neporeznih prihoda po glavi stanovnika. Navedeno ukazuje na visoku ovisnost županija o državnom proračunu.

U strukturi *rashoda poslovanja* proračuni županija u 2014. godini prosječno su najveće rashode ostvarili za pokrivanje materijalnih rashoda (426,37 kuna po glavi stanovnika), potom za rashode za zaposlene (172,48 kuna po glavi stanovnika) te ostale rashode 103,37 kuna po glavi stanovnika).

Tablica 45. Pokazatelj fiskalnog kapaciteta rashoda prema funkcijskoj klasifikaciji za proračune županija u 2014. godini, u kunama

	Prosjek	Minimum	Maksimum	Standardna devijacija
Opće javne usluge po glavi stanovnika	193,04	83,95	365,99	56,92
Obrana po glavi stanovnika	0,20	0,00	2,27	0,55
Javni red i sigurnost po glavi stanovnika	8,38	0,00	29,92	6,54
Ekonomski poslovi po glavi stanovnika	124,82	44,75	524,55	101,85
Zaštita okoliša po glavi stanovnika	17,82	1,94	38,43	10,33
Usluge unapređenja stanovanja i zajednice po glavi stanovnika	35,35	0,00	128,86	31,09
Zdravstvo po glavi stanovnika	136,32	66,12	204,61	30,42
Rekreacija, kultura i religija po glavi stanovnika	41,62	8,44	111,99	22,98
Obrazovanje po glavi stanovnika	417,60	250,66	679,88	102,95
Socijalna zaštita po glavi stanovnika	101,11	26,93	214,54	48,35

Izvor: Izračun autorice

Ako promatrano rashode prema *funkcijskoj klasifikaciji*, među proračunima županija najveće razlike primjećene su kod rashoda za ekonomske poslove. Čak 12 županija ostvaruje manje od 100 kuna po glavi stanovnika za ekonomske poslove. Ako se promotre decentralizirane funkcije, može se zaključiti kako županije za funkciju obrazovanja izdvajaju prosječno 417,60 kuna po glavi stanovnika, među kojima najmanje izdvaja Primorsko-goranska županija (250,66 kuna po glavi stanovnika), a najviše Varaždinska županija (679,88 kuna po glavi stanovnika). Za funkciju zdravstva proračuni županija u prosjeku izdvajaju 136,11 kuna po glavi stanovnika. Najmanje izdvaja Osječko-baranjska županija (66,12 kuna po glavi stanovnika), a najviše Karlovačka županija (204,61 po glavi stanovnika). Za funkciju socijalne zaštite županije u prosjeku izdvajaju 100,18 kuna po glavi stanovnika. Najmanje

izdvaja Krapinsko-zagorska županija (26,93 kuna po glavi stanovnika), a najviše Šibensko-kninska županija (214,54 po glavi stanovnika).

Neto fiskalna pozicija neke županije podrazumijeva razliku ukupnih prihoda koji se prikupljaju i rashoda poslovanja koji se troše na području te županije. U narednoj tablici možemo vidjeti neto fiskalne pozicije svih županija sa Gradom Zagrebom.

Tablica 46. Ukupno analizirani prihodi, rashodi i neto fiskalne pozicije svih županija, prosjek razdoblja 2011.-13. (u milijunima kuna)

Šifre županije	Županije	Prihodi	Rashodi	Neto fiskalne pozicije
01	**Zagrebačka**	**8.417**	**8.283**	**134**
02	Krapinsko-zagorska	2.964	3.709	-746
03	Sisačko-moslavačka	4.047	5.193	-1.146
04	Karlovačka	3.188	3.920	-732
05	Varaždinska	4.277	4.726	-449
06	Koprivničko-križevačka	2.777	3.385	-608
07	Bjelovarsko-bilogorska	2.513	3.469	-956
08	**Primorsko-goranska**	**10.519**	**9.788**	**731**
09	Ličko-senjska	1.263	1.924	-662
10	Virovitičko-podravska	1.699	2.452	-752
11	Požeško-slavonska	1.522	2.160	-638
12	Brodsko-posavska	2.969	4.117	-1.148
13	Zadarska	4.397	5.146	-749
14	Osječko-baranjska	7.113	8.787	-1.674
15	Šibensko-kninska	2.686	3.529	-844
16	Vukovarsko-srijemska	3.387	5.076	-1.689
17	Splitsko-dalmatinska	11.647	13.042	-1.396
18	**Istarska**	**7.475**	**6.680**	**795**
19	Dubrovačko-neretvanska	3.520	3.969	-449
20	Međimurska	2.586	2.886	-300
21	**Grad Zagreb**	**40.117**	**26.456**	**13.661**
	Hrvatska	129.083	128.700	383

*Napomena: Analiza je obavljena za razdoblje od tri godine – od 2011. do 2013., a njome su obuhvaćeni samo poslovni prihodi/rashodi pri čemu je prosječno oko 129 mlrd. kuna raspoređeno prema lokacijskoj pripadnosti po županijama.

Izvor: Bajo, Primorac, Sopek i Vuco, 2015:5.

Navedena tablica prikazuje da su samo četiri županije u razdoblju od 2011.-13. zabilježile pozitivnu neto fiskalnu poziciju. Najbolju prosječnu godišnju poziciju ostvaruje Grad Zagreb (13,66 milijardi kuna), Istarska (795 milijuna kuna), Primorsko-goranska (731 milijuna kuna) i Zagrebačka županija (134 milijuna kuna). Preostale županije (njih 17) bilježe negativne neto fiskalne pozicije, od čega najlošiju neto fiskalnu poziciju bilježe Vukovarsko-srijemska (-1,69 milijardi kuna), Osječko-baranjska (-1,68 milijarda kuna), Splitsko-dalmatinska (-1,40

milijardi kuna) i Brodsko-posavska (-1,14 milijardi kuna). Prosječna neto fiskalna pozicija na razini cjelokupne države je pozitivna i iznosi 383 milijuna kuna.

Tablica 47. Ukupno analizirani prihodi, rashodi i neto fiskalne pozicije po stanovniku svih županija, prosjek razdoblja 2011.-13. (u kn)

Šifre županije	Županije	Prihodi	Rashodi	Neto fiskalne pozicije
01	**Zagrebačka**	**26.450**	**26.029**	**421**
02	Krapinsko-zagorska	22.492	28.151	-5.659
03	Sisačko-moslavačka	23.892	30.661	-6.786
04	Karlovačka	25.092	30.851	-5.759
05	Varaždinska	24.426	26.990	-2.564
06	Koprviničko-križevačka	24.172	29.464	-5.292
07	Bjelovarsko-bilogorska	21.271	29.361	-8.090
08	**Primorsko-goranska**	**35.616**	**33.142**	**2.474**
09	Ličko-senjska	25.253	38.489	-13.237
10	Virovitičko-podravska	20.274	29.250	-8.976
11	Požeško-slavonska	19.830	28.144	-8.134
12	Brodsko-posavska	18.902	26.207	-7.305
13	Zadarska	25.725	30.109	-4.384
14	Osječko-baranjska	23.496	29.024	-5.528
15	Šibensko-kninska	24.930	32.760	-7.831
16	Vukovarsko-srijemska	19.082	28.601	-9.519
17	Splitsko-dalmatinska	25.613	28.682	-3.069
18	**Istarska**	**35.965**	**32.140**	**3.826**
19	Dubrovačko-neretvanska	28.772	32.446	-3.674
20	Međimurska	22.765	25.407	-2.642
21	**Grad Zagreb**	**50.589**	**33.362**	**17.227**
	Hrvatska	30.245	30.155	90

Izvor: Bajo, Primorac, Sopek i Vuco, 2015:6.

Najbolje neto fiskalne pozicije ima Grad Zagreb gdje se u prosjeku po glavi stanovnika u proračun opće države uplati 17.227 tisuće kune, potom Istarska županija koja bilježi prosječan višak od 3.826 tisuća kuna po glavi stanovnika, Primorsko-goranska koja bilježi višak od 2.474 tisuća po glavi stanovnika te Zagrebačka županija s viškom od 421 kune po glavi stanovnika. Najlošiju fiskalnu poziciju imaju stanovnici Ličko-senjske županije s manjkom od 13.237 tisuće kuna po glavi stanovnika, Vukovarsko-srijemska s manjkom od 9.519 tisuća kuna po glavi stanovnika te Virovitičko-podravska s manjkom od 8.976 tisuća kuna po glavi stanovnika. Na razini cjelokupne države prosječno se ostvari višak od 90 kuna po glavi stanovnika.

S obzirom na slab fiskalni kapacitet, županije nisu u stanju preuzeti aktivnu ulogu u poticanju razvoja vlastitog područja te na taj način potaknuti gospodarski i općeprihvaćeni društveni napredak.

Tablica 48. Pokazatelj fiskalnog kapaciteta prihoda i rashoda prema ekonomskoj klasifikaciji za proračune gradova u 2014. godini, u kunama

	Prosjek	Minimum	Maksimum	Standardna devijacija
Prihodi poslovanja po glavi stanovnika	3.831,07	1.295,93	10.701,24	2.047,90
Prihodi od poreza po glavi stanovnika	1.850,47	462,66	6.367,22	969,71
Pomoći iz inozemstva (darovnice) i od subjekata unutar općeg proračuna po glavi stanovnika	648,39	38,76	3.452,25	619,33
Prihodi od imovine po glavi stanovnika	359,23	15,38	2.172,43	377,88
Prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi, pristojbi po posebnim propisima i naknada po glavi stanovnika	876,69	113,70	3.379,51	738,10
Rashodi poslovanja po glavi stanovnika	3.167,43	977,88	9.499,84	1.775,10
Rashodi za zaposlene po glavi stanovnika	945,00	182,54	2.735,25	500,47
Materijalni rashodi po glavi stanovnika	1.237,23	281,63	3.859,46	793,41
Financijski rashodi po glavi stanovnika	59,31	2,31	474,86	69,04
Subvencije po glavi stanovnika	67,42	0,00	916,27	119,89
Pomoći dane u inozemstvo i unutar općeg proračuna po glavi stanovnika	36,44	0,00	549,37	75,37
Naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade po glavi stanovnika	151,18	28,93	605,15	99,62
Ostali rashodi po glavi stanovnika	670,85	105,97	5.848,77	737,12
Ukupni prihodi po glavi stanovnika	4.150,03	1.319,12	11.659,05	2.358,54
Ukupni rashodi po glavi stanovnika	3.998,66	1.210,47	11.252,28	2.261,05

Izvor: Izračun autorice

Gradovi su u prosjeku ostvarili 4.150,03 kune *ukupnih prihoda* po glavi stanovnika odnosno 4.116,43 kune ako se izuzme proračun Grada Zagreba. Sukladno navedenome, 83 grada ostvaruju ispodprosječne prihode po glavi stanovnika. Najniže ukupne prihode ostvario je proračun grada Novi Marof (1.319,13 kuna po glavi stanovnika), a najviše prihode ostvario je Grad Novalja (11.659,05 kuna po glavi stanovnika).

U strukturi *prihoda poslovanja* gradovi su najveće prihode ostvarili od poreznih prihoda, prosječno 1.850,05 kuna po glavi stanovnika, odnosno 1.814,90 kuna ako se izuzme Grad Zagreb. Neporezni prihodi u prosjeku su ostvareni u iznosu od 876,69 kuna što upućuje na visoku ovisnost o državnom proračunu.

Gradovi su u prosjeku ostvarili 3.998,66 kuna *ukupnih rashoda* po glavi stanovnika, odnosno 3.954,07 kuna bez Grada Zagreba. Najniže rashode ostvario je proračun grada Novi Marof (1.210,47 kuna po glavi stanovnika), a najviše rashode ostvario je grad Novalja (11.252,28 kuna po glavi stanovnika).

Ako se promotre rashode prema *ekonomskoj klasifikaciji* može se zaključiti kako gradovi najviše izdvajaju za materijalne rashode i rashode za zaposlene. Materijalni rashodi ostvareni su u prosjeku od 1.237,23 kune po glavi stanovnika odnosno 1.223,64 kune bez proračuna Grada Zagreba dok su rashodi za zaposlene ostvareni u iznosu od 945,00 kuna po glavi stanovnika odnosno 937,47 kuna bez proračuna Grada Zagreba.

Tablica 49. Pokazatelj fiskalnog kapaciteta rashoda prema funkcijskoj klasifikaciji za proračune gradova u 2014. godini, u kunama

	Prosjek	Minimum	Maksimum	Standardna devijacija
Opće javne usluge po glavi stanovnika	870,82	110,63	3.230,85	599,46
Obrana po glavi stanovnika	2,68	0,00	115,47	13,91
Javni red i sigurnost po glavi stanovnika	196,67	0,00	845,08	161,32
Ekonomski poslovi po glavi stanovnika	512,23	6,60	3.244,99	514,79
Zaštita okoliša po glavi stanovnika	255,38	0,00	3.159,70	421,73
Usluge unapređenja stanovanja i zajednice po glavi stanovnika	843,92	0,00	4.719,12	788,67
Zdravstvo po glavi stanovnika	21,48	0,00	305,29	39,40
Rekreacija, kultura i religija po glavi stanovnika	528,34	30,26	3.461,43	453,35
Obrazovanje po glavi stanovnika	573,88	16,52	3.650,24	464,30
Socijalna zaštita po glavi stanovnika	193,25	0,00	3.060,96	286,74

Izvor: Izračun autorice

Promatrano prema *funkcijskoj klasifikaciji* proračuna, među gradovima su primijećene najveće razlike u iznosima rashoda po stanovniku za usluge unapređenja stanovanja i zajednice te obrazovanja. Čak 12 gradova izdvaja za rashode za usluge unapređenja stanovanja i zajednice manje od 100 kuna po glavi stanovnika dok najveći iznos izdvaja grad Vrlika (4.719,12 kuna po glavi stanovnika). Najveće rashode za obrazovanje po glavi stanovnika ostvaruje grad Vis (3.650,24 kune po glavi stanovnika), dok dva grada izdvajaju za obrazovanje manje od 100 kuna po glavi stanovnika, Hrvatska Kostajnica (16,52 kune po glavi stanovnika) i Kutjevo (70,26 kuna po glavi stanovnika). I bez proračuna Grada Zagreba najveće razlike su kod funkcije usluge unapređenja stanovanja i zajednice te funkcije obrazovanja.

Tablica 50. Pokazatelj fiskalnog kapaciteta prihoda i rashoda prema ekonomskoj klasifikaciji za proračune gradova ispod 10.000 stanovnika u 2014. godini, u kunama

	Prosjek	Minimum	Maksimum	Standardna devijacija
Prihodi poslovanja po glavi stanovnika	4.151,70	1.305,99	10.701,24	2.254,48
Prihodi od poreza po glavi stanovnika	1.814,24	462,66	4.542,96	944,37
Pomoći iz inozemstva (darovnice) i od subjekata unutar općeg proračuna po glavi stanovnika	840,38	38,76	3.452,25	763,06
Prihodi od imovine po glavi stanovnika	416,36	35,27	1.995,69	394,03
Prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi, pristojbi po posebnim propisima i naknada po glavi stanovnika	963,76	113,7	3.379,51	842,90
Rashodi poslovanja po glavi stanovnika	3.403,73	977,88	9.499,84	1.970,52
Rashodi za zaposlene po glavi stanovnika	923,93	182,54	2.376,22	510,26
Materijalni rashodi po glavi stanovnika	1.373,49	359,52	3.859,46	934,48
Financijski rashodi po glavi stanovnika	64,92	2,31	474,86	88,04
Subvencije po glavi stanovnika	43,6	0,00	409,8	67,61
Pomoći dane u inozemstvo i unutar općeg proračuna po glavi stanovnika	40,29	0,00	368,62	77,96
Naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade po glavi stanovnika	135,50	28,93	558,58	89,85
Ostali rashodi po glavi stanovnika	821,99	105,97	5.848,77	991,62
Ukupni prihodi po glavi stanovnika	4.627,86	1.335,98	11.659,05	2.635,15
Ukupni rashodi po glavi stanovnika	4.467,99	1.255,39	11.252,28	2.554,19

Izvor: Izračun autorice

Gradovi ispod 10.000 stanovnika u prosjeku su ostvarili 4.627,86 kuna *ukupnih prihoda* po glavi stanovnika. Ukupno 35 gradova ostvarilo je ispodprosječne prihode po glavi stanovnika. Najniže prihode ostvario je proračun grada Kutjevo (1.335,98 kuna po glavi stanovnika), dok je najviše prihode ostvario grad Novalja (11.659,05 kuna po glavi stanovnika).

U strukturi *prihoda poslovanja* najveći prihodi ostvareni su od poreznih prihoda, prosječno 1.814,24 kune po glavi stanovnika, potom slijede prihodi od administrativnih pristojbi koji su prosječno ostvareni u iznosu od 963, 76 kune po glavi stanovnika, zatim pomoći koje su prosječno ostvarene u iznosu od 840,38 kune po glavi stanovnika. Najmanji prosječni prihodi ostvareni su od prihoda od imovine, prosječno 416,36 kune po glavi stanovnika.

Gradovi ispod 10.000 stanovnika ostvarili su u prosjeku 4.467,99 *ukupnih rashoda* po glavi stanovnika. Najniže ukupne rashode po glavi stanovnika ostvario je grad Zlatar (1.255,39 kuna po glavi stanovnika), a najviše grad Novalja (11.252,28 kune po glavi stanovnika).

Unutar *rashoda poslovanja* gradovi su najveće rashode izdvajali za materijalne rashode i za rashode za zaposlene. Gradovi ispod 10.000 stanovnika za materijalne rashode su prosječno izdvojili 1.373,49 kuna po glavi stanovnika, dok su za rashode za zaposlene izdvojili prosječno 923,93 kuna po glavi stanovnika.

Tablica 51. Pokazatelj fiskalnog kapaciteta rashoda prema funkcijskoj klasifikaciji za proračune gradova ispod 10.000 stanovnika u 2014. godini, u kunama

	Prosjek	Minimum	Maksimum	Standardna devijacija
Opće javne usluge po glavi stanovnika	1.044,44	317,33	3.230,85	692,27
Obrana po glavi stanovnika	4,94	0,00	115,47	20,13
Javni red i sigurnost po glavi stanovnika	201,76	0,00	845,08	192,13
Ekonomski poslovi po glavi stanovnika	574,15	22,02	3.244,99	597,75
Zaštita okoliša po glavi stanovnika	326,6	0,00	3.159,70	545,68
Usluge unapređenja stanovanja i zajednice po glavi stanovnika	1.041,37	69,51	4.719,12	920,66
Zdravstvo po glavi stanovnika	22,51	0,00	156,54	35,86
Rekreacija, kultura i religija po glavi stanovnika	530,99	30,26	3.461,43	545,53
Obrazovanje po glavi stanovnika	502,5	16,52	3.650,24	531,94
Socijalna zaštita po glavi stanovnika	218,73	0,00	3.060,96	401,31

Izvor: Izračun autorice

Promatrano prema *funkcijskoj klasifikaciji* proračuna, među gradovima ispod 10.000 stanovnika najveće razlike su primijećene u iznosima rashoda po stanovniku za usluge unapređenja stanovanja i zajednice te obrazovanja. Ukupno 5 gradova (Otočac, Otok, Kutjevo, Ilok i Pregrada) izdvaja za usluge stanovanja manje od 100 kuna po glavi stanovnika. Najviše za usluge stanovanja izdvaja grad Vrlika (4.719,12 kuna po glavi stanovnika). Najniže rashode za obrazovanje izdvaja Hrvatska Kostajnica (16,52 kune po glavi stanovnika) i Kutjevo (70,26 kune po glavi stanovnika), a najviše Vis (3.650,24 kune po glavi stanovnika).

Tablica 52. Usporedni prikaz fiskalnog kapaciteta prihoda i rashoda proračuna gradova i proračuna gradova ispod 10.000 stanovnika po glavi stanovnika prema ekonomskoj klasifikaciji u 2014. godini, u kunama

	Gradovi ispod 10.000 stanovnika		Ostali gradovi	
	Prosjek	Standardna devijacija	Prosjek	Standardna devijacija
Prihodi poslovanja po glavi stanovnika	4.151,70	2.254,48	3.495,37	1.724,53
Prihodi od poreza po glavi stanovnika	1.814,24	944,37	1.817,70	832,78
Pomoći iz inozemstva (darovnice) i od subjekata unutar općeg proračuna po glavi stanovnika	840,38	763,06	495,55	393,80
Prihodi od imovine po glavi stanovnika	416,36	394,03	307,33	357,70
Prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi, pristojbi po posebnim propisima i naknada po glavi stanovnika	963,76	842,90	795,79	628,04
Rashodi poslovanja po glavi stanovnika	3.403,73	1.970,52	2.904,86	1.470,33
Rashodi za zaposlene po glavi stanovnika	923,93	510,26	951,95	480,75
Materijalni rashodi po glavi stanovnika	1.373,49	934,48	1.094,94	589,02
Financijski rashodi po glavi stanovnika	64,92	88,04	53,71	44,56
Subvencije po glavi stanovnika	43,60	67,61	73,52	108,15
Pomoći dane u inozemstvo i unutar općeg proračuna po glavi stanovnika	40,29	77,96	32,53	73,31
Naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade po glavi stanovnika	135,50	89,85	158,79	91,31
Ostali rashodi po glavi stanovnika	821,99	991,62	539,42	361,90
Ukupni prihodi po glavi stanovnika	4.627,86	2.635,15	3.685,70	1.937,01
Ukupni rashodi po glavi stanovnika	4.467,99	2.554,19	3.518,74	1.749,61

Izvor: Izračun autorice

Gradovi ispod 10.000 stanovnika prema podacima za 2014. godinu u prosjeku su ostvarili 4.627,86 kuna ukupnih prihoda po glavi stanovnika, dok su gradovi iznad 10.000 stanovnika ostvarili prosječno 3.685,70 kuna ukupnih prihoda po glavi stanovnika. Međutim, ako pogledamo u strukturu prihoda poslovanja može se zaključiti kako je udio ostalih prihoda proračuna gradova ispod 10.000 stanovnika u ukupnim prihodima 50%, dok u proračunima ostalih gradova taj postotak iznosi 43%. Također, razvidno je kako su gradovi ispod 10.000 stanovnika u prosjeku ostvarili 840,38 kuna pomoći po glavi stanovnika što je za 344,83 kuna više u odnose na gradove koji su u prosjeku ostvarili 495,55 kune pomoći po glavi stanovnika.

U okviru rashoda poslovanja proračuni gradova najveće su rashode izdvojili za materijalne rashode, 1.094,94 kune po glavi stanovnika dok su proračuni gradova ispod 10.000 stanovnika ukupno ostvarili 1.373,49 kuna po glavi stanovnika.

Tablica 53. Usporedni prikaz fiskalnog kapaciteta prihoda i rashoda proračuna gradova i proračuna gradova ispod 10.000 stanovnika po glavi stanovnika prema funkcijskoj klasifikaciji u 2014. godini, u kunama

	Gradovi ispod 10.000 stanovnika		Ostali gradovi	
	Prosjek	Standardna devijacija	Prosjek	Standardna devijacija
Opće javne usluge po glavi stanovnika	1.044,44	692,27	720,04	459,65
Obrana po glavi stanovnika	4,94	20,13	0,80	2,20
Javni red i sigurnost po glavi stanovnika	201,76	192,13	194,84	129,24
Ekonomski poslovi po glavi stanovnika	574,15	597,75	444,96	398,04
Zaštita okoliša po glavi stanovnika	326,6	545,68	199,99	259,91
Usluge unapređenja stanovanja i zajednice po glavi stanovnika	1.041,37	920,66	642,49	558,67
Zdravstvo po glavi stanovnika	22,51	35,86	15,98	24,07
Rekreacija, kultura i religija po glavi stanovnika	530,99	545,53	517,03	351,56
Obrazovanje po glavi stanovnika	502,50	531,94	615,72	346,28
Socijalna zaštita po glavi stanovnika	218,73	401,31	166,87	105,48

Izvor: Izračun autorice

Kod rashoda prema *funkcijskoj klasifikaciji* proračuni gradova ispod 10.000 stanovnika ostvarili su veće prosječne rashode u svim funkcijama izuzev funkcije obrazovanja. Kod funkcije obrazovanja gradovi iznad 10.000 stanovnika ostvarili su veće rashode radi preuzete funkcije decentralizacije.

Tablica 54. Pokazatelj fiskalnog kapaciteta prihoda i rashoda prema ekonomskoj klasifikaciji za proračune općina u 2014. godini, u kunama

	Prosjek	Minimum	Maksimum	Standardna devijacija
Prihodi poslovanja po glavi stanovnika	2.947,26	550,01	19.313,30	2.286,76
Prihodi od poreza po glavi stanovnika	1.234,13	190,49	6117,22	923,42
Pomoći iz inozemstva (darovnice) i od subjekata unutar općeg proračuna po glavi stanovnika	609,52	0	5980,52	756,22
Prihodi od imovine po glavi stanovnika	355,39	0,06	4434,02	527,38
Prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi, pristojbi po posebnim propisima i naknada po glavi stanovnika	698,7	9,5	11.998,97	1.084,95
Rashodi poslovanja po glavi stanovnika	2.255,95	426,52	13.084,51	1706,21
Rashodi za zaposlene po glavi stanovnika	461,1	76,97	2.824,11	389,8

Tablica 54. Nastavak				
Materijalni rashodi po glavi stanovnika	1.028,34	196,24	8.049,32	890,75
Financijski rashodi po glavi stanovnika	51,97	0,65	2.065,57	140,35
Subvencije po glavi stanovnika	39,83	0	1.059,86	109,64
Pomoći dane u inozemstvo i unutar općeg proračuna po glavi stanovnika	86,97	0	1.739,80	212,31
Naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade po glavi stanovnika	160,66	0	1.451,59	143,02
Ostali rashodi po glavi stanovnika	427,07	25,42	4.176,72	458,68
Ukupni prihodi po glavi stanovnika	3.115,43	550,01	19.313,30	2.431,79
Ukupni rashodi po glavi stanovnika	3.081,96	620,1	19.605,75	2.424,96

Izvor: Izračun autorice

Općine su prosjeku ostvarile 3.115,43 kuna ukupnih prihoda po glavi stanovnika. Čak 66,8% ili njih 286 ostvaruje ispodprosječne prihode. Najniže prihode po glavi stanovnika ostvarila je općina Sveti Petar Orehovec (550,01 kuna po glavi stanovnika), a najviše općina Vir (19.313,3 kuna po glavi stanovnika).

U strukturi *prihoda poslovanja* proračuni općina najviše su prihode ostvarile od poreznih prihoda prosječno 1.234,13 kuna po glavi stanovnika, potom od prihoda od administrativnih pristojbi, prosječno 698,70 kuna po glavi stanovnika. Pomoći su ostvarene u iznosu od 609,52 kune po glavi stanovnika dok su porezi od imovine ostvareni u prosjeku 355,39 kune po glavi stanovnika.

Općine su u prosjeku ostvarile 3.081,96 kuna *ukupnih rashoda* po glavi stanovnika. Najniže ukupne rashode ostvarila je općina Funtana (19.605,75 kuna po glavi stanovnika), a najviše općina Štitar (620,10 kuna po glavi stanovnika).

Ako se promotre rashodi proračuna općina prema *ekonomskoj klasifikaciji*, najveći udio čine materijalni rashodi koji su u prosjeku ostvareni u iznosu od 1.028,34 kuna po glavi stanovnika te rashodi za zaposlene koji su u prosjeku ostvareni u iznosu od 461,10 kuna po glavi stanovnika.

Tablica 55. Pokazatelj fiskalnog kapaciteta rashoda prema funkcijskoj klasifikaciji za proračune općina u 2014. godini, u kunama

	Prosjek	Minimum	Maksimum	Standardna devijacija
Opće javne usluge po glavi stanovnika	889,33	0,00	9.158,44	850,88
Obrana po glavi stanovnika	1,74	0,00	238,73	12,87
Javni red i sigurnost po glavi stanovnika	102,55	0,00	2.724,11	173,02
Ekonomski poslovi po glavi stanovnika	501,19	0,00	6.331,50	694,8
Zaštita okoliša po glavi stanovnika	187,5	0,00	3.719,95	405,12

Tablica 55. Nastavak				
Usluge unapređenja stanovanja i zajednice po glavi stanovnika	751,14	0,00	8.381,17	1.029,92
Zdravstvo po glavi stanovnika	9,54	0,00	358,30	26,66
Rekreacija, kultura i religija po glavi stanovnika	215,52	0,00	3.670,65	281,35
Obrazovanje po glavi stanovnika	287,02	0,00	10.022,04	583,44
Socijalna zaštita po glavi stanovnika	136,42	0,00	3.712,85	207,33

Izvor: Izračun autorice

Između proračuna općina najveće razlike u rashodima prema *funkcijskoj klasifikaciji* primijećene su kod rashoda za obrazovanje i rashoda za opće javne usluge. Čak 28 općina ne izdvaja novčana sredstva za funkciju obrazovanja a sveukupno 151 općina izdvaja manje od 100 kuna po glavi stanovnika. Najveće rashode za obrazovanje ostvarila je općina Funtana 10.022,04 kune po glavi stanovnika. Sveukupno 6 općina izdvajalo je manje od 100 kuna po glavi stanovnika za troškove općih usluga. Za rashode općih javnih usluga najviše je izdvajala općina Karlobag (9.158, 44 kune po glavi stanovnika).

Tablica 56. Pokazatelj fiskalnog kapaciteta prihoda i rashoda prema ekonomskoj klasifikaciji za proračune općina ispod 3.000 stanovnika u 2014. godini, u kunama

	Prosjek	Minimum	Maksimum	Standardna devijacija
Prihodi poslovanja po glavi stanovnika	3.217,13	612,31	19.313,30	2.499,99
Prihodi od poreza po glavi stanovnika	1.270,21	190,49	6.117,22	974,48
Pomoći iz inozemstva (darovnice) i od subjekata unutar općeg proračuna po glavi stanovnika	689,16	5,38	5.744,62	803,72
Prihodi od imovine po glavi stanovnika	417,30	0,10	4.434,02	622,34
Prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi, pristojbi po posebnim propisima i naknada po glavi stanovnika	786,02	9,50	11.998,97	1.201,54
Rashodi poslovanja po glavi stanovnika	2.473,44	426,52	13.084,51	1.888,56
Rashodi za zaposlene po glavi stanovnika	499,63	77,58	2.824,11	424,56
Materijalni rashodi po glavi stanovnika	1.159,38	196,24	8.049,32	1.002,87
Financijski rashodi po glavi stanovnika	60,71	1,51	2.065,57	164,56
Subvencije po glavi stanovnika	40,03	0,00	1.059,86	116,77
Pomoći dane u inozemstvo i unutar općeg proračuna po glavi stanovnika	108,61	0,00	1.739,80	246,71
Naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade po glavi stanovnika	168,46	0,00	1.451,59	154,94
Ostali rashodi po glavi stanovnika	436,62	25,42	4.176,72	514,99
Ukupni prihodi po glavi stanovnika	3.391,07	685,52	19.313,30	2.622,78
Ukupni rashodi po glavi stanovnika	3.388,38	620,10	19.605,75	2.663,55

Izvor: Izračun autorice

Proračuni općina ispod 3.000 stanovnika u prosjeku su ostvarili 3.391,07 kuna *ukupnih prihoda* po glavi stanovnika. Slijedom navedenoga 64,5% općina odnosno njih 178 ostvarile su ispodprosječne prihode među kojima je općina Štitar ostvarila najniže prihode (685,52 kuna po glavi stanovnika), a općina Vir najviše prihode (19.313,3 kune po glavi stanovnika).

U strukturi *prihoda poslovanja* najveći udio odnosi se na porezne prihodi koji su ostvareni u prosjeku od 1.270,21 kuna po glavi stanovnika. Potom slijede prihodi od administrativnih pristojbi koji su ostvareni u prosjeku od 786,02 kune po glavi stanovnika, zatim pomoći koje su ostvarene u prosjeku od 689,16 kuna po glavi stanovnika te prihodi od imovine koj su ostvareni u prosjeku od 417,35 kuna po glavi stanovnika.

Općine ispod 3.000 stanovnika u prosjeku su ostvarile 3.388,38 kuna *ukupnih rashoda*. Najniže rashode ostvarila je općina Štitar (620,10 kuna po glavi stanovnika), a najviše rashode ostvarila je općina Funtana (19.605,75 kuna po glavi stanovnika).

U okviru *rashoda poslovanja* najviše se izdvajalo za materijalne rashode, prosječno 1.159,38 kuna po glavi stanovnika te za rashode za zaposlene, prosječno 499,63 kune po glavi stanovnika.

Tablica 57. Pokazatelj fiskalnog kapaciteta rashoda prema funkcijskoj klasifikaciji za proračune općina ispod 3.000 stanovnika u 2014. godini, u kunama

	Prosjek	Minimum	Maksimum	Standardna devijacija
Opće javne usluge po glavi stanovnika	1.034,29	0,00	9.158,44	993,84
Obrana po glavi stanovnika	0,74	0,00	31,91	3,14
Javni red i sigurnost po glavi stanovnika	114,45	0,00	2.724,11	201,08
Ekonomski poslovi po glavi stanovnika	531,92	0,00	6.331,50	775,89
Zaštita okoliša po glavi stanovnika	205,60	0,00	3.719,95	453,22
Usluge unapređenja stanovanja i zajednice po glavi stanovnika	842,07	0,00	8.381,17	1.165,84
Zdravstvo po glavi stanovnika	9,23	0,00	358,30	29,07
Rekreacija, kultura i religija po glavi stanovnika	223,63	0,00	3.670,65	305,59
Obrazovanje po glavi stanovnika	293,55	0,00	10.022,00	690,4
Socijalna zaštita po glavi stanovnika	132,89	0,00	699,29	122,21

Izvor: Izračun autorice

Promatrano prema *funkcijskoj klasifikaciji* proračuna, među gradovima ispod 10.000 stanovnika najveće razlike su primijećene u iznosima rashoda po stanovniku za funkciju obrazovanja te za funkciju općih javnih usluga. Ukupno 103 grada izdvaja manje od 100 kuna po glavi stanovnika za funkciju obrazovanja. Najviše rashode za obrazovanje izdvaja općina

Funtana (10.022,40 kuna po glavi stanovnika). Čak 23 općine ne izdvajaju novčana sredstva za funkciju obrazovanja. Kod općih javni usluga najviše izdvaja općina Karlobag (9.158,44 kune po glavi stanovnika).

Tablica 58. Usporedni prikaz fiskalnog kapaciteta prihoda i rashoda proračuna općina i proračuna općina ispod 3.000 stanovnika prema ekonomskoj klasifikaciji u 2014. godini, u kunama

	Općine ispod 3.000 stanovnika		Ostale općine	
	Prosjek	St.dev.	Prosjek	St.dev.
Prihodi poslovanja po glavi stanovnika	3.217,13	2.499,99	2.457,25	1.733,10
Prihodi od poreza po glavi stanovnika	1.270,21	974,48	1.168,61	818,60
Pomoći iz inozemstva (darovnice) i od subjekata unutar općeg proračuna po glavi stanovnika	689,16	803,72	464,90	636,32
Prihodi od imovine po glavi stanovnika	417,35	622,34	242,88	245,49
Prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi, pristojbi po posebnim propisima i naknada po glavi stanovnika	786,02	1.201,54	540,16	808,74
Rashodi poslovanja po glavi stanovnika	2.473,44	1.888,56	1.861,03	1.216,17
Rashodi za zaposlene po glavi stanovnika	499,63	424,56	391,12	304,86
Materijalni rashodi po glavi stanovnika	1.159,38	1.002,87	790,41	565,78
Financijski rashodi po glavi stanovnika	60,71	164,56	36,10	76,85
Subvencije po glavi stanovnika	40,03	116,78	39,48	95,33
Pomoći dane u inozemstvo i unutar općeg proračuna po glavi stanovnika	108,61	246,71	47,67	118,36
Naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade po glavi stanovnika	168,46	154,94	146,51	117,04
Ostali rashodi po glavi stanovnika	436,62	515,99	409,73	332,22
Ukupni prihodi po glavi stanovnika	3.391,07	2.622,78	2.614,91	1.942,23
Ukupni rashodi po glavi stanovnika	3.388,39	2.663,55	2.525,56	1.787,71

Izvor: Izračun autorice

Proračuni općina ispod 3.000 stanovnika (njih 276) u prosjeku ostvaruju veće prihode u odnosu na proračune općina iznad 3.000 stanovnika (njih 152). Međutim, ako se pogleda struktura prihoda može se vidjeti kako se općine financiraju iz ostalih prihoda. Tako u strukturi općina ispod 3.000 stanovnika ostali prihodi čine 68% ukupnih prihoda poslovanja, dok su kod općina iznad 3.000 stanovnika ukupni prihodi čine 65% ukupnih prihoda. Ako pogledamo strukturu prihoda može se vidjeti kako općine ispod 3.000 stanovnika ostvaruju prosječno 689,16 kuna pomoći što je za 224,26 kuna više u odnosu na proračuna općina iznad 3.000 stanovnika koje ostvaruju 464,90 kuna pomoći po glavi stanovnika.

Proračuni općina ispod 3.000 stanovnika ostvarili su u prosjeku 3.388,39 kune ukupnih rashoda po glavi stanovnika, što je za 862,83 kuna više u odnosu na općine iznad 3.000 stanovnika. Kod ukupnih rashoda najveća razlika primijećena je kod materijalnih rashoda gdje općine ispod 3.000 stanovnika ostvaruju ukupno 368,97 kuna veće rashode u odnosu na općine iznad 3.000 stanovnika.

Tablica 59. Usporedni prikaz fiskalnog kapaciteta rashoda proračuna općina i proračuna općina ispod 3.000 stanovnika prema funkcijskoj klasifikaciji u 2014. godini, u kunama

	Općine ispod 3.000 stanovnika		Ostale općine	
	Prosjek	St. dev	Prosjek	St. dev.
Opće javne usluge po glavi stanovnika	1.034,29	993,84	626,10	371,10
Obrana po glavi stanovnika	0,73	3,14	3,57	21,06
Javni red i sigurnost po glavi stanovnika	114,44	201,08	80,93	100,77
Ekonomski poslovi po glavi stanovnika	531,92	775,89	445,38	511,26
Zaštita okoliša po glavi stanovnika	205,6	453,22	154,65	295,79
Usluge unapređenja stanovanja i zajednice po glavi stanovnika	842,07	1.165,84	586,02	690,33
Zdravstvo po glavi stanovnika	9,23	29,07	10,11	21,59
Rekreacija, kultura i religija po glavi stanovnika	223,63	305,60	200,8	230,17
Obrazovanje po glavi stanovnika	293,55	690,4	275,17	304,63
Socijalna zaštita po glavi stanovnika	132,89	122,21	142,83	306,35

Izvor: Izračun autorice

Sukladno rashodima prema *funkcijskoj klasifikaciji* iz tablice je razvidno kako su najveće razlike ostvarene u rashodima za opće javne usluge budući su proračuni općina ispod 3.000 stanovnika za tu funkciju ostvarili prosječno 1.034,29 kune, što je za 438,1 kunu više u odnosu na proračune gradova iznad 3.000 stanovnika koji su prosječno ostvarili 626,1 kunu. Općine ispod 3.000 stanovnika ostvarile su prosječno veće rashode kod funkcije obrane, zdravstva i socijalne zaštite, dok su kod ostalih funkcija veće rashode ostvarili proračuni općina iznad 3.000 stanovnika.

Tablica 60. Usporedni prikaz fiskalnog kapaciteta proračuna županija, gradova i općina prema ekonomskoj klasifikaciji u 2014. godini, u kunama

Prosječno:	Županije	Gradovi	Općine
Prihodi poslovanja po stanovniku	1.111,01	3.831,07	2.947,26
Prihodi od poreza po stanovniku	452,95	1.850,47	1.234,13
Pomoći iz inozemstva (darovnice) i od subjekata unutar općeg proračuna po stanovniku	517,00	648,39	609,52
Prihodi od imovine po stanovniku	75,07	359,23	355,39
Prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi, pristojbi po posebnim propisima i naknada po stanovniku	42,30	876,69	698,70
Rashodi poslovanja po stanovniku	923,55	3.167,43	2.255,95
Rashodi za zaposlene po stanovniku	172,48	945,00	461,09
Materijalni rashodi po stanovniku	426,37	1.237,23	1.028,34
Financijski rashodi po stanovniku	12,96	59,31	51,97
Subvencije po stanovniku	28,97	67,42	39,83
Pomoći dane u inozemstvo i unutar općeg proračuna po stanovniku	82,78	36,44	86,97
Naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade po stanovniku	96,62	151,18	160,66
Ostali rashodi po stanovniku	103,37	670,85	427,07
Ukupni prihodi po stanovniku	1.113,20	4.150,03	3.115,45
Ukupni rashodi po stanovniku	1.076,28	3.998,66	3.081,96

Izvor: Izračun autorice

Iz navedene tablice može se zaključiti kako su proračuni gradovi (s uključenim Gradom Zagrebom) ostvarili najveće ukupne prihode po glavi stanovnika (4.150,03 kuna po glavi stanovnika). Proračuni općina ostvarili su prosječno 3.115,45 kuna ukupnih prihoda po glavi stanovnika, dok su proračuni županija ostvarili najmanje ukupne prihode po glavi stanovnika, svega 1.113,20 kuna po glavi stanovnika. Proračuni gradova ostvaruju najveće porezne i neporezne prihode po glavi stanovnika, dok proračuni županija ostvaruju najniže porezne i neporezne prihode po glavi stanovnika.

Slijedom navedenoga, može se zaključiti kako kako najlošiji fiskalni kapacitet imaju proračuni županija.

5. ZAKLJUČAK

Lokalna samouprava je pojmovno određene brojnim definicijama no najbliža je ona koja je određuje "da je to razina vladavine najbliskija građaninu, s ulogom predstavljanja važnosti i stajališta lokalnog". Lokalna samouprava obavlja ulogu predstavnika i zaštitnika interesa lokalnog stanovništva (politička dimenzija) te ulogu nositelja/pružatelja mnogih javnih poslova, od kojih su najvažnije lokalne komunalne službe. U posljednjih nekoliko desetljeća lokalna i druge samoupravne razine afirmiraju ulogu poticanja društvenog i gospodarskog razvoja.

Godine 1992. Sabor Republike Hrvatske donio je Zakon o lokalnoj upravi i samoupravi kojom su gradovi i općine te Zakon o područjima županija, gradova i općina koji je razdijelio Hrvatsku na 21 županiju (s uključenim Gradom Zagrebom), 69 gradova i 421 općinu. U Republici Hrvatskoj je trenutno ustrojeno 428 općina, 128 gradova (s Gradom Zagrebom) te 20 jedinica područne (regionalne) samouprave. Jedinice lokalne samouprave su općine i gradovi, dok su jedinice područne (regionalne) samouprave županije.

Od 556 jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, 301 jedinica lokalne samouprave (12 županija i 289 gradova općina) svrstana je u kategoriju potpomognutih područja budući prema stupnju razvijenosti zaostaje za nacionalnim prosjekom dok 246 lokalnih jedinica (44%) nije uvelo prirez porezu na dohodak.

Reforma lokalne samouprave jedan je od najvažnijih projekata u državi o kojemu se već godinama raspravlja, međutim nijedna vlast još nije ozbiljno započela reformu lokalne samourave. U posljednje vrijeme brojni ekonomisti i stručnjaci govore o nužnosti fiskalne decentralizacije države kao i o regionalizaciji pri čemu je naglasak ponajprije stavljen na preveliki broj županija, općina i gradova.

Hrvatska je centralizirana država glede donošenje javnih ovlasti koje su najčešće u rukama središnje države. Većinu javnih prihoda i rashoda (oko 90%) ostvaruje središnja država te se unatoč provedenoj fiskalnoj decentralizaciji iz 2001. godine ne odustaje od postojećeg modela, tj. udio prihoda i rashoda proračuna jedinica lokalne i regionalne (područne samouprave) u konsolidiranim prihodima i rashodima opće države tokom prethodnih godina nije se značajnije povećao.

Iz analize proračuna županija, gradova i općina za 2014. godinu razvidno je kako županije ostvaruju gotovo jednake prihode i rashode kao i općine, ali znatno niže prihode i rashode u

odnosu na gradove. Umjesto srednje razine (županije) koje bi trebale biti pokretači gospodarstva i regionalnog razvoja u Hrvatskoj tu funkciju obavljaju gradovi. Također, prema neto fiskalnom položaju županija samo su četiri županije neto uplatiteljice u državni proračun: Zagrebačka, Primorsko-goranska, Istarska županija i Grad Zagreb. Također, proračuni županija u usporedbi s proračunima gradova i općina ostvaruju niže prihode i rashode po glavi stanovnika. Zato je potrebno pristupiti njihovoj transformaciji i redefiniranju u snažnije regije.

Iz navedene analize regija Kontinentalne i Jadranske Hrvatske utvrđeno je kako trenutna podjela nije odgovarajuća. Iako Kontinentalna Hrvatska ostvaruje veće prihode i rashode u odnosu na Jadransku Hrvatsku prihodi Grada Zagreba čine čak 54% ukupnih prihoda Kontinentalne regije i 49% rashoda u 2014. godini. Stoga se može zaključiti kako je podjela Hrvatske na dvije regije neprimjerena te bi se trebalo pristupiti efikasnijoj i učinkovitijoj podjeli regija.

Iz analize općina i gradova može se zaključiti kako u Hrvatskoj uistinu postoji veliki broj općina (428) i gradova (128). Međutim, umjesto njihova smanjivanja dolazi do porasta broja jedinica.

Analizom općina ispod 3.000 stanovnika i gradova ispod 10.000 stanovnika utvrđeno je kako lokalne jedinice nemaju dovoljne prihode za financiranje svojih nadležnosti budući su uvelike ovisne o pomoćima državnog proračuna te su vidljivi znakovi opće rastrošnosti budući se navedenim prihodima uglavnom pokriva tekuća potrošnja (materijalni rashodi i rashodi za zaposlene).

Sveukupno 17 gradova ispod 10.000 stanovnika u svojim proračunima zabilježilo je deficite, 38 gradova odnosno 63% uvelo je prirez porezu na dohodku te 17 gradova ima status potpomognutog područja.

Od sveukupno 276 općina ispod 3.000 stanovnika njih 118 odnosno 43% uvelo je prirez porezu na dohodak, ukupno 164 općine odnosno njih 59% ima status potpomognutog područja te su 103 općine zabilježile proračunske deficite u 2014. godini.

Slijedom navedenoga Hrvatska bi trebala ukinuti županije te ih podijeliti na regije, gradove ispod 10.000 stanovnika trebalo bi ukinuti te bi Hrvatska svukupno brojila 68 gradova. Općine ispod 3.000 stanovnika također treba ukinuti ili pripojiti drugim općinama te bi sukladno tome Hrvatska imala 151 općinu.

Nakon prikazanog i analiziranog sustava lokalne samouprave može se zaključiti da je:

- teritorijalna struktura lokalne samouprave u Hrvatskoj presložena i prevelika budući je trenutno ustrojeno 576 jedinica lokalne i regionalne (područne) samouprave,

- prema izračunatim fiskalnim pokazateljima za proračune općine, gradova i županija razvidno je da su gradovi nositelji gospodarskog razvoja u Republici Hrvatskoj te da proračuni županija imaju najlošiji fiskalni kapacitet. Također postoji velik broj fiskalno nesposobnih lokalnih jedinica koje uvelike ovise o pomoćima središnje države,

- autonomija lokalnih jedinica u određivanju poreznih stopa i poreznih osnovica je niska, budući lokalne jedinice jedino utvrđuju poreznu stopu i osnovicu za porez na korištenje javnih površina te stope prireza na dohodak,

- proces fiskalne decentralizacije prenio je na lokalne jedinice odgovornosti, međutim lokalne jedinice nemaju dostatnih sredstava za financiranje istih funkcija.

Slijedom navedenoga, jasno je kako je ovakav sustav u dužem vremenu ekonomski neodrživ te kako reforma tek treba uslijediti.

LITERATURA

A. KNJIGE

1. **Adeyemi, O. 2013**. *Local government and the challenges of service delivery: the Nigeria experience,* Clarion University of Pennsylvania, Clarion, Pennsylvania

2. **Bajo, A., Jurlina Alibegović, D. 2008.** *Javne financije lokalnih jedinica vlasti*, Školska knjiga, Zagreb

3. **Čulo, I. 2011.** *Funkcioniranje lokalne i područne samouprave u Republici Hrvatskoj*, Geno d.o.o., Požega

4. **Hrvatski institut za lokalnu samoupravu. 2006.** *Lokalna samouprava, hrvatska i nizozemska iskustva*, Grafika, Osijek

5. **Hrženjak, J. 2004.** *Lokalna i regionalna samouprava u Republici Hrvatskoj*, Informator d.d., Zagreb

6. **Koprić, I. 2013.** *Reforma lokalne i regionalne samouprave u Hrvatskoj*, Institut za javnu upravu, Zagreb

7. **Koprić, I., Đulabić, V. 2013.** *Dvadeset godina lokalne samouprave u Hrvatskoj*, Institu za javnu upravu, Zagreb

8. **Koprić, I., Škarica, M., Milošević, B. 2015.** *Suradnja i razvoj u lokalnoj i regionalnoj samoupravi,* Institut za javnu upravu, Zagreb

9. **Kregar, J., Đulabić, V., Gardašević, Đ., Musa, A., Ravlić, S., Rogić Lugarić, T., 2011.** *Decentralizacija*, Sveučilišna tiskara d.o.o.. Zagreb

B. ČASOPISI

1. **Bajo, A., Primorac, M., Sopek, P., Vuco, M. 2015.** *Neto fiskalni položaj županija od 2011. do 2013.*, Newsletter Povremeno glasilo instituta za javne financije, br. 94.

2. **Bajo, A., Primorac, M. 2014.** *Nova raspodjela poreznih prihoda između središnje države i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave*., Aktualni osvrti br. 72

3. **Bošnjak, S., Tolušić, E.** *NUTS II regije kao dio kohezijske politike Europske unije*, Praktični menadžment, Vol. III, br. 5

4. **Bronić, M. 2012.** *Podjela prihoda od poreza na dohodak između središnje države, županija, gradova i općina*, Aktualni osvrti, br. 41

5. **Bronić, M. 2007.** *Kako se dijele prihodi od poreza na dohodak?,* Newsletter Povremeno glasilo instituta za javne financije, br. 27

6. **Dobrić, D. 2008.** *Teritorijalna organizacija i određivanje lokanih poslova kao uvjeti političke decentralizacije*, Rijeka

7. **Klempić Bogadi, S., Lajić, I. 2014.** *Suvremena migracijska obilježja statističkih jedinica Republike Hrvatske*, Migracijske i etničke teme 30

8. **Magaš, D. 2011.** *Koncept teritorijalnog ustroja Jadranska Hrvatske*, Geoadria 16/2 (2011)

9. **Pavić, Ž. 2002.** *Tipovi jedinica lokalne samouprave*, Hrvatska javna uprava, god. 4., str. 25

10. **Ott, K., Bronić, M. 2015.** *Ostvarenje proračuna općina, gradova i županija u 2014*., Newsletter Povremeno glasilo instituta za javne financije, br. 98.

C. PUBLIKACIJE

1. **Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2008.** Priopćenja i Statistička izvješća prema statističkim područjima, Procjena stanovništva Republike Hrvatske u 2008., Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb

2. **Državni zavod za statistiku, 2011.** Popis stanovnišva, kućanstava i stanova 2011. godine, Državni zavod za statistiku, Zagreb

3. **Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2012.** Statistički ljetopis za 2011. godinu, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb

4. **Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2013a.** Statistički ljetopis za 2012. godinu, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb

5. **Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2013b.** Priopćenja i Statistička izvješća prema statističkim područjima, Procjena stanovništva Republike Hrvatske u 2013., Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb

6. **Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2014.** Statistički ljetopis za 2013. godinu, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb

7. **Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2015.** Priopćenja i Statistička izvješća prema statističkim područjima, Bruto domaći proizvod u 2015., Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb

8. **Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2015.** Priopćenja i Statistička izvješća prema statističkim područjima, Procjena stanovništva Republike Hrvatske u 2014., Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb

9. **Hrvatski institut za lokalnu samoupravu (HILS), 2005.** Vodič kroz hrvatsku lokalnu i regionalnu samoupravu, Općine gradovi i županije u Hrvatskoj, Denona d.o.o., Zagreb

10. **Jurlina Alibegović, D. 2010.** Analitičke podloge za učinkovitu decentralizaciju u Hrvatskoj, Ekonomski institut, Zagreb, Zagreb

11. **Nacionalno vijeće za konkurentnost 2014.** Regionalni indeks konkurentnosti Hrvatske, Kudos studio d.o.o., Zagreb

12. **Republika Hrvatska, Osječko-baranjska županija skupština 2012.** Informacija o problematici statističke podjele Republike Hrvatske

13. **Ministarstvo financija, 2015.** Registar neporeznih prihoda, dostupo na www.mfin.hr

14. **Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva, 2010**. Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske, 2011. – 2013.

15. **U.S. Department of state, Bureau of International Programs. 2004.** About America, How the United States Is Governed, Virginia

D. PRAVNI IZVORI

1. **Europska povelja o lokalnoj samoupravi**, (NN – Međunarodni ugovori 14/97).

2. **Odluka o minimalnim financijskim standardima za decentralizirano financiranje redovite djelatnosti javnih vatrogasnih pristojbi u 2015. godini**

3. **Odluka o razvrstavanju jedinica lokalne u područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti** (čl. 27. stavak 1 Zakon o regionalnom razvoju RH (NN 153/2009)

4. **Odluka o proglašenju zakona o zmjenama i dopunama zakona o financiranju jedinica lokalne samouprave i uprave** (čl. 88. Ustava Republike Hrvatske)

5. **Uredba o indeksu razvijenosti** (čl.22. stavka 2. Zakona o regionalnom razvoju RH, "Narodne novine, 153/2009")

6. **Uredba o načinu izračuna iznosa pomoći izravnanja za decenetralizirane funkcije jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave za 2015. godinu** (NN 07/14)

7. **Ustav Republike Hrvatske** (NN56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14).

8. **Zakon** o brdsko-planinskim područjima (NN 12/02, 32/02, 117/03, 42/05, 90/05, 80/08, 148/13, 147/14)

9. **Zakon** o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (NN 117/93, 69/97, 33/00, 73/00, 127/00, 59/01, 107/01, 117/01, 150/02, 147/03, 132/06, 26/07, 73/08, 25/12, 147/14)

10. **Zakon** o gradu Zagrebu (NN 62/01, 125/08, 36/09, 119/14)

11. **Zakon** o lokalnim izborima (NN 144/12)

12. **Zakon** o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09,36/09, 150/11, 144/12, 19/13)

13. **Zakon** o obnovi i razvoju Grada Vukovara (NN 44/01, 90/,05, 80/08, 38/09,148/13)

14. **Zakon** o otocima (NN 34/99, 149/99, 32/02, 33/06)

15. **Zakon** o područjima posebne državne skrbi (NN 86/08, 57/11, 51/13, 148/13, 76/14)

16. **Zakon** o potvrđivanju europske okvirne konvencije o prekograničnoj suradnji između teritorijalnih jedinica ili vlasti (NN-MU 010/2003)

17. **Zakon** o proračunu (NN 87/08, 136/12, 15/15)

18. **Zakon** o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 153/09)

19. **Zakon** o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/14)

20. **Zakon** o službenicima i namještenicima u lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 86/08, 61/11)

E. MREŽNE STRANICE

1. **Mrežna stranica** Državnog zavoda za statistiku, (dostupno na http://www.dzs.hr)

2. **Mrežna stranica** Financijske agencije, (dostupno na www.fina.hr/)

3. **Mrežna stranica** Hrčak, (dosupno na hrcak.srce.hr/)

4. **Mrežna stranica** Hrvatske gospodarske komore, (dostupno na www.hgk.hr)

5. **Mrežna stranica** Hrvatskog instituta za lokalnu samoupravu (HILS), (dostupno na www.hils.hr/)

6. **Mrežna stranica** Instituta za javne financije, (dostupno na www.ijf.hr/)

7. **Mrežna stranica** Ministarstva financija, (dostupno na http://mfin.hr/)

8. **Mrežna stranica** Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije, (dostupno na www.mrrfeu.hr/)

9. **Mrežna stranica** Ministarstva uprave, (dostupno na https://uprava.gov.hr/)

10. **Mrežna stranica** Nacionalnog Vijeća za Konkurentnost,

(dostupno na www.konkurentnost.hr/)

11. **Mrežna stranica** Narodnih novina (dostupno na https://www.nn.hr/)

12. **Mrežna stranica** Osječko-baranjska županije, (dostupno na www.obz.hr/)

13. **Mrežna stranica** Porezne uprave, (dostupno na www.porezna-uprava.hr/)

14. **Mrežna stranica** Vijeća europskih općina i regija (dostupno na www.ccre.org/)

15. **Mrežna stranica** Vlade Republike Hrvatske (dostupno na vlada.gov.hr)

16. www.countrystudies.us

F. DOKUMENTI

1. **Ministarstvo financija, 2010.** Ostvarenje proračuna JLP(R)S za period od 2002. – 2010.

2. **Ministarstvo financija, 2014.** Ostvarenje proračuna JLP(R)S za period od 2010. – 2014.

3. **Ministarstvo uprave,** Popis općina i gradova u Republici Hrvatskoj

4. **Ministarstvo uprave,** Popis županija u Republici Hrvatskoj

POPIS TABLICA

Tablica 1. Razine NUTS klasifikacije u EU ……..……... 8

Tablica 2. Broj jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u 27 europskih zemalja ……...……..... 8

Tablica 3. Područna podjela Hrvatske u 1886. godini ……..... 13

Tablica 4. Prikaz županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj u 2015. godini …….. 18

Tablica 5. Površina i broj stanovnika po županijama u Republici Hrvatskoj u 2014. godini ……...……..……. 19

Tablica 6. Gradovi u Republici Hrvatskoj prema popisu stanovništva iz 2011. godine ……..…… 20

Tablica 7. Općine u Republici Hrvatskoj prema popisu stanovništva iz 2011. godine ……..…… 20

Tablica 8. Prikaz članova županijskih, gradskih i općinskih skupština u Republici Hrvatskoj u 2013. godini ……..... 24

Tablica 9. Statistička podjela Hrvatske u 2015. godini ……..…. 26

Tablica 10. Ocjenjivanje i razvrstavanje županija prema pokazateljima indeksa razvijenosti u RH u razdoblju od 2010.-2012. godine ……... 31

Tablica 11. Klasifikacija županija Republike Hrvatske prema indeksu razvijenosti iz 2014. godine …….. 34

Tablica 12. Zaposlenost po županijama u 2013. godini ……..……... 34

Tablica 13. Rangiranje županija u Republici Hrvatskoj po konkurentnosti u 2007., 2010. i 2013. godini ……...…. 36

Tablica 14. Prikaz izvora financiranja jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u 2015. godini ……..…….. 38

Tablica 15. Autonomija u raspodjeli ovlasti za utvrđivanje poreznih stopa i poreznih osnovica …….. 40

Tablica 16. Primjer lokalnih neporeznih prihoda ……..…….. 41

Tablica 17. Financiranje javnih rashoda za decentralizirane funkcije ……..... 43

Tablica 18. Raspodjela zajedničkih poreza između središnje države i lokalnih jedinica od 2001. do 2015. godine ……....… 45

Tablica 19. Dijeljenje poreza na dohodak od 2001. do 2015. godine ……..... 45

Tablica 20. Dijeljenje poreza na otočkim jedinicama u razdoblju od 2001. do 2015. godine ……..…… 46

Tablica 21. Dioba poreza na dohodak PPDS i BPP u razdoblju od 2001. do 2015. godine ……..... 47

Tablica 22. Dioba Grada Zagreba u razdoblju od 2001. do 2015. godine …….……..… 47

Tablica 23. Dodatni udio u porezu na dohodak za decentralizirane funkcije ……..... 48

Tablica 24. Prihodi i rashodi lokalne države u ukupnim prihodima i rashodima konsolidirane opće države u Hrvatskoj …….……. 49

Tablica 25. Proračunski prihodi i njihova struktura u županijskim proračunima Republike Hrvatske u 2014. godini, u kunama i u % ……...… 50

Tablica 26. Proračunski rashodi i njihova struktura u županijskim proračunima Republici Hrvatskoj u 2014. godini, u kunama i u % ……..… 51

Tablica 27. Struktura proračunskih rashoda u županijskim proračunima Republike Hrvatske prema funkcijskoj klasifikaciji u 2014. godini, u kunama i u % …… 52

Tablica 28. Proračunski prihodi i njihova struktura u gradskim proračunima Republike Hrvatske u 2014. godini, u kunama i u % ……..……. 52

Tablica 29. Proračunski rashodi i njihova struktura u gradskim proračunima Republike Hrvatske u 2014. godini, u kunama i u % ……..……. 53

Tablica 30. Struktura proračunskih rashoda u gradskim proračunima Republike Hrvatske prema funkcijskoj klasifikaciji u 2014. godini, u kunama i u % …… 54

Tablica 31. Proračunski prihodi i njihova struktura u proračunu Grada Zagreba u 2014. godini, u kunama i u % ……..….. 55

Tablica 32. Proračunski rashodi i njihova struktura u proračunu Grada Zagreba u 2014. godini, u kunama i u % …….…….. 56

Tablica 33. Struktura proračunskih rashoda u proračunu Grada Zagreba prema funkcijskoj klasifikaciji u 2014. godini, u kunama i u % …….. 56

Tablica 34. Ostvarenje proračunskih kategorija u gradskim proračunima Republike Hrvatske za gradove ispod 10.000 stanovnika u 2014. godini ……...… 57

Tablica 35. Proračunski prihodi i njihova struktura u općinskim proračunima Republike Hrvatske u 2014. godini, u kunama i u % ……..…. 63

Tablica 36. Proračunski rashodi i njihova struktura u općinskim proračunima Republike Hrvatske u 2014. godini, u kunama i u % ……..……. 64

Tablica 37. Struktura proračunskih rashoda u općinskim proračunima Republike Hrvatske prema funkcijskoj klasifikaciji u 2014. godini, u kunama i u % …… 64

Tablica 38. Ostvarenje proračuna općina ispod 3.000 stanovnika koje ostvaruju iznad 5.500 kuna prihoda po glavi stanovnika u 2014. godini ……...… 65

Tablica 39. Ostvarenje proračuna općina ispod 3.000 stanovnika koje ostvaruju od 3.500 kuna do 5.500 kuna prihoda po glavi stanovnika u 2014. godini ……... 66

Tablica 40. Ostvarenje proračuna općina ispod 3.000 stanovnika koje ostvaruju od 2.300 kuna do 3.500 kuna prihoda po glavi stanovnika u 2014. godini ……..... 67

Tablica 41. Ostvarenje proračuna općina ispod 3.000 stanovnika koje ostvaruju od 1.750 kuna do 2.200 kuna prihoda po glavi stanovnika u 2014. godini …… 68

Tablica 42. Ostvarenje proračuna općina ispod 3.000 stanovnika koje ostvaruju od 1.300 kuna do 1.750,00 kuna prihoda po glavi stanovnika u 2014. godini ……... 69

Tablica 43. Ostvarenje proračuna općina ispod 3.000 stanovnika koje ostvaruju manje od 1.300 kuna prihoda po glavi stanovnika u 2014. godini ……..... 70

Tablica 44. Pokazatelj fiskalnog kapaciteta prihoda i rashoda prema ekonomskoj klasifikaciji za proračune županija u 2014. godini, u kunama ……..…….. 82

Tablica 45. Pokazatelj fiskalnog kapaciteta rashoda prema funkcijskoj klasifikaciji za proračune županija u 2014. godini, u kunama ……...… 83

Tablica 46. Ukupno analizirani prihodi, rashodi i neto fiskalne pozicije svih županija, prosjek razdoblja 2011.-13. (u milijunima kuna) ……..…….. 84

Tablica 47. Ukupno analizirani prihodi, rashodi i neto fiskalne pozicije po stanovniku svih županija, prosjek razdoblja 2011.-13. (u kn) ……..…..… 85

Tablica 48. Pokazatelj fiskalnog kapaciteta prihoda i rashoda prema ekonomskoj klasifikaciji za proračune gradova u 2014. godini, u kunama ……...… 86

Tablica 49. Pokazatelj fiskalnog kapaciteta rashoda prema funkcijskoj klasifikaciji za proračune gradova u 2014. godini, u kunama ……..….... 87

Tablica 50. Pokazatelj fiskalnog kapaciteta prihoda i rashoda prema ekonomskoj klasifikaciji za proračune gradova ispod 10.000 stanovnika u 2014. godini, u kunama …… 88

Tablica 51. Pokazatelj fiskalnog kapaciteta rashoda prema funkcijskoj klasifikaciji za proračune gradova ispod 10.000 stanovnika u 2014. godini, u kunama ……..……... 89

Tablica 52. Usporedni prikaz fiskalnog kapaciteta prihoda i rashoda proračuna gradova i proračuna gradova ispod 10.000 stanovnika po glavi stanovnika prema ekonomskoj klasifikaciji u 2014. godini, u kunama ……..…….. 90

Tablica 53. Usporedni prikaz fiskalnog kapaciteta prihoda i rashoda proračuna gradova i proračuna gradova ispod 10.000 stanovnika po glavi stanovnika prema funkcijskoj klasifikaciji u 2014. godini, u kunama ……..…..… 91

Tablica 54. Pokazatelj fiskalnog kapaciteta prihoda i rashoda prema ekonomskoj klasifikaciji za proračune općina u 2014. godini, u kunama ……... 91

Tablica 55. Pokazatelj fiskalnog kapaciteta rashoda prema funkcijskoj klasifikaciji za proračune općina u 2014. godini, u kunama …….….. 92

Tablica 56. Pokazatelj fiskalnog kapaciteta prihoda i rashoda prema ekonomskoj klasifikaciji za proračune općina ispod 3.000 stanovnika u 2014. godini, u kunama …….…… 93

Tablica 57. Pokazatelj fiskalnog kapaciteta rashoda prema funkcijskoj klasifikaciji za proračune općina ispod 3.000 stanovnika u 2014. godini, u kunama ……..… 94

Tablica 58. Usporedni prikaz fiskalnog kapaciteta prihoda i rashoda proračuna općina i proračuna općina ispod 3.000 stanovnika prema ekonomskoj klasifikaciji u 2014. godini, u kunama …….….... 95

Tablica 59. Usporedni prikaz fiskalnog kapaciteta rashoda proračuna općina i proračuna općina ispod 3.000 stanovnika prema funkcijskoj klasifikaciji u 2014. godini, u kunama …….. 96

Tablica 60. Usporedni prikaz fiskalnog kapaciteta proračuna županija, gradova i općina prema ekonomskoj klasifikaciji u 2014. godini, u kunama ……..……..... 97

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. BDP po glavi stanovnika hrvatskh županija (u eurima) u 2011. godini ……..... 36

Grafikon 2. Broj općina i gradova u Republici Hrvatskoj prema stopama prireza u primjeni od 2015. godine ……..……... 40

Grafikon 3. Ukupno ostvareni prihodi gradova, gradova bez Grada Zagreba i gradova ispod 10.000 stanovnika za vremensko razdoblje 2005.-2014. (u milijunima kuna) ……... 59

Grafikon 4. Pomoći iz inozemstva i unutar opće države gradova, gradova bez Grada Zagreba i gradova ispod 10.000 stanovnika za vremensko razdoblje 2005.-2014. (u milijunima kuna) ……...……... 60

Grafikon 5. Ukupno ostvareni rashodi gradova, gradova bez Grada Zagreba i gradova ispod 10.000 stanovnika za vremensko razdoblje 2005.-2014. (u milijunima kuna) ……...… 61

Grafikon 6. Ukupno ostvareni prihodi općina i općina ispod 3.000 stanovnika za vremensko razdoblje 2005.-2014. (u milijunima kuna) …… 72

Grafikon 7. Pomoći iz inozemstva i unutar opće države općina i općina ispod 3.000 stanovnika za vremensko razdoblje 2005.-2014. (u milijunima kuna) ……..... 73

Grafikon 8. Ukupno ostvareni rashodi općina i općina ispod 3.000 stanovnika za vremensko razdoblje 2005.-2014. (u milijunima kuna) …… 74

Grafikon 9. Udio prihoda proračuna županija, gradova, Grada Zagreba i općina u ukupnim proračunima lokalnih jedinica u 2014. godini, u % ……..... 77

Grafikon 10. Ukupno ostvareni prihodi po glavi stanovnika regija Kontinentalna Hrvatska, Jadranska Hrvatska i Kontinetnalna Hrvatska bez Grada Zagreba za vremensko razdoblje 2005.-2014. (u kunama) …….. 78

Grafikon 11. Ukupno ostvareni vlastiti prihodi po glavi stanovnika regija Kontinentalna Hrvatska, Jadranska Hrvatska i Kontinentalna Hrvatska bez Grada Zagreba za vremensko razdoblje 2005.-2014. (u kunama) ……..… 79

Grafikon 12. Pomoći iz inozemstva i unutar opće države po glavi stanovnika regija Kontinentalna Hrvatska, Jadranska Hrvatska i Kontinentalna Hrvatska bez Grada Zagreba za vremensko razdoblje 2005.-2014. (u kunama) …… 80

Grafikon 13. Ukupno ostvareni rashodi po glavi stanovnika regija Kontinentalna Hrvatska, Jadranska Hrvatska i Kontinetnalna Hrvatska bez Grada Zagreba za vremensko razdoblje 2005.-2014. (u kunama) …….. 81

POPIS PRILOGA

Prilog 1. Prikaz županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj …….. 115

Prilog 2. Razvrstavanje jedinica lokalne samouprave razvrstanih u I. i II. skupinu prema indeksu razvijenosti ……... 117

Prilog 3. Popis gradova ispod 10.000 stanovnika ……. 125

Prilog 4. Popis općina koje imaju manje od 3.000 stanovnika ……. 127

Prilog 1. Prikaz županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj

R. br.	Županija	Grad	Općina
I.	Zagrebačka	Dugo Selo, Ivanić Grad, Jastrebarsko, Samobor, Sveta Nedelja, Sveti Ivan Zelina, Velika Gorica, Vrbovec, Zaprešić	Bedenica, Bistra, Brckovljani, Brdovec, Dubrava, Dubravica, Farkaševac, Gradec, Jakovlje, Klinča Sela, Kloštar Ivanić, Krašić, Kravarsko, Križ, Luka, Marija Gorica, Orle, Pisarovina, Pokupsko, Preseka, Pušća, Rakovec, Rugvica, Stupnik, Žumberak
II.	Krapinsko-zagorska	Donja Stubica, Klanjec, Krapina, Oroslavje, Pregrada, Zabok, Zlatar	Bedekovčina, Budinšćina, Desinić, Đurmanec, Gornja Stubica, Hraščina, Hum na Sutli, Jesenje, Konjščina, Kraljevac na Sutli, Krapinske Toplice, Kumrovec, Lobor, Mače, Marija bistrica, Mihovljan , Novi Golubovec, Petrovsko, Radoboj, Stubičke Toplice, Sveti Križ Začretje, Tuhelj, Veliko Trgovišće, Zagorska Sela, Zlatar Bistrica
III.	Sisačko-moslavačka	Glina, Hrvatska Kostajnica, Kutina, Novska, Petrinja, Popovača, Sisak	Donji Kukuruzari, Dvor, Gvozd, Hrvatska Dubica, Jasenovac, Lekenik, Lipovljani, Majur, Martinska Ves, Sunja, Topusko, Velika Ludina
IV.	Karlovačka	Duga Resa, Karlovac, Ogulin, Ozalj, Slunj	Barilović, Bosiljevo, Cetingrad, Draganić, Generalski Stol, Josipdol, Kamanje, Krnjak, Lasinja, Netretić, Plaški, Rakovica, Ribnik, Saborsko, Tounj, Vojnić, Žakanje
V.	Varaždinska	Ivanec, Lepoglava, Ludbreg, Novi Marof, Varaždin, Varaždinske Toplice	Bednja, Beretinec, Breznica, Breznički Hum, Cestica, Donja Voća, Gornji Kneginec, Jalžabet, Klenovik, Ljubeščica, Mali Bukovec, Martijanec, Maruševec, Petrijanec, Sračinec, Sveti Đurđ, Sveti Ilija,Trnovec Bartolovečki, Veliki Bukovec, Vidovec, Vínica,Visoko
VI.	Koprivničko-križevačka	Đurđevac, Koprivnica, Križevci	Drnje, Đelekovec, Ferdinandovac, Gola, Gornja Rijeka, Hlebine, Kalinovac, Kalnik, Kloštar Podravski, Koprivnički Bregi, Koprivnički Ivanec, Legrad, Molve, Novigrad Posavski, Novo Virje, Peteranec, Podravske Sesvete, Rasinja, Sokolovac, Sveti Ivan Žabno,Sveti Petar Orehovec, Virje
VII.	Bjelovarsko-bilogorska	Bjelovar, Čazma, Daruvar, Garešnica, Grubišno Polje	Berek, Dežanovac, Đulovac, Hercegovac, Ivanska, Kapela, Končanica, Nova Rača, Rovišće, Severin, Sirač, Šandrovac, Štefanje, Velika Pisanica, Velika Trnovitica, Veliki Grđavec,Veliko Trojstvo, Zrinski Toplovac
VIII.	Primorsko-goranska	Bakar , Cres, Crikvenica, Čabar, Delnice, Kastav, Kraljevica, Krk, Mali Lošinj, Novi Vinodolski, Opatija, Rab, Rijeka, Vrbovsko	Baška, Brod Moravice, Čavle, Dobrinj, Fužine, Jelenje, Klana, Kostrena, Lokve, Lopar, Lopran, Malinska-Dubašnica, Matulji, Moščenička Draga, Mrkopalj, Omišalj, Punat, Ravna Gora, Skrad, Vinodolska općina, Viškovo, Vrbnik
IX.	Ličko-senjska	Gospić, Novalja, Otočac, Senj	Brinje, Donji Lapac, Karlobag, Lovinac, Perušić, Plitvička Jezera, Udbina, Vrhovine
X.	Virovitičko-podravska	Orahovica, Slatina, Virovitica	Crnac, Čačinci, Čađavica, Gradina, Lukač, Mikleuš, Nova Bukovica, Pitomača, Sopje, Suhopolje, Špišić Bukovica,Voćin, Zdenci
XI.	Požeško-slavonska	Kutjevo, Lipik, Pakrac, Pleternica, Požega	Brestovac, Čaglin, Jakšić, Kaptol, Velika
XII.	Brodsko-posavska	Nova Gradiška, Slavonski brod	Bebrina, Brodski Stupnik, Bukovlje, Cernik, Davor, Donji Andrijevci, Dragalić, Garčin, Gornja Vrba, Gornji Bogićevci, Gundinci, Klakar, Nova Kapela, Okućani, Oprisavci, Oriovac, Podcrkavlje, Rešetari, Sibinj, Sikirevci, Slavonski

			Šamac, Stara Gradiška, Staro Petrovo Selo, Velika kopanica, Vrbje, Vrpolje
XIII.	Zadarska	Benkovac, Biograd na Moru, Nin, Obrovac, Pag, Zadar	Bibinje, Galovac, Gračac, Jasenice, Kali, Kolan, Kukljica, Lišane Ostrovičke, Novigrad, Pakoštane, Pašman, Polača, Poličnik, Posedarje, Povljana, Preko, Privlaka, Ražanac, Sali, Stankovci, Starigrad, Sukošan, Sveti Filip i Jakov, Škabrnja, Tkon, Vir, Vrsi, Zemunik Donji
XIV.	Osječko-baranjska	Beli Manastir, Belišće, Donji Miholjac, Đakovo, Našice, Osijek,Valpovo	Antunovac, Bilje, Bizovac, Čeminac, Čepin, Darda, Donja Motičina, Draž, Drenje, Đurđenovac, Erdut, Ernestinovo, Feričanci, Gorjani, Jagodnjak, Kneževi Vinogradi, Koška, Levanjska Varoš, Magadenovac, Marijanci, Petlovac, Petrijerci, Podgorač, Podravska Moslavina, Popovac, Punitovci, Satnica Đakovačka, Semeljci, Strizivojna, Šodolovci, Trnava, Viljevo, Viškovci, Vladislavci, Vuka
XV.	Šibensko-kninska	Drniš, Knin, Skradin, Šibenik, Vodice	Bilice, Biskupija, Civljane, Ervenik, Kijevo, Kistanje, Murter-Kornati, Pirovec, Primošten, Promina, Rogoznica, Ružić, Tisno, Tribunj, Unešić
XVI.	Vukovarsko-srijemska	Ilok, Otok, Vinkovci, Vukova, Županja	Andrijaševci, Babina Greda, Bogdanovci, Borovo, Bošnjaci, Cerna, Drenovci, Gradište, Gunja, Ivankovo, Jarmina, Lovas, Markušica, Negoslavci, Nijemci, Nuštar, Privlaka, Stari Jankovci, Stari Mikanovci, Štitar, Tompojevci, Tordinci, Tovarnik, Trpinja, Vodinci, Vrbanja
XVII.	Splitsko-dalmatinska	Hvar, Imotski, Kaštela, Komiža, Makarska, Omiš, Sinj, Solin, Split, Stari Grad, Supetar, Trilj, Trogir, Vis, Vrgorac, Vrlika	Baška Voda, Bol, Brela, Cista Provo, Dicmo, Dugi Rat, Dugopolje, Gradac, Hrvace, Jelsa, Klis, Lećevica, Lokvičići, Lovreć, Marina, Milna, Muć, Nerežišća, Okrug, Otok, Podbablje, Podgora, Podstrana, Postira, Prgomet, Primorski Dolac, Proložac, Pučišća, Runovići, Seget, Selca, Sućuraj, Sutivan, Šestanovac, Šolta, Tučepi, Zadvarje, Zagvozd, Zmijavci
XVIII.	Istarska	Buje-Buie, Buzet, Labin, Novigrad-Cittanova, Pazin, Poreč-Parenzo, Pula-Polo, Rovinj-Rovigno, Umag-Umago, Vodnjan- Dignano	Bale-Valle, Barban, Brtonigla-Verteneglio, Cerovlje, Fažana-Fasana, Funtana-Fontane, Gračišće, Grožnjan-Grisignana, Kanfanar, Karojba, Kaštelir-Labinci-Castelliere-S. Domenica, Kršan, Lanišće, Ližnjan-Lisignano, Lupoglav, Marčana, Medulin, Motovun-Montona, Orptalj-Portole, Pićan, Raša, Sveta Nedelja, Sveti Lovrec, Sveti Petar u Šumi, Svetvinčenat, Tar-Vabriga-Torre Abrega,Tinjan, Visnjan-Visignano, Vižinada-Visinada, Vrsar-Orsera,Žminj
XIX.	Dubrovačko-neretvanska	Dubrovnik, Korčula, Metković, Opuzen, Ploče	Blato, Dubrovačko primorje, Janjina, Konavle, Kula Norinska, Lastovo, Lumbarda, Mljet, Orebić, Pojezerje, Slivno, Smokvica, Ston, Trpanj, Vela Luka, Zažablje, Župa dubrovačka
XX.	Međimurska	Čakovec, Mursko Središće, Prelog	Belica, Dekanovec, Domašinec, Donja Dubrava, Donji Kraljevac,Donji Vidovec, Goričan, Gornji Mihaljevac, Kotoriba, Mala Subotica, Nedelišće,Orehovica, Podturen, Pribislavec, Selnica, Strahoninec, Sveta Marija, Sveti Juraj na Bregu, Sveti Martin na Muri, Šenkovec, Štrigova, Vratišinec
XXI.	Grad Zagreb		

Izvor: Izrada autorice prema podacima Ministarstva uprave

Prilog 2. Razvrstavanje jedinica lokalne samouprave razvrstanih u I. i II. skupinu prema indeksu razvijenosti

Grad/općina	Indeks razvijenosti	Skupine		PPDS*	Površina km^2	Broj stanovnika 2011.
Zagrebačka županija						
Žumberak	60,64%	50-75%	II.	III	110,19	872
Pokupsko	70,72%	50-75%	II.	III	105,78	2.223
Pisarovina**	92,52%	75-100%	III.	III	145	3.678
Farkaševac	57,88%	50-75%	II.		73,7	1.913
Rakovec	58,17%	50-75%	II.		35,1	1.256
Preseka	58,82%	50-75%	II.		47,9	1.438
Dubrava	63,01%	50-75%	II.		115	5.246
Krašić	72,14%	50-75%	II.		71,2	2.665
Gradec	74,24%	50-75%	II.		88,9	3.697
Krapinsko-zagorska županija						
Zagorska sela	71,02%	50-75%	II.	III	24,66	999
Kraljevac na Sutli**	75,97%	75-100%	III.	III	26,92	1.723
Desinić	67,60%	50-75%	II.		45	2.915
Budinščina	72,97%	50-75%	II.		55,16	2.520
Petrovsko	74,33%	50-75%	II.		19	2.659
Jesenje	74,91%	50-75%	II.		24	1.551
Lobor	74,99%	50-75%	II.		44	3.217
Sisačko-moslavačka županija						
Donji Kukuruzari	32,54%	<50%	I.	I	113,78	1.645
Gvozd	37,64%	<50%	I.	I	215,06	3.008
Dvor	40,24%	<50%	I.	I	504,75	5.803
Sunja	50,00%	50-75%	II.	II	288,4	5.745
Hrvatska Dubica	52,98%	50-75%	II.	I	129,37	2.073
Majur	53,87%	50-75%	II.	I	67,96	1.192
Glina	54,22%	50-75%	II.	II	544,09	9.341
Topusko	68,60%	50-75%	II.	I	194,91	2.934
Jasenovac	69,04%	50-75%	II.	I	161,88	2.002
Hrvatska Kostajnica	73,07%	50-75%	II.	I	52,6	2.763
Petrinja	73,34%	50-75%	II.	II	380,65	24.786
Novska**	77,57%	75-100%	III.	II	317,36	13.573
Martinska Ves	62,38%	50-75%	II.		124,7	3.501
Karlovačka županija						
Krnjak	34,88%	<50%	I.	II	112,01	2.019
Vojnić	38,54%	<50%	I.	I	240,59	4.503
Cetingrad	39,99%	<50%	I.	I	136,99	2.027
Plaški	46,02%	<50%	II.	II	157,45	2.076

Ribnik	59,82%	50-75%	II.	III	39,34	477
Barilovići	67,51%	50-75%	II.	II	176,18	2.938
Tounj	68,41%	50-75%	II.	II	96,46	1.145
Saborsko	68,92%	50-75%	II.	II	132,57	645
Bosiljevo	69,53%	50-75%	II.	III	110,55	1.289
Lasinja	69,97%	50-75%	II.	II	82,23	1.672
Netretić	70,45%	50-75%	II.	III	117,36	2.860
Slunj	70,77%	50-75%	II.	I	392,67	5.019
Generalski Stol	72,21%	50-75%	II.	III	99,39	2.642
Rakovica	72,56%	50-75%	II.	I	256,1	2.401
Josipdol**	75,52%	75-100%	III.	II	165,41	3.702
Žakanje	67,07%	50-75%	II.		45	1.911
Kamanje	70,94%	50-75%	II.		18	903
Ozalj	73,85%	50-75%	II.		179,4	6.837
Varaždinska županija						
Donja Voća	56,19%	50-75%	II.	III	36,66	2.455
Bednja	66,59%	50-75%	II.	III	76,69	3.977
Cestica	69,13%	50-75%	II.	III	46,46	5.811
Visoko	64,01%	50-75%	II.		25,19	1.511
Mali Bukovec	64,35%	50-75%	II.		38	2.215
Sveti Đurđ	64,49%	50-75%	II.		45	3.803
Breznički Hum	71,89%	50-75%	II.		26	1.337
Martijanec	71,99%	50-75%	II.		54,59	3.834
Breznica	72,83%	50-75%	II.		10,38	2.200
Petrijanec	73,94%	50-75%	II.			4.825
Veliki Bukovec	74,94%	50-75%	II.			1.457
Koprivničko-križevačka županija						
Gornja Rijeka	57,65%	50-75%	II.	III	32,81	1.781
Sveti Petar Orehovec	50,99%	50-75%	II.		91,05	4.583
Novo Virje	51,77%	50-75%	II.		35,98	1.218
Kloštar Podravski	52,20%	50-75%	II.		51,47	3.303
Kalnik	55,90%	50-75%	II.		26,37	1.361
Sokolovac	57,86%	50-75%	II.		136,69	3.452
Gola	60,09%	50-75%	II.		76,33	2.416
Hlebine	62,31%	50-75%	II.		30,94	1.302
Ferdinandovac	62,52%	50-75%	II.		57,39	1.732
Rasinja	64,05%	50-75%	II.		105,5	3.271
Sveti Ivan Žabno	65,46%	50-75%	II.		106,6	5.204
Legrad	66,73%	50-75%	II.		62,62	2.185
Petaranec	67,51%	50-75%	II.		51,77	2.681
Podravske Sesvete	69,94%	50-75%	II.		29,47	1.628
Virje	70,58%	50-75%	II.		78,55	4.586

Đelekovec	72,29%	50-75%	II.		25,88	1.527
Koprivnički Ivanec	72,30%	50-75%	II.		32,96	2.110
Koprivnički Bregi	72,39%	50-75%	II.		34,98	2.403
Drnje	74,89%	50-75%	II.		29,65	1.865
Bjelovarsko-bilogorska županija						
Zrinski Topolovac	34,22%	<50%	I.	III	30,44	896
Đulovac	36,66%	<50%	I.	II	187,71	3.199
Berek	46,46%	<50%	I.	III	112,23	1.448
Velika Pisanica	52,06%	50-75%	II.	II	82,24	1.774
Veliki Grđavec	53,22%	50-75%	II.	II	169,62	2.827
Ivanska	57,04%	50-75%	II.	III	131,25	2.927
Grubišno Polje	60,93%	50-75%	II.	II	265,55	6.431
Sirač	71,18%	50-75%	II.	II	145,49	2.178
Štefanje	51,06%	50-75%	II.		72,18	2.020
Kapela	52,05%	50-75%	II.		104	2.973
Velika Trnovitica	52,68%	50-75%	II.		60,5	1.373
Nova Rača	53,35%	50-75%	II.		92,73	3.434
Dežanovac	54,77%	50-75%	II.		99,85	2.671
Rovišće	55,90%	50-75%	II.		103,23	4.875
Šandrovac	59,14%	50-75%	II.		62,78	1.775
Končanica	62,16%	50-75%	II.		83,61	2.349
Severin	64,02%	50-75%	II.		25,91	879
Veliko Trojstvo	65,37%	50-75%	II.		65,09	2.731
Hercegovac	69,67%	50-75%	II.		50,72	2.367
Garešnica	74,42%	50-75%	II.		226,49	10.466
Čazma	73,12%	50-75%	II.		238	8.095
Primorsko-goranska županija						
Brod Moravica	90,46%	75-100%	III.	III	61,71	865
Ličko-senjska županija						
Vrhovine	47,40%	<50%	I.	II	154,99	1.403
Donji Lapac	52,76%	50-75%	II.	I	352,72	2.200
Udbina	56,74%	50-75%	II.	II	683,44	1.909
Brinje	60,58%	50-75%	II.	III	328,23	3.261
Perušić	71,29%	50-75%	III.	III	380,76	2.631
Lovinac	72,73%	50-75%	III.	II	342,05	1.017
Otočac **	75,84%	75-100%	III.	II	564,22	9.754
Plitvička jezera**	82,93%	75-100%	III.	I	540,71	4.358
Gospić**	91,66%	75-100%	III.	II	966,86	12.729
Virovitičko-podravska županija						
Voćin	39,92%	<50%	I.	II	296,09	2.341
Gradina	46,09%	<50%	I.	III	121,01	3.825

Sopje	46,44%	<50%	I.	III	117,93	2.313
Mikleuš	47,99%	<50%	I.	II	35,33	1.419
Čađavica	50,98%	50-75%	II.	III	90,71	1.997
Suhopolje	54,25%	50-75%	II.	III	166,7	6.646
Crnac	58,39%	50-75%	II.	III	79,23	1.467
Čačinci	69,74%	50-75%	II.	II	145,19	2.775
Špišić Bukovica	51,14%	50-75%	II.		107	4.222
Nova Bukovica	52,74%	50-75%	II.		76,51	1.776
Lukač	57,73%	50-75%	II.		83,23	3.646
Pitomača	59,43%	50-75%	II.		158,14	10.049
Zdenci	66,42%	50-75%	II		84,7	1.885
Požeško-slavonska županija						
Čaglin	51,56%	50-75%	II.	III	178,49	2.691
Brestovac	59,16%	50-75%	II.	II	279,94	3.752
Velika	66,22%	50-75%	II.	II	154,46	5.605
Lipik**	75,39%	75-100%	III.	II	208,75	6.175
Pakrac**	76,67%	75-100%	III.	II	358,82	8.482
Kaptol	62,74%	50-75%	II.		85,49	3.449
Pleternica	64,48%	50-75%	II.		198,13	11.286
Kutjevo	64,85%	50-75%	II.		173,61	6.168
Jakšić	68,72%	50-75%	II.		44,85	4.020
Brodsko-posavska županija						
Okučani	41,33%	<50%	I.	II	159,42	3.433
Vrbje	42,10%	<50%	I.	III	79,36	2.209
Gornji Bogićevci	44,26%	<50%	I.	II	44,06	1.931
Dragalić	52,88%	50-75%	II.	I	59,35	1.345
Bebrina	53,54%	50-75%	II.	III	100,63	3.244
Stara Gradiška	53,82%	50-75%	II.	I	77,11	1.346
Gundinci	54,03%	50-75%	II.	III	59,78	2.018
Slavonski Šamac	54,55%	50-75%	II.	III	22,49	2.142
Sikirevci	55,32%	50-75%	II.	III	29,29	2.470
Velika Kopanica	56,73%	50-75%	II.	III	68,84	3.286
Cernik	60,54%	50-75%	II.	III	127,67	3.621
Oprisavci	61,60%	50-75%	II.	III	64,65	2.514
Klakar	69,29%	50-75%	II.	III	53,56	2.321
Oriovac	72,45%	50-75%	II.	III	93,16	5.819
Staro Petrovo Selo	53,84%	50-75%	II.		132,5	5.143
Podckavlje	59,02%	50-75%	II.		94,83	2.573
Nova Kapela	60,26%	50-75%	II.		129	4.202
Davor	60,56%	50-75%	II.		43	3.004
Rešetari	60,67%	50-75%	II.		55	4.752
Vrpolje	61,64%	50-75%	II.		60,5	3.511
Garčin	65,05%	50-75%	II.		95	4.779
Brodski Stupnik	69,88%	50-75%	II.		57	3.033

Donji Andrijevci	70,28%	50-75%	II.		57	3.684
Sibinj	73,23%	50-75%	II.		110	6.860
Zadarska županija						
Gračac	57,06%	50-75%	II.	II	957,22	5.033
Lišane Ostrovačke	59,38%	50-75%	II.	II	49,93	714
Obrovac	65,14%	50-75%	II.	II	353,08	4.333
Benkovac	65,85%	50-75%	II.	II	514,08	11.015
Stankovci	68,34%	50-75%	II.	II	68,23	1.981
Galovac	71,93%	50-75%	II.	III	9,44	1.238
Škabrnja	73,13%	50-75%	II.	II	22,55	1.788
Posedarje	74,58%	50-75%	II.	II	77,51	3.613
Polača**	75,15%	75-100%	III.	II	29,92	1.464
Zemunik Donji**	77,14%	75-100%	III.	II	54,95	2.051
Poličnik**	78,40%	75-100%	III.	II	81,6	4.448
Pakoštane**	79,01%	75-100%	III.	III	84	4.170
Novigrad**	79,36%	75-100%	III.	II	51,31	2.373
Starigrad**	85,77%	75-100%	III.	III	170,84	1.875
Jasenice**	88,15%	75-100%	III.	II	122,01	1.402
Vrsi	65,96%	50-75%	II.		37	2.020
Ražanac	69,90%	50-75%	II.		69,81	2.900
Osječko-baranjska županija						
Levanjska Varoš	41,26%	<50%	I.	III	123,79	1.196
Jagodnjak	41,63%	<50%	I.	I	116,99	2.040
Podgorač	45,55%	<50%	I.	III	131,62	2.894
Trnava	48,74%	<50%	I.	III	81,47	1.600
Šodolovci	49,06%	<50%	I.	I	72,76	1.678
Podravska Moslavina	49,08%	<50%	I.	III	44,44	1.186
Draž	54,71%	50-75%	II.	I	145,57	2.763
Punitovci	56,15%	50-75%	II.	III	42,36	1.800
Vladislavci	56,66%	50-75%	II.	III	32,19	1.888
Popovac	59,21%	50-75%	II.	I	62,41	2.094
Kneževi Vinogradi	59,71%	50-75%	II.	I	248,99	4.560
Satnica Đakovačka	59,94%	50-75%	II.	III	79,08	2.179
Petlovac	61,09%	50-75%	II.	I	93,31	2.407
Erdut	61,11%	50-75%	II.	I	159,16	7.372
Semeljci	61,44%	50-75%	II.	III	101,36	4.405
Darda	63,21%	50-75%	II.	I	94,24	6.934
Čeminac	72,49%	50-75%	II.	I	47,02	2.903
Ernestinovo**	75,90%	75-100%	III.	I	32,3	2.186
Beli Manastir**	76,44%	75-100%	III.	I	62,84	10.058
Bilje**	78,08%	75-100%	III.	I	260,21	5.657

Antunovac**	79,06%	75-100%	III.	I	57,38	3.704
Drenje	47,33%	<50%	I.		106,51	2.698
Viljevo	52,32%	50-75%	II.		93	2.072
Donja Motičina	58,48%	50-75%	II.		52	1.647
Marijanci	59,04%	50-75%	II.		66	2.402
Đurđenovac	59,14%	50-75%	II.		121	6.743
Gorjani	59,58%	50-75%	II.		53	1.587
Koška	59,74%	50-75%	II.		122	3.992
Strizivojna	61,97%	50-75%	II.		36	2.515
Viškovci	63,10%	50-75%	II.		44	1.902
Vuka	63,36%	50-75%	II.		35	1.184
Magadenovac	66,84%	50-75%	II.		112	1.928
Feričanci	67,03%	50-75%	II.		46	2.144
Bizovac	74,68%	50-75%	II.		86,65	4.502
Belišće	74,72%	50-75%	II.		69	10.790
Šibensko-kninska županija						
Kistanje	16,13%	<50%	I.	II	244,43	3.537
Ervenik	16,45%	<50%	I.	II	212,19	1.204
Civljane	37,07%	<50%	I.	I	82,78	240
Biskupija	44,50%	<50%	I.	II	133,53	1.696
Ružić	60,75%	50-75%	II.	II	161,02	1.589
Skradin	62,31%	50-75%	II.	II	186,88	3.807
Unešić	64,45%	50-75%	II.	III	188,85	1.685
Knin	65,46%	50-75%	II.	II	355,75	15.388
Promina	68,42%	50-75%	II.	II	139,49	1.109
Drniš**	77,65%	75-100%	III.	II	353,56	7.465
Kijevo**	82,07%	75-100%	III.	I	74,34	405
Vukovarsko-srijemska županija						
Gunja	42,85%	<50%	I.	III	31,01	3.707
Markušica	44,61%	<50%	I.	I	74,43	2.576
Drenovci	46,09%	<50%	I.	III	200,51	5.109
Trpinja	46,62%	<50%	I.	I	122,89	5.680
Babina Greda	49,34%	<50%	I.	III	76,04	3.585
Tompojevci	52,00%	50-75%	II.	I	72,85	1.561
Bogdanovci	52,77%	50-75%	II.	I	51,81	1.957
Borovo	54,05%	50-75%	II.	I	28,36	5.133
Vrbanja	55,83%	50-75%	II.	III	191,69	3.938
Negoslavci	55,91%	50-75%	II.	I	21,22	1.472
Nijemci	59,27%	50-75%	II.	I	224,33	4.715
Otok	60,26%	50-75%	II.	III	136,96	6.366
Stari Jankovci	60,45%	50-75%	II.	I	95,55	4.404
Tordinci	62,14%	50-75%	II.	I	50,24	2.047
Vođinci	64,12%	50-75%	II.	III	20,97	1.957
Tovarnik	67,35%	50-75%	II.	I	64,39	2.792
Lovas	67,71%	50-75%	II.	I	42,59	1.217

Nuštar	70,18%	50-75%	II.	I	42,99	5.772
Ilok	71,10%	50-75%	II.	I	130,56	6.750
Vukovar**	78,27%	75-100%	III.	I	100,26	28.016
Štitar	51,15%	50-75%	II.		40,12	2.108
Bošnjaci	54,79%	50-75%	II.		94,96	3.869
Gradište	57,19%	50-75%	II.		57,56	2.769
Privlaka (Vinkovci)	59,97%	50-75%	II.		52,41	2.962
Stari Mikanovci	63,01%	50-75%	II.		54,5	2.945
Cerna	64,30%	50-75%	II.		69,26	4.616
Jarmina	64,80%	50-75%	II.		12,94	2.435
Ivankovo	67,90%	50-75%	II	.	103,43	7.977
Andrijaševci	70,89%	50-75%	II.		39,62	4.122
Splitsko-dalmatinska županija						
Cista Provo	49,83%	<50%	I.	III	107,93	2.377
Zagvozd	55,19%	50-75%	II.	III	139,29	1.184
Proložac	55,47%	50-75%	II.	III	54,4	3.796
Runovići	57,55%	50-75%	II.	III	59,13	2.442
Lokvičići	58,27%	50-75%	II.	III	28,58	866
Lećevica	58,89%	50-75%	II.	III	87,42	588
Otok	65,56%	50-75%	II.	III	93,95	5.468
Prgomet	70,44%	50-75%	II.	III	77,26	689
Vrlika	70,50%	50-75%	II.	I	243,83	2.159
Hrvace**	76,00%	75-100%	III.	II	207,17	3.653
Podbablje	59,52%	50-75%	II.		41,76	4.709
Šestanovac	60,16%	50-75%	II.		88,9	1.917
Trilj	60,53%	50-75%	II.		267	9.417
Zmijavci	61,89%	50-75%	II.		13,82	2.080
Lovreć	63,49%	50-75%	II.		105,25	1.712
Imotski	69,40%	50-75%	II.		73,25	10.902
Vrgorac	71,72%	50-75%	II.		284	6.501
Istarska županija						
Lanišće**	96,74%	75-100%	III.	III	144,03	327
Oprtalj**	99,95%	75-100%	III.	III	60,19	862
Grožnjan**	109,34%	100-125%	IV.	III	68,42	733
Dubrovačko-neretvanska županija						
Pojezerje	61,36%	50-75%	II.	III	33,53	993
Zažablje	65,51%	50-75%	II.	III	60,93	738
Kula Norinska	71,59%	50-75%	II.	III	60,82	1.776
Ston**	77,54%	75-100%	III.	II	169,59	2.410
Dubrovačko primorje**	94,67%	75-100%	III.	I	201,45	2.161
Župa dubrovačka**	102,81%	100-125%	IV.	I	22,87	8.460

Konavle**	114,72%	100-125%	IV.	II	209,97	8.571
Slivno	72,03%	50-75%	II.		55	1.997
Međimurska županija						
Podturen	65,40%	50-75%	II.	III	31,79	3.937
Dekanovec	67,82%	50-75%	II.	III	6,09	854
Orehovica	52,21%	50-75%	II.		28,33	2.723
Štrigova	64,77%	50-75%	II.		44,79	2.769
Selnica	66,04%	50-75%	II.		25,01	2.992
Domašinec	67,08%	50-75%	II.		35,33	2.264
Sveti Martina na Muri	68,77%	50-75%	II.		25,24	2.629
Gornji Mihaljevec	69,44%	50-75%	II.		24,23	1.917
Mala Subotica	71,01%	50-75%	II.		34,36	5.463
Belica	71,16%	50-75%	II.		27,75	3.179
Vratišinec	72,49%	50-75%	II.		16,62	1.996
Donji Vidovec	73,89%	50-75%	II.		13,64	1.403
Donja Dubrava	74,80%	50-75%	II.		19,16	1.932
Kotoriba	74,88%	50-75%	II.		26,58	3.232

* gradovi i općine koji se nalaze na područjima posebne državne skrbi

** gradovi i općine koji se nalaze na područjima posebne državne srkbi, a ne ulaze u potpomognuta područja

Izvor: Mrežna stranica Hrvatske gospodarske komore

Prilog 3. Popis gradova ispod 10.000 stanovnika

Županija	Grad	Broj stanovnika	% u ukupnom stanovništvu RH
Krapinsko-zagorska	Klanjec	2.915	
	Donja Stubica	5.680	
	Zlatar	6.096	
	Oroslavje	6.138	
	Pregrada	6.594	
	Zabok	8.994	
	Ukupno	**36.417**	**0,6**
Sisačko-moslavačka	Hrvatska Kostajnica	2.756	
	Glina	9.238	
	Ukupno	**11.994**	**0,3**
Karlovačka	Slunj	5.076	
	Ozalj	6.817	
	Ukupno	**11.893**	**0,3**
Varaždinska	Varaždinske Toplice	6.364	
	Lepoglava	8.283	
	Ludbreg	8.478	
	Ukupno	**23.125**	**0,5**
Koprivničko-križevačka	Đurđevac	8.264	
	Ukupno	**8.264**	**0,2**
Bjelovarsko-bilogorska	Grubišno Polje	6.478	
	Čazma	8.077	
	Ukupno	**14.555**	**0,4**
Primorsko-goranska	Cres	2.879	
	Čabar	3.770	
	Kraljevica	4.618	
	Vrbovsko	5.076	
	Novi Vinodolski	5.113	
	Delnice	5.952	
	Krk	6.281	
	Rab	8.065	
	Mali Lošinj	8.116	
	Bakar	8.279	
	Ukupno	**58.149**	**1,4**
Ličko-senjska	Novalja	3.633	
	Senj	7.182	
	Otočac	9.778	
	Ukupno	**20.593**	**0,5**
Virovitičko-podravska	Orahovica	5.304	
	Ukupno	**5.304**	**0,1**
Požeško-slavonska	Lipik	6.170	

	Kutjevo	6.247	
	Pakrac	8.460	
	Ukupno	**20.877**	**0,5**
Zadarska	Nin	2.744	
	Pag	3.846	
	Obrovac	4.323	
	Biograd na Moru	5.569	
	Ukupno	**16.482**	**0,4**
Osječko-baranjska	Donji Miholjac	9.491	
	Ukupno	**9.491**	**0,2**
Šibensko-kninska	Skradin	3.825	
	Drniš	7.498	
	Vodice	8.875	
	Ukupno	**20.198**	**0,5**
Vukovarsko-srijemska	Otok	6.343	
	Ilok	6.767	
	Ukupno	**13.110**	**0,3**
Splitsko-dalmatinska	Komiža	1.526	
	Vis	1.934	
	Vrlika	2.177	
	Stari Grad	2.781	
	Supetar	4.074	
	Hvar	4.251	
	Vrgorac	6.572	
	Trilj	9.109	
	Ukupno	**32.424**	**0,8**
Istarska	Novigrad	4.345	
	Buje	5.182	
	Vodnjan	6.119	
	Buzet	6.133	
	Pazin	8.638	
	Ukupno	**30.417**	**0,7**
Dubrovačko-neretvanska	Opuzen	3.254	
	Korčula	5.663	
	Ukupno	**8.917**	**0,2**
Međimurska	Mursko Središće	6.307	
	Prelog	7.815	
	Ukupno	**14.122**	**0,3**
Ukupno		**356.332**	**8,3%**

Izvor: Izrada autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku

Prilog 4. Popis općina koje imaju manje od 3.000 stanovnika

Županija	Općina	Broj stanovnika	% u ukupnom stanovništvu RH
Zagrebačka	Žumberak	883	
	Rakovec	1.252	
	Luka	1.351	
	Bedenica	1.432	
	Dubravica	1.437	
	Preseka	1.448	
	Farkaševac	1.937	
	Kravarsko	1.987	
	Orle	1.975	
	Marija Gorica	2.233	
	Pokupsko	2.224	
	Krašić	2.640	
	Pušća	2.700	
	Ukupno	**23.499**	**0,5%**
Krapinsko-zagorska	Novi Golubovec	996	
	Zagorska Sela	996	
	Jesenje	1.560	
	Kumrovec	1.588	
	Hrašćina	1.617	
	Kraljevac na Sutli	1.727	
	Mihovljan	1.938	
	Tuhelj	2.104	
	Budinščina	2.503	
	Mače	2.534	
	Zlatar-Bistrica	2.600	
	Petrovsko	2.656	
	Stubičke Toplice	2.805	
	Desinić	2.933	
	Ukupno	**28.557**	**0,7%**
Sisačko-moslavačka	Majur	1.185	
	Donji Kukuruzari	1.634	
	Jasenovac	1.997	
	Hrvatska Dubica	2.089	
	Velika Ludina	2.625	
	Gvozd	2.970	
	Topusko	2.985	
	Ukupno	**15.485**	**0,4%**
Karlovačka	Ribnik	475	
	Saborsko	632	
	Kamanje	891	
	Tounj	1.150	
	Bosiljevo	1.284	
	Lasinja	1.624	
	Žakanje	1.889	
	Krnjak	1.985	
	Cetingrad	2.027	

	Plaški	2.090	
	Rakovica	2.387	
	Generalski Stol	2.642	
	Draganić	2.741	
	Netretić	2.862	
	Barilović	2.990	
	Ukupno	**27.669**	**0,6%**
Varaždinska	Breznički Hum	1.356	
	Veliki Bukovec	1.438	
	Visoko	1.518	
	Ljubešćica	1.858	
	Klenovnik	2.022	
	Beretinec	2.176	
	Breznica	2.200	
	Mali Bukovec	2.212	
	Donja Voća	2.443	
	Ukupno	**17.223**	**0,4%**
Koprivničko-križevačka	Novo Virje	1.216	
	Hlebine	1.304	
	Kalnik	1.351	
	Đelekovec	1.533	
	Kalinovac	1.597	
	Podravske Sesvete	1.630	
	Ferdinandovac	1.750	
	Gornja Rijeka	1.779	
	Drnje	1.863	
	Koprivnički Ivanec	2.121	
	Molve	2.189	
	Legrad	2.241	
	Koprivnički Bregi	2.381	
	Gola	2.431	
	Peteranec	2.704	
	Novigrad Podravski	2.872	
	Ukupno	**30.962**	**0,7%**
Bjelovarsko-bilogorska	Severin	877	
	Zrinski Topolovac	890	
	Velika Trnovitica	1.370	
	Berek	1.443	
	Šandrovac	1.776	
	Velika Pisanica	1.781	
	Štefanje	2.030	
	Sirač	2.218	
	Končanica	2.360	
	Hercegovac	2.383	
	Dežanovac	2.715	
	Ivanska	2.911	
	Kapela	2.984	
	Veliko Trojstvo	2.741	
	Veliki Grđevac	2.849	
	Ukupno	**31.328**	**0,7%**

Primorsko-goranska	Brod Moravice	866	
	Lokve	1.049	
	Skrad	1.062	
	Mrkopalj	1.214	
	Vrbnik	1.260	
	Lopar	1.263	
	Mošćenička Draga	1.535	
	Fužine	1.592	
	Baška	1.674	
	Punat	1.973	
	Klana	1.975	
	Dobrinj	2.078	
	Ravna Gora	2.430	
	Omišalj	2.983	
	Ukupno	**22.954**	**0,5%**
Ličko-senjska	Karlobag	917	
	Lovinac	1.007	
	Vrhovine	1.381	
	Udbina	1.874	
	Donji Lapac	2.113	
	Perušić	2.638	
	Ukupno	**9.930**	**0,2%**
Virovitičko-podravska	Crnac	1.456	
	Mikleuš	1.464	
	Nova Bukovica	1.771	
	Zdenci	1.904	
	Čađavica	2.009	
	Sopje	2.320	
	Voćin	2.382	
	Čačinci	2.802	
	Ukupno	**16.108**	**0,4%**
Požeško-slavonska	Čaglin	2.723	
	Ukupno	**2.723**	**0,1%**
Brodsko-posavska	Dragalić	1.361	
	Stara Gradiška	1.363	
	Gornji Bogićevci	1.975	
	Gundinci	2.027	
	Slavonski Šamac	2.169	
	Vrbje	2.215	
	Klakar	2.319	
	Sikirevci	2.476	
	Oprisavci	2.508	
	Gornja Vrba	2.512	
	Podcrkavlje	2.553	
	Ukupno	**23.478**	**0,5%**
Zadarska	Lišane Ostovičke	698	
	Kukljica	714	

	Povljana	759	
	Tkon	763	
	Kolan	791	
	Galovac	1.234	
	Jasenice	1.398	
	Polača	1.468	
	Kali	1.638	
	Sali	1.698	
	Škabrnja	1.776	
	Starigrad	1.876	
	Stankovci	2.003	
	Vrsi	2.053	
	Zemunik Donji	2.060	
	Pašman	2.082	
	Privlaka	2.253	
	Novigrad	2.375	
	Ražanac	2.940	
	Vir	3.000	
	Ukupno	**33.589**	**0,8%**
Osječko-baranjska	Levanjska Varoš	1.194	
	Podravska Moslavina	1.202	
	Vuka	1.500	
	Gorjani	1.591	
	Trnava	1.600	
	Donja Motičina	1.652	
	Šodolovci	1.653	
	Punitovci	1.803	
	Vladislavci	1.882	
	Viškovci	1.906	
	Magadenovac	1.936	
	Jagodnjak	2.023	
	Viljevo	2.065	
	Popovac	2.084	
	Satnica Đakovačka	2.123	
	Feričanci	2.134	
	Ernestinovo	2.189	
	Marijanci	2.405	
	Petlovac	2.405	
	Strizivojna	2.525	
	Drenje	2.700	
	Draž	2.767	
	Petrijevci	2.870	
	Podgorač	2.877	
	Čeminac	2.909	
	Ukupno	**51.995**	**1,2%**
Šibensko-kninska	Civljane	239	
	Kijevo	417	
	Ervenik	1.105	
	Promina	1.136	
	Tribunj	1.536	
	Ružić	1.591	

	Unešić	1.686	
	Biskupija	1.699	
	Pirovac	1.930	
	Murter-Kornati	2.044	
	Bilice	2.307	
	Rogoznica	2.345	
	Primošten	2.828	
	Ukupno	**20.863**	**0,5%**
Vukovarsko-srijemska	Lovas	1.214	
	Negoslavci	1.463	
	Tompojevci	1.565	
	Bogdanovci	1.960	
	Vođinci	1.966	
	Tordinci	2.032	
	Štitar	2.129	
	Jarmina	2.458	
	Markušica	2.555	
	Gradište	2.773	
	Tovarnik	2.775	
	Privlaka	2.954	
	Stari Mikanovci	2.956	
	Ukupno	**28.800**	**0,7%**
Splitsko-dalmatinska	Zadvarje	289	
	Sućuraj	463	
	Lećevica	583	
	Prgomet	673	
	Primorski Dolac	770	
	Lokvičići	807	
	Sutivan	822	
	Nerežišća	862	
	Milna	1.034	
	Zagvozd	1.188	
	Postira	1.559	
	Bol	1.630	
	Lovreć	1.699	
	Šolta	1.700	
	Brela	1.703	
	Selca	1.804	
	Tučepi	1.931	
	Šestanovac	1.958	
	Zmijavci	2.048	
	Pučišća	2.171	
	Cista Provo	2.335	
	Runovići	2.416	
	Podgora	2.518	
	Baška Voda	2.775	
	Dicmo	2.802	
	Ukupno	**38.540**	**0,9%**
Istarska	Lanišće	329	
	Grožnjan	736	

	Oprtalj	850	
	Funtana	907	
	Lupoglav	924	
	Motovun	1.004	
	Sveti Lovreč	1.015	
	Sveti Petar u Šumi	1.065	
	Bale	1.127	
	Vižinada	1.158	
	Gračišće	1.419	
	Karojba	1.438	
	Kaštelir – Labinci	1.463	
	Kanfanar	1.543	
	Brtonigla	1.626	
	Cerovlje	1.677	
	Tinjan	1.684	
	Pićan	1.827	
	Tar	1.990	
	Vrsar	2.162	
	Svetvinčenat	2.202	
	Višnjan	2.274	
	Barban	2.721	
	Kršan	2.951	
	Sveta Nedelja	2.987	
	Ukupno	**39.079**	**0,9%**
Dubrovačko-neretvanska	Janjina	551	
	Trpanj	721	
	Zažablje	757	
	Lastovo	792	
	Smokvica	916	
	Pojezerje	991	
	Mljet	1.088	
	Lumbarda	1.213	
	Kula Norinska	1.748	
	Slivno	1.999	
	Dubrovačko Primorje	2.170	
	Ston	2.407	
	Ukupno	**15.343**	**0,4%**
Međimurska	Dekanovec	774	
	Donji Vidovec	1.399	
	Gornji Mihaljevec	1.917	
	Donja Dubrava	1.920	
	Vratišinec	1.984	
	Domašinec	2.251	
	Sveta Marija	2.317	
	Sveti Martin na Muri	2.605	
	Strahoninec	2.682	
	Orehovica	2.685	
	Štrigova	2.766	
	Goričan	2.823	
	Šenkovec	2.879	
	Selnica	2.991	

	Ukupno	**31.993**	**0,7**
Ukupno		**510.118**	**11,9**

Izvor: Izrada autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku

SAŽETAK

Prema Zakonu o područjima županija, gradova i općina u 2014. godini na teritoriju Republike Hrvatske ustrojeno je sveukupno 428 općina, 128 gradova (s uključenim Gradom Zagrebom, koji ima poseban status grada i županije) te 20 jedinica područne (regionalne) samouprave. Lokalna samouprava podrazumijeva pravo i mogućnost lokalnih jedinica da u okvirima određenim zakonom, uz vlastitu odgovornost i u interesu lokalnog stanovništva, upravljaju bitnim dijelom javnih poslova. Tijela jedinica lokalne samouprave čine predstavničko tijelo, izvršno tijelo te upravni odjeli i službe. Cilj ovoga rada je analizirati postojeći sustav lokalne i regionalne (područne) samouprave, prikazati izvore financiranja lokalnih jedinica i dosadašnje učinke decentralizacije te objasniti indeks razvijenosti. Glavne karakteristike teritorijalne strukture hrvatske lokalne samouprave su centralistički način upravljanja i nedovoljna efikasnost lokalne samouprave, nizak stupanj fiskalne decentrentralizacije, ograničena autonomija lokalnih jedinica u određivanju poreznih stopa i poreznih osnovica prilikom utvrđivanja poreza te nizak fiskalni kapacitet lokalnih i područnih jedinica. Također, na temelju analiza proračuna županija, gradova i općina dan je prijedlog za izmjene postojećeg sustava.

Ključne riječi: lokalna samouprava, decentralizacija, indeks razvijenosti, proračun

SUMMARY

According to the Law of counties, cities and municipalities, in 2014. Republic of Croatia has 428 municipalities, 128 cities (with City Zagreb, which has a special status as a city and a county) and 20 counties. Local self government includes the right and the ability of local unit that according to their own responsibility and in the interest of the local population manage a substantial share of public affairs. Bodies of local self government are representative body, the executive body and the administrative departments and services. The main purpose of this thesis is to show currently system of the local government, show main sources of the financing and effects of decentralization and to explain development index. The main characteristics of the Croatian territorial structure are centralistic way of management and insufficient effectiveness of the local government, low level of fiscal decentralization, limited autonomy of local governemnt units in the determination of tax rates and tax bases in the determination of taxes and low fiscal capacity of local and regional units. Also, on the base of

the analysis of the budget of counties, cities and municipalities, it is given suggestions for the modifications of the existing system.

Key words: local government, decentralization, development indexs, budget